

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวรรณพิจิตร สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร

นางฉวีวรรณ เฒ่าวิทยานนท์

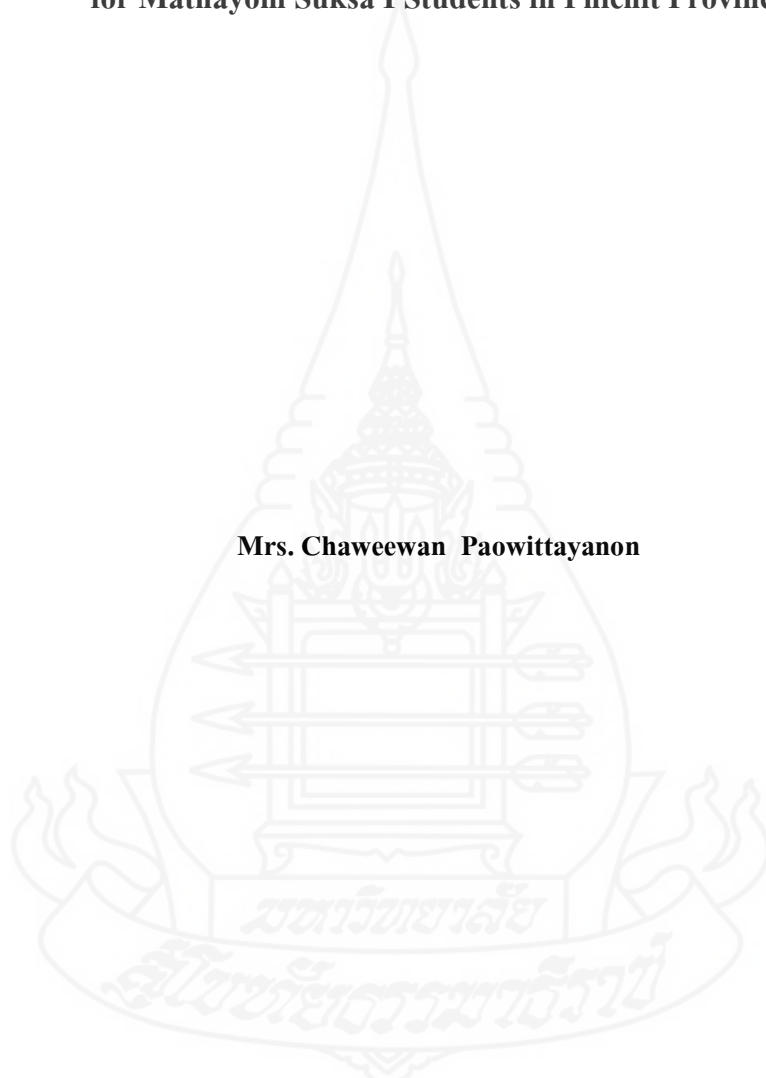

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

**Development of a Supplementary Reading Entitled Wannaphichit
for Mathayom Suksa I Students in Phichit Province**

Mrs. Chaweewan Paowittayanon

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

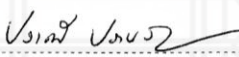
2010

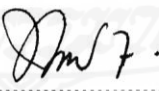
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวรรณพิจิตร สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร
ชื่อและนามสกุล นางฉวีวรรณ เผ่าวิทยานนท์
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2554

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ปราณี ปราบริปู)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวรรณพิจิตร สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร

ผู้ศึกษา นางฉวีวรรณ เฒ่าวิทยานนท์ รหัสนักศึกษา 2512100237 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ชนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์
ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง
วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร และ (2) ตรวจสอบคุณภาพของ
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวรรณพิจิตร

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และนักเรียนจำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการ
คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง และ
แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมวรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอตะพานหิน ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 6 บท ดังนี้ อดีตและปัจจุบันของ
จังหวัดพิจิตร และผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร และ (2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือ พบว่า
ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนี
ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 นักเรียนมีความเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมี
ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม มัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ อย่างใกล้ชิดเสมอมาจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยและสมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้ารู้สึกซาบซึ้งในความ กรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านซึ่ง ได้แก่ รองศาสตราจารย์สนม กระจุกเมือง อาจารย์อรสา พันธุ์สด และอาจารย์ชินวิทย์ พรหมมา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์แก้ไข เสนอแนะ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

นอกจากนี้ผู้ศึกษาค้นคว้ายังได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณชัชชัยกร แสงกระจ่าง นายกสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทยในการตั้งชื่อหนังสือ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด พิจิตรให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลเอกสารและภาพหน้าปกหนังสือ อาจารย์สุรพงษ์ เผ่าวิทยานนท์ อาจารย์มนตรี เกตุพันธ์ อาจารย์โรงเรียนตะพานหินที่อนุเคราะห์ในการตรวจสอบคำประพันธ์ วรรณพิจิตร นางตรีกันต์ สุรมิตร เพื่อนนักศึกษาที่ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการสร้าง หนังสือ ตลอดทั้งเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้า จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ฉวีวรรณ เผ่าวิทยานนท์

กรกฎาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ	5
แนวทางการสร้างหนังสือ	23
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	29
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร	30
คำนำ	33
สารบัญ	34
บทที่ 1 อดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร	38
บทที่ 2 ประเพณีในจังหวัดพิจิตร	52
บทที่ 3 วรรณกรรมท้องถิ่น	71
บทที่ 4 สถานที่สำคัญ	90
บทที่ 5 บุคคลสำคัญ	108
บทที่ 6 ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร	128
บรรณานุกรม	144
ภาคผนวก	147
บทที่ 3 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	150
สรุปผลการศึกษา	150
อภิปรายผล	154
ข้อเสนอแนะ	157
บรรณานุกรม	159

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	163
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	164
ข ตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม	167
ค ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ	170
ง ตัวอย่างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม	176
จ ตารางแสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยนักเรียน	179
ประวัติผู้ศึกษา	185

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

สังคมโลกในยุคปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ โดยปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มนุษย์เรามีความรู้ก็คือ การอ่าน เพราะการอ่านเป็นทักษะสำคัญอย่างหนึ่งที่นักเรียนใช้ในการศึกษาหาความรู้ นอกจากนี้การอ่านยังทำให้ทราบข้อเท็จจริง การอ่านช่วยให้คนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม จึงนับได้ว่าการอ่านมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติครั้งที่ 33 ทรงให้ความสำคัญของการอ่านว่า

“ การอ่านจะเป็นการสร้างเสริมทั้งด้านของความคิด การวิเคราะห์ การประมวลผล การใช้ทฤษฎีให้เกิดผลทางปฏิบัติและยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีในสังคมทุกระดับไปจนถึงสังคมโลก ส่งผลให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ” (<http://www.adslthailand.com>)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 11) ได้กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโตและจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวังและมีความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเองคือพัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และสนองความอยากรู้อยากเห็น นอกจากนั้นการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่าง ๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเอง

กองทัพ เคลือบพนิชกุล (2542: 3-4) ได้สรุปความสำคัญของการอ่านไว้หลายประการ ดังนี้

1) การอ่านเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาอื่น ทั้งนี้เพราะการหาความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือ

- 2) การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึกและความต้องการระหว่างบุคคล
- 3) การอ่านเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสุขสบาย เพราะเราอ่านได้ดีจึงสามารถทำความเข้าใจร่วมกับคนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผ่านไปอย่างรวดเร็ว
- 4) การอ่านเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยสู่รุ่นหลัง ๆ
- 5) การอ่านเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน มีความรู้และมีประสบการณ์กว้างขวาง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545: 2) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านดังนี้ คือ การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานการอ่านที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือพื้นฐานของการเรียนวิชาต่าง ๆ ทำให้ได้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ทำให้เป็นคนทันสมัย นอกจากนี้จะรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังทำให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานด้วย การอ่านเรื่องราวในอดีต จะช่วยให้อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป รวมทั้งนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคม ส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความสำคัญของการอ่านจะเห็นได้ว่าการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจึงได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน คือ

สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ดูจากตัวชี้วัดชั้นปีของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วจะเห็นได้ว่ามีกำหนดตัวชี้วัดเพื่อพัฒนาการอ่านที่สำคัญประการหนึ่ง คือ จับใจความจากเรื่องที่อ่านจากสื่อต่าง ๆ เช่น เรื่องเล่าจากประสบการณ์ เรื่องสั้น บทสนทนา นิทานชาดก วรรณคดีในบทเรียน งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ บทความ สารคดี บันเทิงคดี เอกสารทางวิชาการที่มีค่า หรืองานเขียนประเภทซึ้ง โน้มน้าวใจเชิงสร้างสรรค์ จะสังเกตได้ว่าหลักสูตรได้เน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน ต้องการให้อ่านเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านนั้น ครูจะต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน และสิ่งสำคัญจะต้องมีหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพราะหนังสือเป็นสื่อพื้นฐานของการศึกษาขั้นต้นที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทั้งในเรื่องการ

ประกอบอาชีพและการศึกษาในระดับสูง นอกจากนั้นหนังสือยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่สะดวก เพราะสามารถพกพาได้ง่าย สามารถหาอ่านได้ทั่วไปและยังสามารถอ่านซ้ำได้ตามที่ต้องการ ดังนั้นหนังสือจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การพัฒนาทักษะการอ่านนั้นจะต้องมีสื่อที่เหมาะสมคือหนังสือ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (2551: 27) ยังได้ระบุถึงเรื่องสื่อการเรียนการสอนว่าผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อนำมาประกอบในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เช่น จัดทำหรือจัดหาสื่อสำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้

สื่อการอ่านประเภทหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการพัฒนาการอ่านของผู้เรียนได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งหมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน ดังนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นสื่อการสอนที่ผู้สอนสามารถจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อช่วยพัฒนาการอ่าน สร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และเรื่องที่สามารถนำมาจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นมีหลากหลาย โดยเฉพาะเรื่องในท้องถิ่นสามารถนำมาจัดทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้ เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเองและยังส่งผลให้ช่วยกันอนุรักษ์ท้องถิ่นได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ จินตนา ไบกาชุย (2537: 159) ได้กล่าวไว้ในเรื่องเนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า “สภาพท้องถิ่นหรือปัญหาที่มีอยู่ในท้องถิ่นก็นำมาเป็นหัวข้อเรื่องในการเขียนหนังสือได้ โดยเฉพาะท้องถิ่นหรือปัญหาที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งสามารถวัดคนต่างถิ่นให้รู้จักดีในท้องถิ่นของตนได้และจำเป็นอย่างมากในการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันหนังสือที่เป็นสื่อเกี่ยวกับท้องถิ่นยังมีอยู่น้อยและไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน ”

จังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่ก่อตั้งมานานกว่า 900 ปี เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เคยเป็นเมืองหน้าด่านมาก่อน และเป็นแผ่นดินประสูติของพระเจ้าเสือพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยา นอกจากนั้นยังมีประเพณีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและควรสืบทอดต่อไป คือประเพณีแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง มีบุคคลทั้งในอดีตและปัจจุบันที่สร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดพิจิตร รวมถึงมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีความเหมาะสมในการที่จะนำมาเป็นเนื้อหาในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยใช้ข้อมูลของจังหวัดพิจิตรมาจัดทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อส่งเสริมการอ่านให้แก่ผู้เรียนและฝึกทักษะการอ่านด้วย โดยผู้ศึกษาเห็นว่า การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น นอกจากจะให้ความรู้เรื่องท้องถิ่นและได้ฝึกทักษะการอ่านแล้ว ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังหว่า อำเภอดงพานหิน จังหวัดพิจิตร
- 2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวรรณพิจิตร

3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่สร้างขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังหว่า อำเภอดงพานหิน จังหวัดพิจิตร มีเนื้อหาประกอบด้วย บทที่ 1 พิจิตรในอดีตและปัจจุบัน บทที่ 2 ประเพณีในจังหวัดพิจิตร บทที่ 3 วรรณกรรมท้องถิ่น บทที่ 4 สถานที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร บทที่ 5 บุคคลสำคัญในจังหวัดพิจิตร และบทที่ 6 ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร แต่ละเรื่องมีภาพประกอบและกิจกรรมท้ายบทเรียนที่บูรณาการทักษะทางภาษาและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านภาษาไทย โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ตรวจสอบความเหมาะสม ขอบข่ายของเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำหนังสือที่ได้รับการแก้ไขแล้วให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน ของโรงเรียนวังสำโรงวังหว่า จังหวัดพิจิตร ประเมินคุณภาพของหนังสือโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

4. กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร ดังนี้

- 4.1 เอกสารที่เกี่ยวกับการอ่าน
- 4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- 4.3 เอกสารที่เกี่ยวกับจังหวัดพิจิตร
- 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 เอกสารที่เกี่ยวกับการอ่าน

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการอ่านประกอบด้วยความหมายของการอ่าน คุณค่าและความสำคัญของการอ่าน ดังนี้

4.1.1 ความหมายของการอ่าน

มีผู้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1364) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า อ่าน หมายถึงว่าตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงเรียกว่าอ่านออกเสียง ถ้าไม่ต้องออกเสียงเรียกว่า อ่านในใจ , สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจเช่นอ่านสีหน้า อ่านริมฝีปาก อ่านใจหรือตีความเช่นอ่านรหัส อ่านลายแทง

คู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของกระทรวงศึกษาธิการ(2546: 7) ได้ให้คำจำกัดความของการอ่านว่า หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ความคิดหรือสาระจากรีวิวที่อ่าน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547: 8) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่านมีความหมายในลักษณะต่างกัน ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้ให้ความหมาย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม การอ่านที่เน้นทักษะ หมายถึง การแปลความหมายภาษาเขียนสู่ภาษาพูดเพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อน โดยอาศัยการฝึกฝนจนเกิดทักษะ การอ่านที่เน้นความหมายของคำเป็นการรับรู้ตัวอักษรที่ปรากฏในสารเพื่อค้นหาความหมายของคำ นำไปสู่การเข้าใจเรื่องราวของสาร และความหมายที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน หมายถึงการอ่านเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้อ่านกับสารที่ผู้เขียนส่งมา โดยผู้อ่านต้องใช้กระบวนการคิดและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน

วรรณิ โสมประยูร (2544: 121) ได้สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจ

ความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านนำความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

สุพรรณิ วราทร (2545: 1) ได้อธิบายความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านคือกระบวนการถอดรหัส เป็นปฏิกิริยาอันเป็นผลจากการเห็นสัญลักษณ์หรือข้อความ การอ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะทางความคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่ซับซ้อน

สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึงการแปลความของตัวอักษรโดยใช้ทักษะทางความคิด กระบวนการทางสมองสื่อความคิดและความรู้เพื่อนำไปสู่การเข้าใจเรื่องราวของสารและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

4.1.2 ความสำคัญของการอ่าน

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้

เสนีย์ วัลลวรรณ (2547: 123) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เพราะมนุษย์อยู่ในยุคของข้อมูลข่าวสารเนื้อหาสาระทางวิชาการ รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันล้วนต้องอาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจและสื่อความหมายกันได้ถูกต้อง แม้จะมีเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน แต่ก็ไม่สามารถทดแทนการอ่านได้ ในทางตรงกันข้ามกลับยิ่งต้องอ่านมากขึ้นและใช้วิจารณญาณคิดให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ

เอมอร เนียมน้อย (2551: 9) กล่าวว่า การอ่านมีประโยชน์และความจำเป็นกับบุคคลทุกอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ที่เป็นักเรียน นิสิต นักศึกษา เนื่องจากวิธีการเรียนในสมัยนี้ต้องศึกษา ต้องค้นคว้าหาความรู้มาประกอบการเรียนให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วรรณิ โสมประยูร (2544: 121-122) ได้กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อคนทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ ดังนี้

- 1) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่าน ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ
- 2) ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมไปกับทักษะการฟัง การพูดและการเขียน ทั้งด้านภารกิจส่วนตัวและการประกอบอาชีพการงานต่าง ๆ ในสังคม
- 3) การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งทีอ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้

4) การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิด นับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมากเช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

5) การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่นช่วยให้มั่นคง ปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียง ฯลฯ

6) การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูด ปราศรัย การบรรยาย หรืออภิปรายปัญหาต่าง ๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือแก่ตนเอง

7) การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต เช่น ศิลปจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้อนุชนรู้จักอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยไว้ และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546: 89) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญยิ่งต่อคนไทยในโลกปัจจุบัน การอ่านช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่านในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีซึ่งมีความก้าวหน้าอย่างมาก มีการเสนอข่าวสารอย่างรวดเร็วทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องการใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการรับรู้และติดตามความก้าวหน้าเพื่อที่จะได้ทันการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในโลกยุคปัจจุบัน

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคนอื่น ๆ (2546: 57) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้ คือ

- 1) การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้
- 2) การอ่านเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ
- 3) การอ่านเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม
- 4) การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดอ่านและฉลาดรอบรู้
- 5) การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ
- 6) การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 7) การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์และสังคม
- 8) การอ่านเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาระบบการสื่อสารและการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน สรุปได้

- 1) การอ่านช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต
- 2) การอ่านทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อชีวิต
- 3) การอ่านช่วยให้เป็นคนมีเหตุผลและความคิดที่กว้างไกล
- 4) การอ่านทำให้คลายทุกข์ได้

จินตนา ไบกาชุย (2542: 57) ได้สรุปถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านมีความสำคัญมาก ถ้าหากผู้อ่านอ่านไม่ออก อ่านไม่เก่ง และไม่นิสัยรักการอ่าน ผู้นั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนทุกวิชา ซึ่งส่งผลไปถึงการประกอบอาชีพในอนาคต นักเรียนที่ฉลาดและเรียนเก่งมักจะเป็นคนที่อ่านเก่งเสมอ คนที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จในชีวิตมักเป็นคนชอบอ่านหนังสือ

ไพพรรณ อินทนิล (2546: 7) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้ คือ

- 1) การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน
- 2) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้
- 3) การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม

พงศ์เกษม สนธิไทย (2550: 30-31) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการแสวงหาความรู้ การค้นคว้าจากห้องสมุดและจากแหล่งต่าง ๆ เป็นการค้นคว้าที่สำคัญที่สุด เป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการฟังการบรรยาย เพราะการบรรยายเป็นเพียงการสรุปข้อมูลอย่างกว้าง ๆ แต่ความรู้ส่วนใหญ่จะได้รับการอ่านเป็นสำคัญ ทั้งช่วยให้มีความฉลาดรอบรู้ จะเห็นได้ว่าข่าวสาร เรื่องราว ความเคลื่อนไหวและความรู้ต่าง ๆ เราได้จากการอ่านมากกว่าได้จากวิธีอื่น ๆ โดยเฉพาะนิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และหนังสือทุกชนิด เป็นสื่อที่ให้ความรู้ข้อเท็จจริง และโดยเฉพาะความคิดเห็นซึ่งทำให้เกิดความรู้และสติปัญญา การอ่านเป็นการสร้างเสริมบุคลิกภาพความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลเพราะมีข้อเท็จจริงที่ได้จากการอ่านมาสนับสนุน ก็ย่อมจะเป็นที่นิยมยกย่องของผู้อื่นและสามารถเข้าสังคมได้อย่างไม่มีขัดเขิน นอกจากนี้การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน หนังสือประเภทบันเทิงคดี เป็นหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลินโดยอาศัยจินตนาการของผู้อ่านและยังให้สาระที่ถึงแม้จะใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงไม่ได้แต่ก็ทำให้ผู้อ่านมีประสบการณ์กว้างขวาง สามารถทำให้ตนเองและผู้อื่นเพลิดเพลินจากการถกเถียงวิจารณ์กันได้ด้วย รวมทั้งความรู้ต่าง ๆ จากหนังสือวิชาการที่สามารถนำมาแลกเปลี่ยนกัน นอกจากนี้จะทำให้เพลิดเพลินแล้วยังทำให้วิชาการแขนงนั้น ๆ กว้างขวางออกไปในหมู่บุคคลที่สนใจร่วมกันด้วย

สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญคือเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร ช่วยพัฒนาสติปัญญา รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เป็นคนฉลาดทันต่อการเปลี่ยนแปลง และทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.2.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

มีผู้กล่าวถึงความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม หลายท่าน ดังนี้

จินตนา ไบกาชุย (2542: 133-134) กล่าวว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือ หนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล โดยที่ครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีโอกาสจะทำและเขียนขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนของตนได้มากที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งจากหลักสูตรหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์เสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นนักเรียนวัยต่าง ๆ มีลักษณะแนวการเขียนทั้งในแง่ให้สาระประโยชน์โดยตรงในลักษณะการเขียนแบบสารคดีและให้ความสนุกสนานในลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดีปะปนอยู่ด้วย แต่เน้นหนักไปในแง่ให้สาระประโยชน์มากกว่าความบันเทิง โดยเฉพาะนิยมเขียนไว้อ่านเพิ่มเติมหรือประกอบวิชาใดวิชาหนึ่ง หนังสืออ่านเพิ่มเติมในสมัยก่อนมักเรียกชื่อว่า หนังสืออ่านประกอบการเรียนการสอน

ถวัลย์ มาศจรัส (2548: 1) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า ได้แก่ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านแต่ละบุคคล และเป็นหนังสือที่มุ่งให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านให้กับเด็ก โดยมีเนื้อหาไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี เป็นหนังสือที่เน้นเนื้อหาสาระให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญา โดยใช้กลวิธีการเขียนในรูปของสารคดีเป็นหลัก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545: 116) กล่าวว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่มุ่งช่วยครูและนักเรียนให้สรุปเนื้อหาและความคิดได้ ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เป็นอย่างดี ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคมศาสตร์ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น เพื่อเสริมความเข้าใจเนื้อหาวิชาและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

สมพร จารุณี (2542: 3) กล่าวถึงความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลและหนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร มีเนื้อหาที่ไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงาม มีจุดประสงค์เพื่อให้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองและเป็นหนังสือที่มุ่งส่งเสริมทักษะการอ่านแก่นักเรียนรวมถึงเสริมสร้างลักษณะนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน

4.2.2 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

มีผู้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ไว้หลายท่าน ดังนี้

เม้นมาส ชาวลิท (2546: 3) กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1) ด้านเทคนิคการพิมพ์และการจัดรูปเล่มของการพิมพ์ภาพและตัวอักษรนั้น ต้องชัดเจน ปกสวยงามดึงดูดความสนใจของเด็กขนาดรูปเล่มเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก คุณภาพกระดาษต้องดี ขนาดตัวอักษรเหมาะกับวัยของเด็ก การจัดหน้าหนังสือดูโปร่งตาและชื่อเรื่องดึงดูดความสนใจของเด็ก

2) ด้านเนื้อหาที่น่าสนใจ สนุกสนาน ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย การดำเนินเรื่องควรเร้าใจชวนให้ติดตามเนื้อหาของเรื่องในแง่ของความสั้นยาวจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างมากไม่ยาวเกินไปหรือสั้นเกินไป ให้ประโยชน์แก่คิดหลังจากการอ่านหนังสือ

3) ด้านภาพประกอบ ปกติแล้วหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพประกอบเกือบทุกหน้า ไม่ว่าจะเป็นบันเทิงคดี สารคดีหรือร้อยกรอง ภาพประกอบนั้นต้องถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง มีสีสันสวยงาม ประณีตสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ขนาดภาพเหมาะสมกับรูปเล่มและน่าสนใจ

ฉวีวรรณ อุทากินันท์ (2545: 43) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี สรุปได้ดังนี้

1) เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย คำประพันธ์ที่ใช้ไม่สลับซับซ้อน ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวและเป็นเรื่องที่สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กแต่ละวัย

2) เนื้อหาให้สาระความรู้พร้อมทั้งภาพอธิบายที่ช่วยให้ความรู้ช่วยพัฒนาทัศนคติและค่านิยม สิ่งแวดล้อมให้ความบันเทิงเพื่อสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้อย่างถูกต้อง

3) ลักษณะของเรื่องและวิธีการเขียนหรือจัดทำต้องเดินเรื่องทันใจ เนื้อเรื่องไม่สับสนวุ่นวาย แสดงความสามารถของตัวเอกของเรื่อง

4) ขนาดของรูปเล่มต้องกะทัดรัด เหมาะสมกับการจับถือของเด็กแต่ละวัย ถ้ารูปเล่มที่มีลักษณะแปลกแตกต่างออกไปเด็กจะชอบมาก

- 5) ตัวอักษรตัวโตชัดเจนเหมาะสมกับสายตาของเด็ก
- 6) ภาพมีความสดใสชัดเจนดึงดูดความสนใจ
- 7) การวางรูปหน้าแต่ละหน้าและหน้าปก เลือกภาพที่เด่น ตรงต่อความเป็นจริง เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก
- 8) จำนวนหน้าหนังสือไม่มาก ถ้าเป็นเด็กเล็กจำนวนหน้าหนังสือจะน้อยมาก จินตนา ไบกาซูยี (2542: 10-19) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้
  - 1) เนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกชัดเจนวัตถุประสงค์หรือแก่นเรื่องหรือแนวคิดที่ชัดเจนแต่เพียงเรื่องเดียว ไม่ควรมีหลายเรื่องเพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสน ยิ่งถ้าเป็นหนังสือภาพสำหรับผู้อ่านวัยก่อนเรียนจนถึงประถมศึกษาตั้งแต่อายุ 3-11 ขวบ ที่ยังมีความสนใจความสามารถ และความอดทน ในการอ่านน้อยยิ่งต้องการเรื่องที่ชัดเจนไม่สับสน
  - 2) เนื้อหาต้องมีความหมายง่ายเหมาะสมกับวัย การเลือกเนื้อหาต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจในการอ่านของผู้อ่าน เนื้อหาควรสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่มีบทบรรยายมาก มีเรื่องราวแสดงความเคลื่อนไหวของตัวละครมีการดำเนินเรื่องของตัวละครอย่างรวดเร็ว ใช้ตัวละครที่เหมาะสมไม่มีตัวละครมาก
  - 3) รูปแบบการเสนอเนื้อหาหรือแนวการเขียนเนื้อหาที่มีหลายประเภท ควรเลือกให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหนังสือ เมื่อเลือกใช้ประเภทใดจะต้องใช้อย่างถูกต้องตามรูปแบบ ไม่ปะปนจนสับสน และขาดความกลมกลืนกัน ส่วนหลักการเขียนให้เขียนให้ผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กสามารถอ่านเข้าใจง่ายและรู้เรื่องที่สุด ใช้กลวิธีการเขียน การดำเนินเรื่องที่ไม่ซับซ้อน
  - 4) มีรูปภาพประกอบ ส่วนสำคัญหนังสือเด็กจะต้องมีภาพ ประกอบเสมอ สัดส่วนของภาพกับเนื้อเรื่องขึ้นอยู่กับวัยของเด็กผู้อ่าน เด็กอายุน้อย ภาพต้องมีมาก เด็กอายุมาก ภาพมีน้อยลง ประเภทของภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาของหนังสือประเภทนั้น ๆ ภาพนั้นจะต้องชัดเจน ไม่มีดมัว หรือมีรายละเอียดมาก
  - 5) ภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ ต้องใช้คำง่ายเหมาะสมกับเนื้อหาใช้ประโยคสั้นกระชับ หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยาก ๆ หรือคำศัพท์ทางวิชาการต่าง ๆ ใช้ประโยคสั้น ๆ สละสลวย กระชับและเหมาะสมกับวัย
  - 6) ขนาดตัวอักษร อ่านง่ายและชัดเจน การเลือกขนาดตัวอักษรขึ้นอยู่กับปริมาณเนื้อหาของเรื่องหรือความยาวของเรื่องรูปเล่มหนังสือและวัยของผู้อ่าน

เทียมจันทร์ ศรีสังข์ (2542: 12-13) อธิบายลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีในด้านต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

1) เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร อาจจะไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรก็ได้ เนื้อหาที่มีความทันสมัยและถูกต้องให้ความรู้ ความเพลิดเพลินซึ่งผู้อ่านจะสามารถสรุปเรื่องราวหรือใจความสำคัญได้

2) รูปแบบควรมีรูปแบบหรือโครงสร้างที่เหมาะสมที่สามารถสื่อเนื้อหาสาระหรือความคิดได้ชัดเจน

3) การนำเสนอเนื้อหา มีเอกภาพสัมพันธภาพและจุดเน้นที่น่าสนใจเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย

4) การใช้ภาษา ใช้ภาษาถูกต้องตามหลักภาษาเข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายชัดเจนเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้อ่าน

5) การนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะดังนี้ คือจะต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร เหมาะสมกับวัยของนักเรียน น่าสนใจ ให้ความรู้ความเพลิดเพลินและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และควรมีภาพประกอบที่เหมาะสมกับเนื้อหา

4.2.3 จุดมุ่งหมายของการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ไว้หลายท่าน ดังนี้ นวิวรรณ กุหาภินันท์ (2545: 3) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งนำมาปรับปรุงสำหรับใช้ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกผ่อนคลายอารมณ์
- 2) เพื่อให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแตกฉาน
- 3) เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
- 4) เพื่อเป็นการลับสมอง ส่งเสริมจินตนาการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
- 5) ให้ความรู้ สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กให้เข้าใจสิ่งแวดล้อม
- 6) ปลุกฝังคุณธรรม
- 7) เพื่อให้เด็กรักการอ่าน
- 8) เพื่อให้เด็กรู้จักค้นคว้าเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน
- 9) เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจ

10) เพื่อแก้ปัญหาให้กับเด็กเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นทั้งปัญหาการเรียนและสังคม

11) ให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่านหนังสือ

สุนทรีย์ คุณจักร (ม.ป.ป.: 14) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือ

สำหรับเด็ก ดังนี้

1) เพื่อให้เด็กได้มีหนังสืออ่านที่เหมาะสมกับวัย

2) เพื่อให้เด็กอ่านหนังสือได้คล่องแคล่ว แดกฉาน ซึ่งช่วยพัฒนาการเรียนรู้

ด้านภาษาของเด็ก

3) เพื่อให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลินซึ่งสนองความ

ต้องการของวัยเด็ก

4) เพื่อให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักการอ่าน อ่านหนังสือเป็นและสามารถ

ใช้ประโยชน์จากการมีนิสัยรักการอ่านเพื่อตนเองได้ในอนาคต

5) เพื่อเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

6) เพื่อปลูกฝังคุณธรรม เจตคติและแบบอย่างอันพึงปรารถนาให้เกิดแก่เด็ก

7) เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ความคิดด้านสติปัญญาและส่งเสริมชาวปัญญา

ให้เกิดแก่เด็ก

8) เพื่อเป็นแหล่งรวมความรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งยังเป็นสิ่งสนองความอยากรู้

อยากเห็นของเด็กได้โดยตรง

9) เพื่อช่วยทดแทนความรู้สึกลูกของเด็กที่ขาดหายไป

10) เพื่อให้มีความสามารถในการอ่านหนังสือในชั้นเรียนได้ดี

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือต้องการให้เด็กมี

หนังสือที่เหมาะสมกับวัยอ่าน เพื่อพัฒนาความรู้และเกิดความเพลิดเพลิน นอกจากนั้นยังเป็นการ

ปลูกฝังคุณธรรมและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

4.2.4 ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้หลายท่าน ดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2539: 24) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับ

เด็กไว้ว่า เพื่อเป็นหนังสือเสริมทักษะในการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน

จินตนา ไบกาชุกี (2542: 8) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ซึ่งเขียนไว้ใน

จุดประสงค์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กสรุปได้ดังนี้

1) ช่วย让孩子ได้รับความรู้

2) ช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

3) ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้เจริญงอกงาม
 4) ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก
 5) ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่งและ
 เกิดนิสัยรักการอ่าน

6) ช่วยทดแทนความรู้สึกของเด็กที่ขาดหายไป
 7) ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยเป็นการป้องกัน
 ไม่ให้เด็กไปสนใจอ่านหนังสือที่ไร้สาระและมีเนื้อหาอ่อนแอ

สมพร จารุณี (2542: 35-45) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 ว่า เป็นหนังสือที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) พัฒนาการทางภาษา คือช่วยให้มีความสามารถทางการฟัง พูด อ่านและ
 เขียน

2) พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา สร้างจินตนาการ

3) พัฒนาทางบุคลิกภาพ การอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กนำเหตุการณ์ และ
 เรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องมาพัฒนาตนเองได้

4) พัฒนาทางสังคม อิทธิพลความคิดความเชื่อที่ปรากฏในหนังสือจะเป็น
 แนวทางในการพัฒนาความคิด ความประพฤติ รู้จักวางตัว รู้หน้าที่และบทบาทในสังคมได้

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีประโยชน์เรื่องการพัฒนาการด้านต่าง ๆ
 ทั้งด้านการเรียนรู้ พัฒนาความคิดสติปัญญา พัฒนาทักษะทางภาษา พัฒนาบุคลิกภาพ ทำให้ผู้อ่าน
 สามารถอยู่ในสังคมได้

4.2.5 ขั้นตอนการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอขั้นตอนในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้
 นวิวรรณ กุหาภินันท์ (2542: 12-21) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างหนังสือ
 อ่านเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้

1) ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็ก โดย
 ศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวดหรือการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก

2) เลือกเนื้อหา อาจนำมาได้หลายทางเช่น เนื้อเรื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษา
 หรือท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถหาเนื้อหาได้จากการศึกษาความสนใจและความต้องการของเด็กวัย
 ต่าง ๆ

3) เขียนโครงเรื่อง (Plot) โครงเรื่องจะครอบคลุมจำนวนหน้า หัวข้อเรื่อง
 ความสั้นยาวของแต่ละหัวข้อ เพื่อจะได้นำไปสู่การจัดรูปเล่มและการจัดวางหน้าให้เหมาะสมกับ

ภาพประกอบ โครงเรื่องควรจัดทำย่อ ๆ ให้เห็นชัดเจนทั้งเรื่อง โดยเริ่มที่การวางจุดหมายหรือแก่นของเรื่องก่อน เมื่อได้แก่นของเรื่องแล้วจึงค่อยผูกเป็น โครงเรื่อง

4) เขียนบท (Script) เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ โดยการบอกว่าแต่ละหน้าของหนังสือจะมีภาพและคำบรรยายอะไรบ้างและมีกี่ครั้ง

5) ทำคัมมี่ (Dummy) คือการทำรูปเล่มจำลองของหนังสือที่จะทำขึ้นมา อาจทำเป็นเล่มเล็ก ๆ ก็ได้ แล้วนำรายละเอียดจากบทสคริปต์ที่เขียนขึ้นมาเขียนและวาดรูปลงไปทีคัมมี่ตั้งแต่ปกไปจนถึงหน้าสุดท้าย คัมมี่เป็นการทดลองทำก่อนที่จะพิมพ์เป็นเล่มเพื่อจะได้ดูว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

6) ทำรูปเล่ม (Format) หมายถึงลักษณะรูปร่าง ขนาดกระดาษและขนาดตัวหนังสือหรือตัวพิมพ์ ลักษณะและขนาดรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะหยิบถือได้สะดวก ความหนาของหนังสือขึ้นอยู่กับระดับอายุของผู้อ่าน หนังสือที่มีเนื้อเรื่องยาวมากควรแบ่งออกเป็นหลายเล่ม โดยจบเป็นตอน ๆ แต่ละตอนจบในตัวเอง ขนาดรูปเล่มถือเอาความกะทัดรัดเปิดง่ายเป็นเกณฑ์ รูปเล่มที่นิยมในการสร้างหนังสือขนาดเล็กคือ 13 X 18.5 เซนติเมตร (16หน้ายก) ขนาดกลาง 14.6 X 21 เซนติเมตร (16หน้ายก) ในแนวนอนหรือแนวตั้ง

7) การตั้งชื่อเรื่อง อาจตั้งก่อนหรือหลังการเขียนก็ได้แต่ควรให้น่าสนใจ เร้าใจ มีความแปลกใหม่ทำให้เขาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่เด็กติดใจ และเกิดภาพพจน์ ชื่อเรื่องอาจพิจารณาจากชื่อตัวละครของเรื่อง จำนวนตัวละคร ชื่อสัตว์ เนื้อเรื่อง ชื่อสถานที่ หรือลักษณะรูปร่างหนังสือ

ลักษณะ รอดสน (2540: 10) กำหนดขั้นตอนในการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1) ขั้นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือ เช่นเกณฑ์ของผู้อ่าน (อายุและสมอง) จำนวนคำและแนวการเขียน โดยอาจศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวด ศึกษาผลงานของนักเขียนต่างๆ หรือการเข้าอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือ

2) เลือกเนื้อหา ซึ่งอาจนำมาจากหลายๆ ทางเช่น จากหลักสูตรตอนใดตอนหนึ่งจากสภาพของท้องถิ่น จากความสนใจของเด็ก เป็นต้น

3) เขียนโครงเรื่องอย่างย่อ ๆ โดยเริ่มที่การวางจุดมุ่งหมายหรือแก่นของเรื่องแล้วจึงคิดหรือผูกเป็น โครงเรื่องเพื่อจะได้ดำเนินการไปตามขอบเขตที่วางไว้

4) การเขียนบทสคริปต์เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ

5) การทำคัมมี้ เป็นการจำลองรูปแบบของหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบความต้องการเหมาะสมก่อนการจัดพิมพ์

6) การทำรูปเล่ม หมายถึงลักษณะรูปร่างและขนาดของหนังสือ ขนาดของตัวหนังสือ ทั้งนี้ลักษณะและขนาดของรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะและหยิบถือได้สะดวก ความหนาขึ้นอยู่กับระดับอายุ

7) การตั้งชื่อเรื่อง อาจตั้งก่อนหรือหลังการเขียน แต่ควรตั้งชื่อที่น่าสนใจ ใ้ใจ มีความแปลกใหม่เป็นต้น

สรุปได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีหลายขั้นตอน ต้องมีการเตรียมการให้รอบคอบและศึกษารายละเอียดให้เข้าใจเพื่อทำให้ได้หนังสือที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการสร้าง ซึ่งขั้นตอนการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีดังนี้คือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนกำหนดจุดประสงค์ ขั้นตอนปฏิบัติการเขียน และขั้นตอนผลิต

4.2.6 แนวทางการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

มีผู้รู้หลายท่านได้กำหนดแนวทางในการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้ สนั่น มีขันหมาก (2537: 184-185) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

1) ลักษณะรูปเล่ม ควรพิจารณา

- (1) ปก
- (2) รูปเล่มในภาพรวม
- (3) คุณภาพวัสดุ
- (4) ขนาดตัวอักษรและความชัดเจน
- (5) ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า
- (6) ศิลปะการจัดหน้า

2) ภาพประกอบควรพิจารณา

- (1) ความชัดเจน
- (2) ลักษณะความสมจริง
- (3) ขนาด
- (4) จำนวนภาพ
- (5) ความเหมาะสม
- (6) คำอธิบายประกอบภาพ

3) เนื้อหา ควรพิจารณา

- (1) วิธีการเสนอเรื่อง
- (2) ความสอดคล้องกับหลักสูตร
- (3) การเรียงลำดับความยากง่าย
- (4) เอกภาพและความกลมกลืนของหนังสือ
- (5) การเน้นสาระสำคัญ
- (6) ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์
- (7) กิจกรรมเสนอแนะ
- (8) ภาคผนวกท้ายบท

4) การใช้ภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษา ควรมีลักษณะ

ดังนี้

- (1) ความถูกต้องตามหลักภาษา
- (2) ความชัดเจนของข้อความ
- (3) ความเหมาะสมของการใช้ภาษา
- (4) เครื่องหมายวรรคตอน

ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 133-134) ได้เสนอหลักการกว้าง ๆ ในการประเมินคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก ไว้ดังนี้

- 1) โครงเรื่อง (Plot) จะพิจารณาว่าผู้เขียนได้กำหนดเค้าโครงเรื่องไว้เป็นเอกภาพหรือไม่ มีการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และปิดเรื่องดีเพียงใด
- 2) การเปิดเรื่อง คือ การเริ่มต้นเรื่องได้อย่างน่าติดตาม
- 3) แก่นเรื่อง (Theme) มีความกระชับชัดเจนให้ความคิดรวบยอดแก่เด็กได้

ตรงเป้า

- 4) การดำเนินเรื่อง (Story) ต้องชวนติดตาม
- 5) ฉาก (Background) หนังสือเด็กต้องมีฉากที่ชัดเจน
- 6) บทบรรยายและคำสนทนาจะต้องตรงเป้าหมาย
- 7) ท่วงทำนองเขียนมีลีลาสำนวนที่เหมาะสมกับเรื่องที่เขียน
- 8) ภาพประกอบต้องได้รับการจัดวางอย่างสมดุล สื่อเรื่องราวได้ตรงเนื้อหา

มีสีสันสดใส

- 9) การปิดเรื่องเป็นการจบเรื่องที่กระจ่างชัด ให้อ่านคิด

ชุตินา สัจจันันท์และคณะ (2543: 107) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินค่าสารคดี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านเนื้อหา พิจารณาจากการให้สาระความรู้ที่เพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่และหรือประเทืองปัญญา ความถูกต้องความน่าเชื่อถือของข้อมูล เนื้อหามีลักษณะริเริ่มสร้างสรรค์ เนื้อหามีลักษณะสมเหตุสมผล เนื้อหามีเอกภาพ

2) วิธีการนำเสนอ พิจารณาจากข้อเรื่องน่าสนใจ กระชับตรงประเด็น การเปิดเรื่องอย่างมีศิลปะ การลำดับเรื่องชวนติดตาม การเปิดเรื่องอย่างประทับใจ กลวิธีการนำเสนอเหมาะสมกับเนื้อหาและนำเสนอใจ การจัดรูปแบบ การใช้ภาพและแผนภูมิอย่างเหมาะสม

3) การใช้ภาษา พิจารณาจากการใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน การใช้สำนวนภาษาที่มีพลังในการส่งสาร การใช้ภาษาที่สละสลวยประณีต

สรุปได้ว่า ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินคุณค่าของหนังสือ เพราะจะทำให้หนังสือนั้นมีคุณภาพและเหมาะสมกับผู้อ่านอย่างแท้จริง และในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางในการประเมินหนังสือไว้ 5 ด้าน คือ ด้านการจัดทำรูปแบบและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้านภาพประกอบ และด้านคุณค่าและคุณประโยชน์ที่ได้รับ

4.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพิจิตร

4.3.1 ประวัติการก่อตั้งจังหวัดพิจิตร

พิจิตรในสมัยก่อนเรียกกันว่าบ้านนครไชยบุรี ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลบางกลาง อำเภอบึงสามพัน โดยพระยาโคตมเทวราชเป็นผู้ก่อตั้ง ต่อมาพระเจ้ากาญจนกุมารราชบุตรของพระยาโคตมเทวราชได้ย้ายเมืองพิจิตรมาที่บ้านสระหลวง โดยตั้งชื่อว่าเมืองสระหลวงตั้งแต่ พ.ศ. 1601 และต่อมาใน พ.ศ.2424 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้ย้ายเมืองพิจิตรอีกครั้ง เนื่องจากแม่น้ำเปลี่ยนทางเดิน และต่อมาในปี พ.ศ. 2427 ได้ย้ายเมืองพิจิตรมาอยู่ที่บ้านท่าหลวง ตำบลในเมือง มาจนถึงปัจจุบันนี้ นับเป็นเวลากว่า 952 ปี แล้ว

4.3.2 สภาพทางภูมิศาสตร์

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดพิจิตร เป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคเหนือตอนล่างของประเทศ มีเนื้อที่ประมาณ 4-5 ล้าน ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดกำแพงเพชร และ จังหวัดนครสวรรค์

2) ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดพิจิตรเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสายสำคัญ 2 สาย ไหลผ่าน คือแม่น้ำน่าน และแม่น้ำยม ซึ่งแม่น้ำทั้งสองสายนี้ถือเป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญต่อประชาชนชาวจังหวัดพิจิตร แสดงถึงอารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงการประกอบอาชีพของประชาชนด้วย

3) การปกครอง

จังหวัดพิจิตรแบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ กับ 3 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองพิจิตร อำเภอตะพานหิน อำเภอบางมูลนาก อำเภอโพทะเล อำเภอสามง่าม อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอวังทรายพูน อำเภอทับคล้อ และอำเภอลำลูกกา กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย กิ่งอำเภอสากเหล็ก กิ่งอำเภอบึงนาราง และกิ่งอำเภอดงเจริญ

4) ประชากร

จังหวัดพิจิตร มีประชากรประมาณ 600,000 คน สมัยก่อนมีหลายชาติพันธุ์ ทั้งไทยกูย หรือส่วย ไทยมุสลิม ไทยลาวแง้ว ไทยยวน ไทยพื้นถิ่น ไทยเชื้อสายจีน ไทยทรงดำ (โซ่งดำ) ไทยอีสาน ไทยพวน และไทยลาวครั้ง แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพื้นถิ่น ไทยเชื้อสายจีน และไทยอีสาน เป็นส่วนมาก

5) อาชีพ

การประกอบอาชีพของประชากรในจังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพราะสภาพภูมิประเทศเหมาะสม คือเป็นที่ราบลุ่มและมีแม่น้ำไหลผ่าน อาชีพที่นิยมมากคือ การทำไร่ ทำนา ทำสวน การเลี้ยงสัตว์และอื่น ๆ

6) การคมนาคม

เส้นทางคมนาคมของจังหวัดพิจิตรที่สามารถเดินทางสู่กรุงเทพมหานคร มีทั้งทางรถยนต์และรถไฟ ระยะทางจากพิจิตรถึงกรุงเทพฯ ประมาณ 345 กิโลเมตร

4.3.3 สิ่งที่น่าสนใจของจังหวัดพิจิตร

1) ประเพณี

ประเพณีต่าง ๆ ที่น่าสนใจในจังหวัดพิจิตรมีหลายประเพณี เช่น ประเพณีกำฟ้าของชาวบ้านป่าแดง อำเภอตะพานหิน ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะที่ตำบลเขาทราย อำเภอทับคล้อ ประเพณีแห่เจ้าพ่อแก้วที่อำเภอบางมูลนาก แต่ที่น่าสนใจมากคือประเพณีการแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทาน ฯ ของจังหวัดพิจิตร เพราะประเพณีนี้จัดเป็นงานประเพณีระดับประเทศและได้รับการยอมรับจากคนทั่วไป มีการจัดงานในวันเสาร์ – อาทิตย์ในสัปดาห์แรกของเดือนกันยายน

การจัดงานแข่งขันเรือยาวยิ่งใหญ่ ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับ จังหวัดพิจิตรเป็นอย่างมาก

2) วรรณกรรม

วรรณกรรมของจังหวัดพิจิตรมีทั้งเรื่องเล่า ตำนานต่าง ๆ รวมถึงนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่น แต่วรรณกรรมที่น่าสนใจของจังหวัดพิจิตร คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้า สัตว์สัญลักษณ์ของจังหวัดพิจิตรคือตำนานเรื่องชาลวันเมืองพิจิตร เพราะเป็นเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้นำมาพระราชทานเป็นบทละครนอก เรื่องไกรทอง

3) สถานที่สำคัญ

จังหวัดพิจิตรมีสถานที่ที่สำคัญที่น่าสนใจเช่นสถานที่สำคัญทางศาสนา ได้แก่ วัดโพธิ์ประทับช้างเป็นสถานที่ประดิษฐานของสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาแห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง วัดนครชุมเป็นวัดที่ใช้ทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการในสมัยก่อน วัดโรงช้างเป็นวัดที่มีการสร้างห้องลับใต้ดินสำหรับเก็บแผ่นอิฐจารึกพระไตรปิฎก วัดเขารูปช้างเป็นวัดที่มีลักษณะเหมือนช้างตั้งอยู่บนเขา ฯลฯ นอกจากนี้มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเช่นอุทยานเมืองเก่าพิจิตร ภายในอุทยานมีศาลหลักเมือง ถ้ำชาลวัน ป้อมศรีมณฑล รูปปั้นม้าสีหมอกและสวนรุกขชาติกาญจนกุมาร บึงสีไฟเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดหลายชนิด ภายในบึงสีไฟมีสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์พิจิตร ศาลาเก่าเหลี่ยม รูปปั้นพญาชาลวัน ป่อเพาะเลี้ยงจระเข้ และสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดพิจิตรคือเหมืองแร่ทองคำเขาพนมพา ซึ่งเป็นสถานที่ที่ช่วยทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดพิจิตรดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนใกล้เคียงอีกด้วย

4) ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ

จังหวัดพิจิตรเป็นเมืองเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากเกษตรกรรม โดยแบ่งเป็นประเภทคือผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมได้แก่ผ้าทอปาแดง เครื่องจักสานจากหวายและไม้ไผ่ เครื่องจักสานจากผักตบชวา การทำมีดและเครื่องมือเกษตร การทำที่นอนจากนุ่น การทำซุ้มล้อเกวียน ซุ้มล้านนา และเครื่องเบญจรงค์ นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงคือ ส้มโอท่าข่อย มะปรางไข่ไก่ มะยงชิด มะม่วงน้ำดอกไม้ สินค้าเกษตรต่างๆ สามารถนำมาแปรรูปได้อีกเช่นส้มโอแก้วสี่รส มะขามแก้วสี่รส ส้มลิ้ม และกล้วยตาก ซึ่งผลผลิตต่างๆ เหล่านี้ทำรายได้ให้กับจังหวัดพิจิตรเป็นอย่างมาก

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

สุวรรณิ สุนทรารักษ์ (2549: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ผนวคำสอนชาวอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคอนมดแดง (บ้านดงบัง) จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องผนวคำสอนชาวอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคอนมดแดง (บ้านดงบัง) จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสือที่สร้างขึ้น ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นต่อภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และนักเรียนมีความเห็นต่อภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระดับ 0.66-1.00 จึงสรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก

สุรัตนา พันธุ์พิช (2549: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องภูมินามตำบล ในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท และเพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดรูปเล่ม และการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.75-1.00 และมีค่าความสอดคล้องโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 และผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เรียน จำนวน 10 คน ประเมินด้านจัดรูปเล่ม และการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75-1.00 และมีค่าความสอดคล้องโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.98 สรุปว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สุจริ วัฒนชนสรณ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ปากช่องของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ปากช่องของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 และเพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 และนักเรียนมีความเห็นต่อภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สาวิตรี สิ้นสันธิเทศ (2551: บทคัดย่อ) ได้วิจัย การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง ด่านานเมืองลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีฯ อำเภอเมือง

จังหวัดลพบุรี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องตำนานเมืองลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีฯ อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี และเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องตำนานเมืองลพบุรี ผลการศึกษาค้นคว้าค้นพบว่า หนังสือมี ประสิทธิภาพ 83.39/82.89 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ตำนานเมืองลพบุรีหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ราตรี ผลโกชน (2551: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง มนต์เสน่ห์เทพสถิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องมนต์เสน่ห์เทพสถิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ และเพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับมีค่าดัชนีความ สอดคล้องอยู่ระดับที่ 0.66-1.00 และการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เรียนประเมินด้านการจัดทำ รูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ ได้รับจากหนังสือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับ 1.00 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้าง ขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สุรีย์พร ศรีคำธณ (2551: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “บ้านลาด บ้านเรา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “บ้านลาดบ้านเรา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีและเพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นผลการตรวจสอบ คุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.33 และความ คิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมพบว่าหนังสือในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.50 แสดงว่ามี ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่นำเรื่องราว ภายในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นหนังสือ จะทำให้นักเรียนมีความสนใจในเรื่องราว รักการอ่าน มี พัฒนาการเกี่ยวกับการอ่านมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและ ภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้ผู้ศึกษามีความมั่นใจในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมและพัฒนาหนังสือ อ่านเพิ่มเติมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. แนวทางการสร้างหนังสือ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังหว่า จังหวัดพิจิตรนั้นผู้ศึกษามีแนวทางในการสร้าง ดังนี้

5.1 กำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ

5.2 การสร้างและพัฒนาคุณภาพหนังสือ

5.2.1 การสร้างหนังสือ

5.2.2 การพัฒนาคุณภาพหนังสือ

5.1 กำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ

5.1.1 ลักษณะหนังสือ หนังสือที่สร้างขึ้นคือหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะที่เน้นเรื่องการส่งเสริมการอ่านให้ ความรู้เรื่องอดีตและปัจจุบันของพิจิตร ประเพณีในจังหวัดพิจิตร วรรณกรรมในท้องถิ่น สถานที่ สำคัญในจังหวัดพิจิตร บุคคลสำคัญในจังหวัดพิจิตรและผลิตภัณฑ์ที่มีในจังหวัดพิจิตร โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อต้องการส่งเสริมการอ่านแก่นักเรียนและส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นภูมิปัญญาสร้าง จิตสำนึกที่ดีต่อบ้านเมือง

5.1.2 โครงสร้างหนังสือ โครงสร้างหนังสือประกอบด้วยบทนำเรื่อง เนื้อเรื่อง คำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายบทและภาพประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความน่าประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพื่อ เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องนั้น ๆ

2) โครงสร้างเนื้อหา การเขียนเนื้อหาแต่ละเรื่องจะประกอบด้วยนำเรื่อง เนื้อหา คำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายบทและภาพประกอบ

(1) นำเรื่อง เป็นการบอกความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างพอสังเขป

(2) เนื้อหา เป็นการนำเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดพิจิตรมาจำแนกเป็นเรื่อง และเรียบเรียงให้เป็นเนื้อหาที่เป็นความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน แหล่งที่มาของข้อมูลได้มาจาก เอกสารตำราทางวิชาการที่มีผู้บันทึกไว้และจากการไปสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

(3) คำอธิบายศัพท์ เป็นการอธิบายคำศัพท์ยากที่นักเรียนอาจไม่เข้าใจ ความหมายและเป็นการอธิบายเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

(4) กิจกรรมท้ายบท เป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อประเมินผลจากการอ่าน เนื้อหาในแต่ละบทเน้นการฝึกคิด การแสดงความคิดเห็นกิจกรรมกลุ่มโดยเน้นทักษะสัมพันธ์

(5) ภาพประกอบ เป็นภาพที่ได้มาจากการถ่ายทำจากสถานที่จริงและจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ทั้งในหนังสือและในเว็บไซต์ต่าง ๆ เป็นภาพที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและช่วยส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น ให้มีความเพลิดเพลินในการอ่าน

5.2 การสร้างและพัฒนาคุณภาพหนังสือ

5.2.1 การสร้างหนังสือ

1) ศึกษาหลักสูตร โดยพิจารณาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานและตัวชี้วัด เนื้อเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมถึงการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือในครั้งนี้

2) ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือ เอกสาร บันทึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด
พิจิตร

3) ศึกษาหาข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่นต่าง ๆ

4) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ นำผลจากการศึกษาหลักสูตร ข้อมูลและอื่น ๆ มาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประโยชน์ดังนี้

- (1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจังหวัดพิจิตร
- (2) มีทักษะและมีนิสัยรักการอ่านตลอดจนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่าน
- (3) นำความรู้ที่ได้จากการอ่านรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมที่อยู่ในเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
- (4) มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองรวมถึงมีส่วนช่วยอนุรักษ์ท้องถิ่นของตนเอง

จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมานี้ สามารถนำมาแบ่งเป็นโครงร่างของเนื้อหาสาระในหนังสือ โดยแบ่งเป็นบท ๆ นำเสนอเนื้อหาตามลำดับดังนี้

1. อดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร
  - 1.1 พิจิตรในอดีต
  - 1.2 พิจิตรในปัจจุบัน
2. ประเพณีในจังหวัดพิจิตร
3. วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 3.1 ตำนาน

3.2 นิทาน

4. สถานที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร

4.1 สถานที่สำคัญทางศาสนา

4.2 สถานที่ท่องเที่ยว

5. บุคคลสำคัญในจังหวัดพิจิตร

5.1 บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดพิจิตร

5.2 บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

5.3 บุคคลสำคัญทั่วไป

6. ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร

6.1 ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม

6.2 ผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตร

6.3 ผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตร

5.2.2 การพัฒนาคุณภาพหนังสือ

การพัฒนาคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีกระบวนการดังนี้

1) สร้างแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในด้านการสอนและการนิเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 3 คน โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยเรื่องการพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทยของ ชูติมา ตัจจนันท์และคนอื่น ๆ (2543: 23-28) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินหนังสือ โดยจัดทำแบบประเมินเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญเพื่อการตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนและการนิเทศการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสือเป็นแบบสอบถามเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องพร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหนังสือ การตรวจสอบคุณภาพหนังสือใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum x}{n}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินคุณภาพของหนังสือสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การออกแบบปกหนังสือสวยงาม น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา รูปเล่มน่าอ่าน ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและการพิมพ์ ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง

(2) ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม ความยาวของบทเรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน เนื้อหาถูกต้องและสอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งยังให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและคำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม

(4) ด้านภาพประกอบ มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา มีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หนังสือมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ในภาพรวมพบว่ามีคุณภาพเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 โดยมีความเห็นโดยรวมดังนี้ หนังสือมีองค์ประกอบโดยรวมครบถ้วนตามลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี เนื้อหาของหนังสือถูกต้องทั้งการพิมพ์ ตัวสะกด การันต์ จัดเรียงเนื้อหาตามขั้นตอน มีประโยชน์ต่อนักเรียน ส่งเสริมการอ่านและส่งเสริมให้เกิดความรักความภูมิใจในท้องถิ่น และมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) การจัดวางภาพประกอบควรให้ตรงกับสาระไม่ควรฉีกความเพราะจะทำให้เรื่องราวขาดช่วงไป

- (2) การเขียนคำอธิบายใต้ภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น
- (3) การพิมพ์บางคำมีการฉีกคำ ควรตรวจสอบให้ละเอียด
- 3) ผู้ศึกษาได้นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้
  - (1) จัดวางภาพประกอบใหม่ให้ตรงกับสาระ
  - (2) เขียนคำอธิบายใต้ภาพให้สอดคล้องกับเนื้อหา
  - (3) ทำการตรวจสอบการพิมพ์ให้ถูกต้อง ไม่ฉีกคำ
- 4) การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยใช้ข้อมูลจากความคิดเห็นของ

นักเรียน ตรวจสอบคุณภาพของหนังสือในขั้นนี้เป็นการนำหนังสือที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังหว่า อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 10 คน อ่านเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) จากโปรแกรมสำเร็จรูป

การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตรดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

$\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนของนักเรียนทุกคน

n แทน จำนวนนักเรียน

การแปลความหมายคุณภาพของหนังสือ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) ใช้สูตรดังนี้

$$(S.D.) = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง
 $(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนข้อมูล

ผลการตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยนักเรียนจำนวน 10 คน

ปรากฏผลดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ นักเรียนมีความเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การออกแบบปกหนังสือสวยงาม น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

(2) ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและกิจกรรมทำยบท สอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านการใช้ภาษา นักเรียนมีความเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

(4) ด้านภาพประกอบ นักเรียนมีความเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดให้อยากอ่าน เนื้อหาบทเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความเห็นในภาพรวมว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 โดยมีรายละเอียดดังนี้ หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร ช่วยส่งเสริมให้มินิสัญรักการอ่านและการอนุรักษ์ของดีของจังหวัดพิจิตร และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปการประเมินคุณภาพหนังสือจากนักเรียนจำนวน 10 คนโดยภาพรวม นักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนี้ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น เนื้อหาเหมาะสมกับวัย ภาพประกอบมีสีสันสวยงาม สัมพันธ์กับเนื้อหา ภาษาชัดเจนเหมาะสม นักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีคำบรรยายใต้ภาพให้ชัดเจนและมีความคิดเห็นว่าหนังสือนี้น่าศึกษาให้ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดพิจิตร ทำให้รู้จักจังหวัดพิจิตรมากยิ่งขึ้นและทำให้ภาคภูมิใจกับจังหวัดพิจิตร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 สถานศึกษามีหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังห้ว จังหวัดพิจิตร เพื่อใช้เป็นการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 6.2 ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง
- 6.3 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านแก่นักเรียน
- 6.4 เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

บทที่ 2
หนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร

หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วรรณพิจิตร

จัดทำโดย

นางฉวีวรรณ เผ่าวิทยานนท์

วรรณพิจิตร

“วรรณพิจิตร” เชิญพิศอ่าน
วัฒนธรรม ที่เห็น ซึ่งเด่นดัง
พระยาโคตรบอง เทวราช
เก้าร้อยห้าสิบสองปี ที่ยาวไกล
ยม น่าน ไหลล่อง สองสายน้ำ
หลวงพ่อเพชร เลิศล้ำ งามประเทือง
สัมท่าข่อย ข้าวเจ้า ก็กล่าวขวัญ
แข่งเรือยาว ประเพณี มีดำเนิน

เป็นตำนาน เมืองงาม ตามความหลัง
รวมกระทั่ง บุคคล น่าสนใจ
ท่านเก่งกล้า สามารถ สร้างเมืองให้
ดำรงไว้ ภูมิปัญญา คุณค่าเมือง
เกษตรกรรม ขึ้นชื่อ ล้วนลือเลื่อง
ยอดพระเครื่อง รูปหล่อ หลวงพ่อเงิน
ชาลวัน กุมภีลต์ ยังมีเกริ่น
ขอชวนเชิญ ท่านอ่าน ตำนานเมือง

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร จัดทำขึ้นสำหรับใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยช่วงชั้นที่ 3 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนวังสำโรงวังห้ว จังหวัดพิจิตร

ภายในหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมเนื้อหาต่าง ๆ เกี่ยวกับจังหวัดพิจิตร โดยแบ่งเป็น 6 บท
ได้ดังนี้

บทที่ 1 อดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร

บทที่ 2 ประเพณีในจังหวัดพิจิตร

บทที่ 3 วรรณกรรมท้องถิ่น

บทที่ 4 สถานที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร

บทที่ 5 บุคคลสำคัญในจังหวัดพิจิตร

บทที่ 6 ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร

ในการจัดทำหนังสือ วรรณพิจิตร นี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณชัชยกร แสงกระจ่าง
นายกสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตั้งชื่อหนังสือ ขอขอบคุณ
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตรที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลและรูปภาพหน้าปก และขอขอบคุณ
ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลและสนับสนุนการจัดทำหนังสือเล่มนี้ จนเสร็จสมบูรณ์
ผู้เขียนหวังว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ คงเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน รวมถึงผู้สนใจในการศึกษา
หาความรู้ และผู้รักการอ่านทุกคน

ฉวีวรรณ เฝ้าวิทยานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 อดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร	38
พิจิตรในอดีต	38
พิจิตรในปัจจุบัน	43
กิจกรรมที่ायบท	51
บทที่ 2 ประเพณีในจังหวัดพิจิตร	52
ประเพณีการแข่งขันเรือยาว	52
ประเพณีแห่เจ้าพ่อแก้ว	60
งานประเพณีกำฟ้า	62
ประเพณียกธงวันสงกรานต์	65
งานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ (วัดพระพุทธบาทเขาทราย)	67
กิจกรรมที่ાયบท	70
บทที่ 3 วรรณกรรมท้องถิ่น	71
ตำนาน	71
- ตำนานเรื่องหลวงพ่เพชรวัดท่าหลวง	71
- ตำนานเมืองภูมิ	74
- ตำนานพระเครื่อง “พระพิจิตรเกศคด”	75
- ตำนานเรื่องชาลวันเมืองพิจิตร	76
- ตำนานจระเข้เจ้าศรี	78
- ช้างนพ-ช้างเนบ ช้างคู่ใจหลวงพ่เงิน	79
- เรื่องเล่าเกี่ยวกับม้าสีหมอก	80
- ตำนานศาลหลักเมือง	81

สารบัญ (ต่อ)

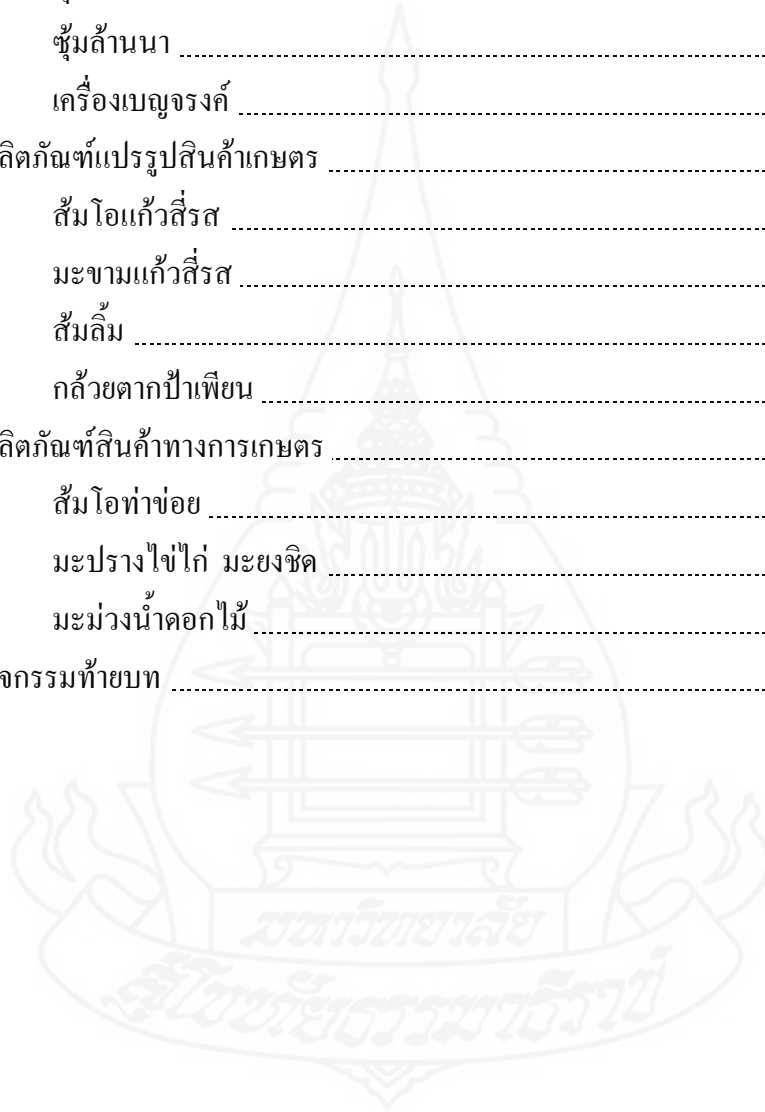
	หน้า
นิทาน	82
- นิทานเรื่อง ไอ้เหิน	82
- นิทานเรื่องเงือกมีหงอน	83
- นิทานเรื่องอีแพ	83
การแสดงพื้นบ้าน	84
- การแสดงลิเก	84
กิจกรรมทำยบท	89
บทที่ 4 สถานที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร	90
สถานที่สำคัญทางศาสนา	90
- วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ	90
- วัดนครชุม	91
- วัดท่าหลวง	92
- วัดโพธิ์ประทับช้าง	93
- วัดเขารูปช้าง	94
- วัดเทพประสาท	95
- วัดหิรัญญาราม (วัดวังตะโก)	96
- วัดชะมัง	97
- วัดบึงตะโกน	98
- วัดโรงช้าง (วัดสุวรรณหงส์)	99
สถานที่ท่องเที่ยว	100
- บึงสีไฟ	100
- อุทยานเมืองเก่าพิจิตร	103
- เหมืองแร่ทองคำ (เขาพนมพา)	105
กิจกรรมทำยบท	107

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บุคคลสำคัญในจังหวัดพิจิตร	108
บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดพิจิตร	108
- พระยาโคตมเทวราช	108
- พระเจ้ากาญจนกุมาร	109
- พระธรรมยา	110
- พระโหราธิบดี	111
- ศรีปราชญ์	112
- สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 (สมเด็จพระเจ้าเสือ)	114
บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	116
- หลวงพ่อเงิน พุทธ โชติ	116
- หลวงพ่อเขียน ฐมฺมรกขติโต	117
- พระเทพญาณเวที	119
- หลวงปู่โง่น โสรโย	120
- พระครูพิมลธรรมมานุศิษฐ์ (หลวงพ่อขวัญ)	122
บุคคลสำคัญทั่วไป	123
- จ่านายสิบเจริญ พิรอด	123
- ยอดรัก สลักใจ	124
กิจกรรมท้ายบท	127
บทที่ 6 ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร	128
ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม	128
- ผ้าทอป่าแดง	128
- เครื่องจักสานจากหวายและไม้ไผ่	130
- เครื่องจักสานจากผักตบชวา	131
- มีดและเครื่องมือการเกษตร	132

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- ที่นอนนุ่น	132
- ชุ่มล่อเกวียน	134
- ชุ่มล้านนา	134
- เครื่องเบญจรงค์	135
ผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตร	135
- ส้มโอแก้วสี่รส	135
- มะขามแก้วสี่รส	136
- ส้มลิ้ม	137
- กล้วยตากป่าเพียน	138
ผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตร	139
- ส้มโอทำข่อย	139
- มะปรางไขไก่ มะยงชิด	140
- มะม่วงน้ำดอกไม้	141
กิจกรรมทำยบท	143

บทที่ 1

อดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร

พิจิตร เป็นดินแดนที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยทวารวดี มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจในเรื่องต่าง ๆ ทั้งเรื่องของจังหวัดพิจิตร เหตุการณ์สำคัญ ในยุคสมัยต่าง ๆ รวมถึงวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดพิจิตร ซึ่งชาวพิจิตรควรทราบถึงประวัติของพิจิตรทั้งในสมัยอดีตและปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. พิจิตรในอดีต

พิจิตร ได้ชื่อว่าเป็นเมืองเก่าเพราะมีประวัติอันยาวนาน โดยมีปรากฏอยู่ในพงศาวดารเหนือ คือ เมื่อครั้งประมาณ พ.ศ. 1400 ชาวละว้า ที่อยู่ที่เมืองละโว้ ซึ่งเป็นหนึ่งในเมืองขึ้นของอาณาจักรทวารวดีถูกอาณาจักรขอมซึ่งขยายอำนาจเข้ามายึดเมือง พระเจ้าแผ่นดินชาวละว้าพระนามว่า “พระยาโคตมเทวราช” จึงรีพลัดขึ้นเหนือมาจนถึงหมู่บ้าน โกณฑัญญคามแล้วทำการสร้างเมืองขึ้นใกล้กับบึง ไชยบรรซึ่งเป็นคูน้ำกว้างและลึกรูปวงโค้งเข้าหากันหันหน้าไปทาง แม่น้ำน่านแล้วตั้งชื่อว่า “นครไชยบรร” ปัจจุบันอยู่ในท้องที่ตำบลบ้านน้อยกับตำบลบางคลานอำเภอโพทะเล ซึ่งยังคงมีสภาพฐานกำแพงและคูเมืองเดิมเหลืออยู่

นครไชยบรรในปัจจุบัน

คูเมืองซึ่งมีขนาดใหญ่และลึกลึนั้น ชาวบ้านมักจะเรียกกันว่าบึงไชยบรรหรือบึงไชยวน และเรียกนครไชยบรรว่า เมืองชีบรร ชาวบ้านแถบนั้นเชื่อว่าชื่อเดิมของเมืองไชยบรร คือ บ้าน

โกณฑัญญคาม จึงเป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือได้พอสมควรว่า เมืองไชยบรรคือเมืองที่พระยาโคตรมเหศวรสร้างขึ้นที่บ้าน โกณฑัญญคามตามพงศาวดารเหนือ

เรื่องการสร้างเมืองพิจิตร ที่เมืองเก่า ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองพิจิตร นั้น มีกล่าวในพงศาวดารเหนือ เช่นกันคือ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 1600 พระเจ้ากาญจนกุมาร พระราชบุตรของพระยาโคตรมเหศวร ได้เสด็จประพาสแม่น้ำน่านมาถึงบ้านสระหลวงพบ “ บึงใส น้ำลึก ปลาชุกชุม และบัวหลวงงามสุดสายตา ” ทำเลเหมาะแก่การขยายเมือง พระเจ้ากาญจนกุมารจึงทรงย้ายเมืองจากนครไชยบรรมา และฝังหลักเมืองเมื่อวันที่พุธขึ้น 13 ค่ำ เดือน 12 พ.ศ. 1601 และให้ชื่อว่าเมืองสระหลวงตั้งแต่นั้นมาหลังจากนั้นพระเจ้ากาญจนกุมารจึงเปลี่ยนพระนามเป็นพระยาโคตรบอง

ศาลหลักเมืองปัจจุบัน อยู่ที่อุทยานเมืองเก่าพิจิตร

ในสมัยอยุธยา มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพิจิตรอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เช่น เรื่องของการเปลี่ยนชื่อเมืองจากเมืองสระหลวงเป็นเมืองพิจิตรนั้น มีหลักฐานการเปลี่ยนชื่อเมืองคือ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงนิพนธ์ไว้ในนิทานโบราณคดี เรื่องคันเมืองโบราณว่า “เมืองสระหลวงเปลี่ยนชื่อเป็นเมืองพิจิตรในสมัยอยุธยา” ซึ่งเรื่องชื่อเมืองพิจิตรนั้นยังมีปรากฏให้เห็นในวรรณกรรมสมัยอยุธยาคือเรื่องขุนช้างขุนแผน มีเหตุการณ์ที่กล่าวถึงเมืองพิจิตรอยู่หลายตอน คือตอนที่ขุนแผนพานางวันทองหนีแล้วพากันไปหาพระพิจิตรที่เมืองพิจิตรและอีกตอนหนึ่งคือตอนที่ขุนแผนกับพลายงามอาสาสมเด็จพระพันวษา ยกทัพไปตีเมืองเชียงใหม่ ขุนแผนและพลายงามได้ไปหาพระพิจิตรที่เมืองพิจิตร จนกระทั่งพลายงามกับนางศรีมาลา(บุตรพระพิจิตร) รักกัน เมื่อขุนแผนกับพลายงามยกทัพกลับจากเมืองเชียงใหม่แล้วก็ได้แวะมาที่เมืองพิจิตรอีก ในที่สุดพลายงามกับนางศรีมาลาได้แต่งงานกัน ซึ่งวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนนั้นมีเมืองพิจิตรเกี่ยวข้องอยู่มากพอสมควร และมีหลักฐานที่เป็นชื่อของตัวละครในเรื่องนำมาตั้งเป็นชื่อของถนนในจังหวัดพิจิตรด้วย เช่น ถนนบุษบา ถนนศรีมาลา เป็นต้น

ป้อมศรีมาลาปัจจุบันอยู่ที่อุทยานเมืองเก่า

นอกจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผนแล้ว ในสมัยอยุธยายังมีเหตุการณ์ที่ชาวพิจิตร มีความภูมิใจอย่างยิ่งที่จังหวัดพิจิตรเป็นสถานที่ประสูติของพระมหากษัตริย์ในกรุงศรีอยุธยา พระองค์หนึ่ง คือ ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนิน ขึ้นไปนมัสการพระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ ณ เมืองพิษณุโลก และในครั้งนั้นพระเพทราชา ได้พานางสนม(พระราชธิดาเจ้าเมืองเชียงใหม่) ซึ่งกำลังตั้งครรรภ์ได้ตามเสด็จด้วย เมื่อมาถึงตำบล โพนธ์ประทับช้าง ในท้องที่เมืองพิจิตร นางก็ได้ประสูติโอรสชายและได้นำรกฝังไว้ใต้ต้นมะเดื่อ จึงได้ชื่อว่า “เดื่อ” ซึ่งต่อมาได้เป็นพระมหากษัตริย์ คือพระเจ้าเสือ และหลังจากที่พระเจ้าเสือได้ ครองราชสมบัติแล้ว พระองค์ก็คิดถึงชาติภูมิของตนเอง จึงได้โปรดให้สร้างวัดขึ้น ณ ตำบล โพนธ์ประทับช้าง มีชื่อว่า “วัดโพนธ์ประทับช้าง” ปัจจุบันอยู่ที่ อำเภอโพนธ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

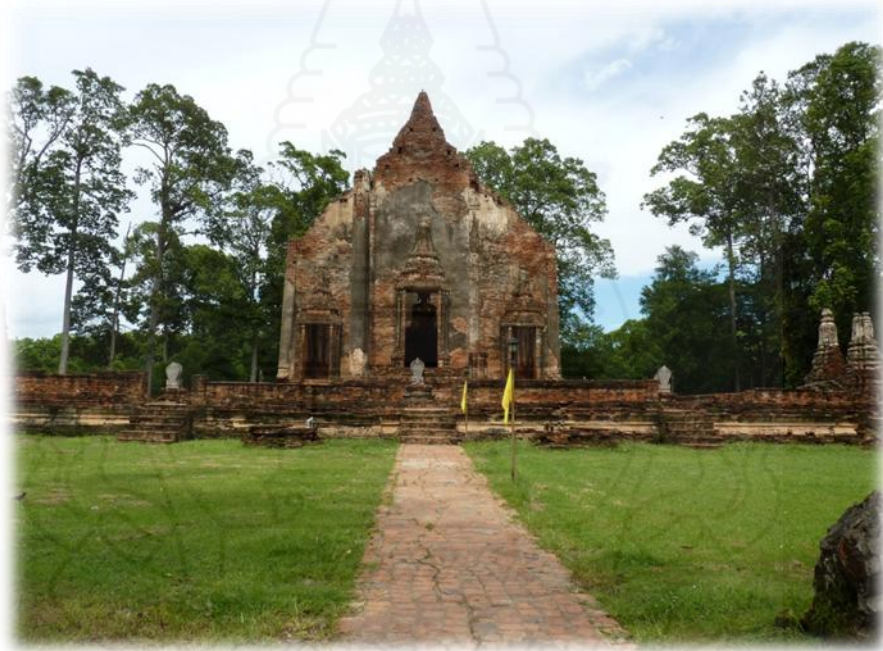

ต้นมะเดื่อ

ต่อมาในสมัยธนบุรีแผ่นดินพระเจ้ากรุงธนบุรีมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพิจิตร คือ เมื่อครั้งอะแซหุ่นกี้ตีหัวเมืองเหนือ คือเมืองพิษณุโลก เมื่อ พ.ศ. 2318 นั้น เมืองพิจิตรซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับเมืองพิษณุโลกได้เกี่ยวข้องกับสงครามนี้คือเป็นที่ตั้งกองทัพหลวงของพระเจ้ากรุงธนบุรี ซึ่งยกไปช่วยเมืองพิษณุโลก โดยมีหลักฐานจากหนังสือไทยรบพม่า พระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาตากสินมหาราช ตอนหนึ่งคือ “ทางใต้เมืองพิษณุโลก ก็ให้ถอนกองทัพ พระโหราธิบดี หลวงรักษมณฑลเชียร จากบ้านท่าโรง ซึ่งเป็นระยะที่สอง ช้างเหนือปากฟิงลงมาตั้งค่ายที่โลกสลุด ในแขวงเมืองพิจิตรกองหนึ่ง ให้พระยานครชัยศรีลงมาตั้งที่โพธิ์ประทับช้าง ได้ลงมาอีกกองหนึ่งคอยป้องกันลำเลียงที่จะขึ้นไปทางน้ำ แขวงเมืองพิจิตร ด้วยเกรงพม่าตีเมืองกำแพงเพชรจะลอบมาตีตัดลำเลียงในตอนนี้”

ปัจจุบันโลกสลุดขึ้นกับจังหวัดพิษณุโลก ส่วนโพธิ์ประทับช้างขึ้นอยู่กับจังหวัดพิจิตร

วัดโพธิ์ประทับช้างในปัจจุบัน

พอมายังสมัยรัตนโกสินทร์นี้มีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพิจิตรคือเรื่องการย้ายเมืองจากเมืองพิจิตรเก่า (สระหลวง) มาที่พิจิตรใหม่ โดยย้ายเมืองเมื่อปีพ.ศ. 2424 ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ซึ่งสาเหตุที่ทำให้มีการย้ายเมืองเพราะแม่น้ำน่านที่เมืองพิจิตรเก่าเปลี่ยนทางเดินใหม่มาเป็นแม่น้ำน่านในปัจจุบัน จึงทำให้แม่น้ำน่านเก่าเกิดการตื้นเขิน เป็นเหตุให้ต้องย้ายเมืองพิจิตรด้วย โดยย้ายไปที่บ้านปากทาง ตำบลปากทาง และอีกสามปีต่อมาคือในปี พ.ศ. 2427 ได้ย้ายเมืองพิจิตรอีกครั้งหนึ่งไปที่บ้านท่าหลวง ตำบลในเมือง ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองพิจิตรในปัจจุบัน

แม่น้ำพิจิตรเก่าที่ตื้นเขิน

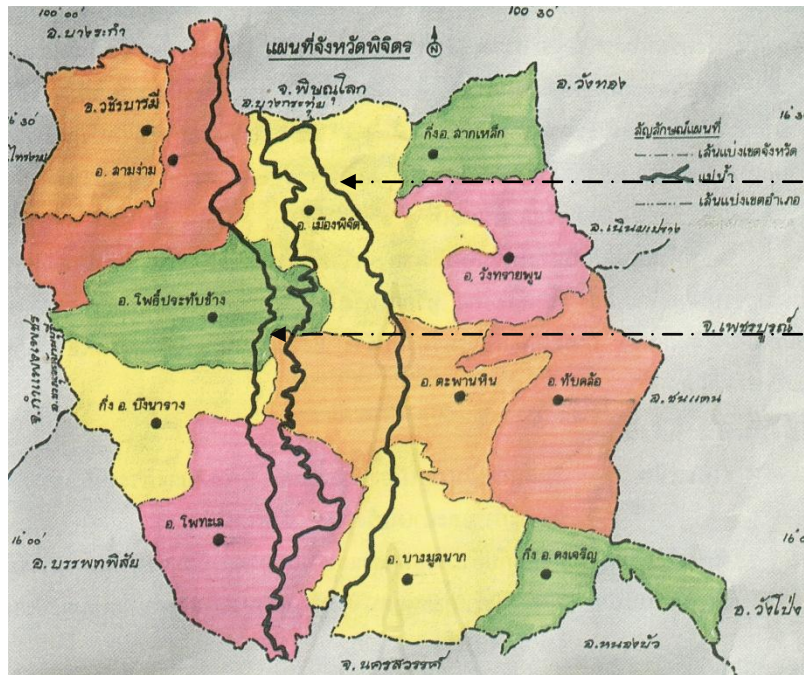
2. พิจิตรในปัจจุบัน

จังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดทางภาคเหนือตอนใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะทางด้านสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครองและอื่น ๆ ดังนี้

2.1 สภาพภูมิศาสตร์

จังหวัดพิจิตรมีเนื้อที่ประมาณ 4-5 ล้าน ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดพิจนุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดพิจนุโลก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอ จังหวัดกำแพงเพชร และ จังหวัดนครสวรรค์

แม่น้ำน่าน

แม่น้ำยม

แผนที่แสดงเขตที่ตั้งจังหวัดพิชัย

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดพิชัยเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสายสำคัญสองสาย ไหลผ่าน คือ แม่น้ำยม และ แม่น่าน ซึ่งแม่น้ำทั้งสองสายนี้ มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวจังหวัดพิชัย เป็นแหล่งกำเนิดขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตของชาวจังหวัดพิชัยด้วย แม่น้ำทั้งสองสายนี้ ไหลผ่านจังหวัดพิชัยแล้วไปบรรจบกันที่ปากน้ำโพจังหวัดนครสวรรค์รวมกันเป็นแม่น้ำสายใหญ่ของไทย นั่นก็คือ แม่น้ำเจ้าพระยา

แม่น้ำน่านช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดพิชัย

2.3 ประชากร

ถึงแม้ว่าจังหวัดพิจิตรจะเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กไม่ใหญ่นัก แต่จากการที่เป็นเมืองที่มีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองเก่าและเป็นเมืองหน้าด่าน ซึ่งถือได้ว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน ดังนั้น จึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชาติพันธุ์ดั้งเดิมของประชากรในจังหวัดพิจิตรถึง 10 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยกวย หรือส่วย ไทยมุสลิม ไทยลาวเงี้ยว ไทยยวน ไทยพื้นถิ่น ไทยเชื้อสายจีน ไทยทรงดำ (โชน่งดำ) ไทยอีสาน ไทยพวน และไทยลาวครั้ง ซึ่งได้สืบเชื้อสายต่อ ๆ กันมา แต่ในปัจจุบัน ประชากรของจังหวัดพิจิตรประกอบด้วยไทยพื้นถิ่น ไทยอีสานและไทยเชื้อสายจีน เป็นส่วนมาก จากการสำรวจจำนวนประชากรของจังหวัดพิจิตรมีประมาณ 600,000 คน

ตัวอย่างชาติพันธุ์ดั้งเดิมของประชากรในจังหวัดพิจิตร

2.4 อาชีพของประชาชน

2.4.1 อาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลักของชาวจังหวัดพิจิตร เพราะโดยสภาพของลักษณะภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสายหลักถึงสองสายไหลผ่านทำให้เหมาะแก่การทำเกษตรเป็นอย่างยิ่ง โดยอาชีพเกษตรส่วนใหญ่นิยมการปลูกข้าวเพราะจากสถิติพื้นที่ทำนาคิดเป็น 76.86% ของเนื้อที่การเกษตรทั้งหมด

ชาวนากำลังช่วยกันดำนา (ปลูกข้าว)

นอกจากนั้นมีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ขึ้นชื่อของจังหวัดพิจิตร คือ ส้มโอ พันธุ์ส้มโอที่นิยมปลูกกันมากได้แก่พันธุ์ท่าข่อย โดยปลูกกันมากที่บ้านท่าข่อย ผลิตผลส้มโอนอกจากจำหน่ายเพื่อบริโภคผลสดแล้วยังมีการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ส้มโอแก้ว สีส ส้มโอหวาน ฯลฯ ซึ่งนอกจากจะเป็นการถนอมอาหารให้สามารถเก็บไว้รับประทานได้นานแล้ว ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

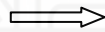
สวนส้มโอที่บ้านท่าข่อย

นอกจากการปลูกข้าวและส้มโอแล้วประชาชนชาวจังหวัดพิจิตรมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอื่นอีก คือ การเลี้ยงสัตว์ ประเภทของสัตว์ที่นิยมเลี้ยงได้แก่ โค นม โคนเนื้อ สุกร แพะ เป็ด ไก่ไข่ ไก่เนื้อ ฯลฯ นอกจากนี้จะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคภายในท้องถิ่นแล้ว ยังเลี้ยงไว้สำหรับเป็นสินค้าส่งออก นับว่าอาชีพเกษตรเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญและทำรายได้ให้กับจังหวัดพิจิตรเป็นอย่างมาก

การเลี้ยงหมูในคอก

การเลี้ยงหมูในฟาร์ม

เกษตรกรขุดบ่อเลี้ยงปลาเพิ่มรายได้

นอกจากนี้ยังมีการทำการประมงเช่น การเลี้ยงปลา เกษตรกรจึงนิยมประกอบอาชีพเลี้ยงปลาเป็นอาชีพอีกอีกหนึ่งอาชีพที่ทำร่วมกับการทำนาทำไร่ โดยขุดบ่อเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการปลูกพืชและการเลี้ยงปลาควบคู่ไปด้วยเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ปลาที่เลี้ยงส่วนใหญ่ได้แก่ ปลาดุก ปลาชวย ปลานิล ฯลฯ

2.4.2 อาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม เนื่องจากจังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง เป็นเมืองที่มีการคมนาคมสะดวก มีเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างภาคกลางและภาคเหนือทำให้เหมาะแก่การลงทุนในการทำอุตสาหกรรม ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 มีนโยบายกระจายอุตสาหกรรมไปสู่จังหวัดทางภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิจิตรจึงเหมาะสมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือตอนล่าง เพื่อเป็นศูนย์บริการให้กับผู้สนใจลงทุนทำธุรกิจที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยให้บริการ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ พิจิตร พิชณุโลก นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย กำแพงเพชรและอุทัยธานี

นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือตอนล่างตั้งอยู่ที่อำเภอวังทรายพูน

ประเภทของอุตสาหกรรมที่มีในนิคมอุตสาหกรรมได้แก่

- อุตสาหกรรมการแปรรูปพืชผัก และ ผลไม้กระป๋อง
- อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
- อุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป
- อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์จากไม้

ฯลฯ

นอกจากนี้จังหวัดพิจิตรยังเป็นสถานที่ตั้งของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 3 ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จัดตั้งเพื่อสนองนโยบายการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและราษฎรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 3 ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองพิจิตร

จะเห็นได้ว่าจังหวัดพิจิตรเป็นสถานที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือตอนล่าง และศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 3 นอกจากจะส่งผลให้เกิดการลงทุนในการทำธุรกิจเพื่อส่งออกสินค้าที่มีภายในท้องถิ่นแล้ว ยังส่งผลให้ประชาชนในจังหวัดพิจิตรและประชาชนที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างมีรายได้ ชาวบ้านไม่ต้องเร่ร่อนไปทำงานในเมืองใหญ่ๆ ลดปัญหาการว่างงาน นอกจากนี้ยังสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวอีกด้วย

จังหวัดพิจิตรเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ถึงแม้จะเป็นเมืองที่มีขนาดเล็ก แต่ก็เป็เมืองเก่าที่เคยรุ่งเรืองมาในอดีต และมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจอย่างยิ่งและดูจากความเจริญ มีถนนหนทางสายสำคัญ ๆ ไปมาหาสู่กันสะดวกสบายมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

อธิบายคำศัพท์

ชาติพันธุ์	หมายถึง	กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกันและแสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน
นิคมอุตสาหกรรม	หมายถึง	เขตอุตสาหกรรมทั่วไปหรือเขตอุตสาหกรรมส่งออก
บริโภค	หมายถึง	กิน (ใช้เฉพาะอาการที่ทำให้ดวงลำคองไปสู่กระเพาะ)
ประพาส	หมายถึง	ไปต่างถิ่นหรือต่างแดน เช่น ประพาสหัวเมือง ประพาสยุโรป,ไปเที่ยว เช่น ประพาสป่า
ธัญญาหาร	หมายถึง	อาหารคือข้าว
พงศาวดาร	หมายถึง	เรื่องราวของเหตุการณ์เกี่ยวกับประเทศชาติหรือพระมหากษัตริย์ ผู้เป็นประมุขของประเทศ
ภูมิภาค	หมายถึง	หัวเมือง ; อาณาบริเวณที่มีลักษณะบางอย่างเช่นลักษณะทางธรรมชาติ ทางเศรษฐกิจ ทางวัฒนธรรม ทางการเมือง คล้ายคลึงกันจนสามารถจัดเข้าพวกกันได้

นิคมอุตสาหกรรมของจังหวัดพิจิตร

กิจกรรมท้ายบทที่ 1

เรื่อง อดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่า ปัจจัยที่สำคัญในการตั้งถิ่นฐานของคนสมัยก่อนมีอะไรบ้าง จงอธิบาย
2. การศึกษาเรื่องราวในอดีตของแต่ละท้องถิ่นทำให้เราทราบเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง และมีประโยชน์อย่างไร
3. ให้นักเรียนไปสืบค้นเกี่ยวกับคำขวัญของจังหวัดพิจิตร แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าเหมาะสมกับสภาพของจังหวัดพิจิตรหรือไม่ อย่างไร
4. นักเรียนคิดว่าในจังหวัดพิจิตรยังมีปัจจัยด้านใดบ้าง ที่ต้องมีการพัฒนาให้เท่าเทียมกับจังหวัดอื่น และจะพัฒนาอย่างไร จงอธิบาย
5. คำว่าพิจิตรแปลว่า ดงงาม นักเรียนคิดว่าจังหวัดพิจิตรมีความงดงามสมกับชื่อหรือไม่ อย่างไร จงอธิบาย

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่อง “ ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดพิจิตร ” แล้วนำมาเล่าแลกเปลี่ยนกันระหว่างเพื่อน ๆ ในห้อง
2. ในฐานะที่นักเรียนเป็นชาวพิจิตรนักเรียนมีความภูมิใจในเรื่องใดที่เกี่ยวกับจังหวัดพิจิตรบ้าง จงเขียนอธิบาย และอภิปรายแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม

← สถานีรถไฟพิจิตร

บทที่ 2

ประเพณีในจังหวัดพิจิตร

ประเพณีเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนในชุมชนมีความรักความสามัคคีกัน นอกจากนี้ประเพณีแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย ซึ่งประเพณีที่สำคัญของจังหวัดพิจิตรมีหลายประเพณี ได้แก่

1. ประเพณีการแข่งขันเรือยาว
  2. งานประเพณีแห่เจ้าพ่อแก้ว
  3. งานประเพณีกำฟ้า
  4. ประเพณียกธงวันสงกรานต์
  5. งานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ (วัดพระพุทธบาทเขาทราย)
- ประเพณีดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1. ประเพณีการแข่งขันเรือยาว

การแข่งขันเรือยาวของจังหวัดพิจิตร เป็นประเพณีสำคัญที่จัดขึ้นทุกปีและได้รับการกล่าวขานมาก จนมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วประเทศ และนำมาเป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญของจังหวัดพิจิตร ด้วยคือ “ถิ่นประสูติพระเจ้าเสือ แข่งเรือยาวประเพณี...” ทำให้ชาวพิจิตรภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ภาพพิธีเปิดการแข่งขันเรือยาวประเพณีของจังหวัดพิจิตร

การแข่งขันเรือยาวในสมัยก่อนจัดเป็นส่วนหนึ่งของงานวัด เพราะส่วนใหญ่ วัดจะตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ จึงนิยมแข่งเรือพร้อมกับจัดงานปิดทองไหว้พระไปด้วย เรือที่จัดแข่งกันในสมัยก่อนเป็นเรือจำพวกเรือบด เรือหมู และเรืออีโปง ฯลฯ ซึ่งเป็นเรือที่ชาวบ้านมีกันอยู่แล้ว สำหรับใช้ประกอบอาชีพในสมัยนั้น บางวัดจัดการแข่งเรือเพื่อฉลององค์กฐินประจำปีไปด้วย เพราะเทศกาลทอดกฐินปีหนึ่งจะจัดเพียงครั้งเดียวและมักจะเป็นช่วงประมาณเดือนพฤศจิกายน ซึ่งเป็นช่วงที่เหมาะสมเพราะเป็นช่วงฤดูน้ำหลากพอดี

วัดท่าหลวงขณะที่มีงานแข่งขันเรือยาว

การแข่งขันเรือยาวของจังหวัดพิจิตรในสมัยปัจจุบันพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมาก เพราะเป็นการชิงถ้วยรางวัลพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กำหนดให้จัดแข่งในวันเสาร์และวันอาทิตย์แรกของเดือนกันยายนของทุกปี โดยจัดที่สนามท่าน้ำหน้าวัดท่าหลวง ประวัติความเป็นมาของการจัดการแข่งเรือยาวประเพณีนั้นเริ่มตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2450 โดยเจ้าอาวาสวัดท่าหลวงและเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้ริเริ่มจัดงาน แต่เดิมมีจุดประสงค์คือจัดงานปิดทองไหว้พระและนมัสการหลวงพ่อบุญรอด ซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดพิจิตร ต่อมาได้เพิ่มการแข่งขันเรือยาวเพื่อความสนุกสนาน และให้ประชาชนได้มาร่วมงานจำนวนมาก การแข่งเรือในสมัยก่อนนั้นของรางวัลจะเป็นของที่นำมาจำหน่ายกันในงาน เช่น กล้วยทอด ข้าวเม่าพอก และผ้าขาวม้า ฯลฯ

ส่วนผู้ที่ชนะเลิศจะได้ผ้าห่มของหลวงพ่อปะพร้าไปครอง ซึ่งถือเป็นสิริมงคลแก่เรือ และเทือกเรือ (ฝีพาย) เมื่อได้ผ้าห่มหลวงพ่อปะพร้าไปแล้วก็จะนำไปผูกไว้ที่โขนเรือของตน ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงของรางวัล เพราะมีบางคนแสดงความคิดเห็นว่าผ้าห่มของหลวงพ่อปะพร้าเป็นของสูงไม่ควรนำไปไว้ที่โขนเรือ จึงได้เปลี่ยนเป็นมอบธงที่มีรูปหลวงพ่อปะพร้าแก่เรือที่เข้าแข่งขันทุกลำ

พิธีอัญเชิญถ้วยพระราชทาน

ในปัจจุบันการแข่งขันเรือยาวประเพณีของจังหวัดพิจิตรเป็นที่นิยมของประชาชนในจังหวัดใกล้เคียงเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากทุกปีจะมีเรือยาวจากจังหวัดที่อยู่ห่างไกลมาร่วมแข่งทางจังหวัดจึงต้องจัดงานให้สมศักดิ์ศรี และของรางวัลได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือเป็นถ้วยรางวัลพร้อมเงิน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ รวมถึงเป็นเกียรติเป็นศักดิ์ศรีของเรือที่ชนะเลิศในแต่ละประเภทด้วย

ประเภทของเรือยาวที่ใช้สำหรับแข่งกันในปัจจุบันนี้มี ดังนี้

- 1) เรือยาวใหญ่ หมายถึงเรือที่มีฝีพายไม่เกิน 55 คน
- 2) เรือยาวกลาง หมายถึงเรือที่มีฝีพายไม่เกิน 40 คน
- 3) เรือยาวเล็ก หมายถึงเรือที่มีฝีพายไม่เกิน 30 คน

นอกจากนั้นยังมีการแบ่งประเภทของเรือเพื่อไม่ให้เกิดการเสียเปรียบกันอีกด้วยคือ แบ่งเป็นเรือประเภท ก หมายถึงเรือฝีพายจัด กับเรือประเภท ข คือเรือที่ขุดใหม่ฝีพายปานกลาง

ประเภทเรือแข่งที่เข้าร่วมแข่งขัน

เรือที่นำมาแข่งกันจะเริ่มจากการขุดเรือ โดยการขุดเรือยาวนั้น จะขุดจากไม้ต้นเดียวตลอดทั้งลำ และนิยมใช้ไม้ตะเคียน เพราะเชื่อว่านางตะเคียนที่อยู่ต้นตะเคียนมีความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นก่อนขุดเรือจึงต้องมีพิธีตั้งศาลเพียงตาอัญเชิญนางตะเคียนขึ้นศาล และเมื่อขุดเรือเสร็จแล้วจะทำพิธีอัญเชิญนางตะเคียนกลับขึ้นเป็นแม่ย่านางเรือตามเดิม

การขุดเรือนี้จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญที่เรียกกันว่าช่างขุดเรือเท่านั้น จึงจะสามารถทำได้สำเร็จ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- 1) การขุดโคลนเรือ คือ เมื่อเลือกต้นไม้ที่จะทำเรือได้แล้ว จะต้องปอกเปลือกไม้เหลาตัวเรือโดยปาดผิวเนื้อไม้ออกให้ได้รูปทรงเรือ แล้วขุดตรงกลางให้เป็นรางเหมือนรางใส่อาหารหมู พร้อมทั้งวางกระดูกงู (ตัวไม้หรือเหล็กที่ทอดตลอดลำเรือสำหรับตั้งกงเรือ) ที่ท้องเรือด้วย

การขุดโคลนเรือ

- 2) การเบิกเรือ คือการถ่างเรือให้ผายออก โดยการสุมไฟรอบ ๆ เรือ เพื่อให้เกิดความร้อนเรือจะได้ขยายตัวสะดวกต่อการถ่างเรือเพื่อให้ได้รูปแบบและขนาดตามต้องการ
- 3) การวางโครงเรือ(กงเรือ) คือการวาง “กง” ขึ้นไม้ที่ตัดแต่งให้โค้งเข้ารูปท้องเรือด้านในเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของเรือ
- 4) การวางกระทงเรือ คือการวางที่นั่งสำหรับให้ฝีพายนั่ง นิยมใช้ไม้สักเพราะเป็นไม้ที่มีความแข็งแรงทนทาน
- 5) การติดกาบเรือ ในการติดกาบเรื่อนั้นจะใช้ไม้ตะเคียนติดขนานข้างลำเรือยาวตลอดลำเพื่อช่วยให้ส่วนบนของเรือแข็งแรงและกันน้ำเข้าเรือเวลาพายเรือ
- 6) การติดโขนเรือ โขนเรือคือส่วนของหัวเรือที่ยาวเรียว นิยมใช้ไม้มงคลเช่นไม้ขนุน ไม้สัก ไม้กระถ่อน ความยาวประมาณ 3 เมตรเพื่อตกแต่งเรือให้สวยงาม

การวางโครงเรือและกระทงเรือ

เมื่อช่างขุดเรือเสร็จเป็นลำเรือแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการตั้งชื่อเรือ ซึ่งจะต้องตั้งให้เป็นสิริมงคล เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับทีมเรืออันจะทำให้เรือประสบความสำเร็จชนะเลิศเมื่อลงแข่งขัน การตั้งชื้อเรือนิยมตั้งดังนี้

1) เพื่อความเป็นสิริมงคล เช่น แม่มาลัยทอง แม่ตะเคียนทอง แม่ศรีสยาม แม่พิบูลทอง และแม่ขวัญมงคลทอง

2) เพื่อแสดงควมมีอำนาจและเข้มแข็ง เช่น ขุนไกร ขุนเพ่ง ศรพรหมมาศ พญาราชสีห์ ไกรทอง เทพเทวฤทธิ์ อินทราพิทักษ์ เทพประทาน เทพพิทักษ์ เทพทองคำ และเกรียงไกรสยาม

3) เพื่อแสดงถึงความไพเราะงดงาม เช่น ประกายเพชร เพชรชมพู ธนุทอง สິงหน้ที่ทอง มณีสายชล ศรทอง พรภูไท และตรีทอง

4) เพื่อระบุชื่อท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุนเช่น เรารักโพธิ์ประทับช้าง สิงห์ปทุม ท้องสมุทรสาวเมืองเพชร และพรพระยาดากองทัพอากาศ

จะเห็นได้ว่าการตั้งชื้อเรื่อนั้นมีผลทางด้านจิตใจมาก เนื่องจากจะมีส่วนช่วยทำให้เทือกเรือ (ฝีพาย) เกิดความฮึกเหิมในการแข่งขัน

การตั้งชื้อเรือ

นอกจากนี้การแข่งขันเรือยาว ยังแสดงถึงความรักความสามัคคีของคนในหมู่บ้านด้วย โดยมีการรวบรวมหรือจัดหาเงินทุนที่มาจากใช้จ่ายในการจัดการแข่งเรือ เช่น จัดทำอาหารเพื่อเลี้ยง ฝายและกองเชียร์ ดังที่วัดหาดมูลกระบือซึ่งเป็นวัดที่เป็นสนามแข่งเรือยาวประเพณีสนามหนึ่งในจังหวัดพิจิตร และยังมีเรือของวัดเข้าร่วมในการแข่งด้วย คนในหมู่บ้านจะร่วมแรงร่วมใจกันหารายได้สนับสนุนโดยการทำขนมข้าวเม่าพอก ฝึกปฏิบัติกันเช่นนี้เรื่อยมา จนกระทั่ง ข้าวเม่าพอกเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในงานแข่งเรือยาวประเพณีของจังหวัดพิจิตร และรสชาติที่อร่อยของข้าวเม่าพอก ทำให้ผู้ที่มาเที่ยวงานแข่งเรือนิยมซื้อหากลับไปรับประทานและนำไปฝากญาติมิตรอีกด้วย

การทำข้าวเม่าพอกของวัดหาดมูลกระบือ

สีสันของการแข่งขันเรือยาวที่ขาดไม่ได้อีกประการหนึ่ง คือ การพากย์เรือ เพราะทำให้คนดูสนุกสนาน ร่วมกันเชียร์ให้เรือฝ่ายตนชนะด้วย และทำให้เทือกเรือเกิดความฮึกเหิมในการพายเรือด้วย ในสมัยก่อนการพากย์เรือจะเป็นหน้าที่ของพิธีกรในงาน พากย์เหตุการณ์ไปตามที่เห็น แต่ในปัจจุบันการพากย์เรือจะพากย์กันเป็นคณะ ผู้พากย์คนใดเหนื่อย คนในคณะพากย์จะพากย์ต่อไม่ให้ขาดตอน และการพากย์ผู้พากย์ต้องออกเสียงแบบกระทัดรัดกระแทกกระทั้นเพื่อให้เกิดความตื่นเต้น นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มเสียงดนตรีประเภท ฆ้อง กลอง ตะโพน และ ระนาด รัวรับเป็นจังหวะ ทำให้เกิดความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

สิ่งที่ผู้ชมจะได้รับจากการเข้าร่วมประเพณีการแข่งขันเรือยาวของจังหวัดพิจิตรนั้น นอกจากจะได้รับความสนุกสนานแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้จังหวัดอื่นรู้และมาท่องเที่ยวที่พิจิตร ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดดีขึ้น ที่สำคัญไปกว่านั้นคือเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของคนอีกด้วย

ทีมพายเรือ และการแต่งกายของเทือกเรือในปัจจุบัน

2. ประเพณีแห่เจ้าพ่อแก้ว

ประเพณีแห่เจ้าพ่อแก้วเป็นประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ที่อำเภอบางมูลนาก เพราะที่อำเภอนี้มีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่จำนวนมาก ชาวจีนที่นี่เชื่อว่าเจ้าพ่อแก้วเป็นเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ สามารถทำให้มี ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและค้าขายร่ำรวย ดังนั้นจึงได้จัดงานแห่เจ้าพ่อแก้วอย่างยิ่งใหญ่ และจัดต่อเนื่องกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอนี้

เจ้าพ่อแก้วองค์เทพศักดิ์สิทธิ์ของชาวบางมูลนาก

พิธีแห่เจ้าพ่อแก้วจะจัดขึ้นประมาณเดือนธันวาคมของทุกปี โดยการแห่เจ้าพ่อแก้วจะจัดขึ้นในวันที่สองของงาน ซึ่งมักจะตรงกับวันเสาร์ ในวันนั้นจะมีพิธีอัญเชิญเจ้าพ่อแก้วออกจากศาลเจ้าไปสู่ศาลเจ้าชั่วคราวที่ได้จัดทำขึ้นที่หน้าโรงจิว โดยมีการกำหนดฤกษ์ยามเพื่อเป็นสิริมงคลในการแห่เจ้าพ่อด้วย พอได้ฤกษ์ยามตามที่กำหนดจะมีการจุดธูป และประทัดบูชาเจ้าพ่อ จากนั้นจะอัญเชิญเจ้าพ่อแก้วประทับเกี้ยว แล้วหามเกี้ยวออกจากศาลเจ้าผ่านไปตามถนนสายต่าง ๆ ในตลาดบางมูลนาก ในขบวนแห่จะมีพิธีเหมือนกับประเพณีจีนที่แห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ทั่วๆ ไป แต่ที่บางมูลนากจะมีการจัดประเพณีอย่างยิ่งใหญ่ มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษาต่างให้ความร่วมมือในการจัดงานนี้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนของตนเองด้วย การแสดงที่ร่วมในขบวนแห่เจ้าพ่อแก้วจะมีทั้งการแสดงตามธรรมเนียมของคนจีน เช่น การแสดงเชิดสิงโต แห่มังกร เองกอ ล่อโก้ว และมีการแห่เป็ย(ธง) โดยให้

หญิงสาววัยรุ่นแต่งตัวงดงามตามแบบจีนเดินถือธงไปด้วย นอกจากนั้นยังมีขบวนหาบกระเช้า โดยให้เด็กผู้หญิงชั้นอนุบาล แต่งกายน่ารักเดินไปด้วย ส่วนผู้ปกครองก็จะเดินตามเพื่อกางร่มให้กับลูกหลานของตน นักเรียนชั้นอื่นจะมีการแสดง เช่น การร้องเพลงประกอบจินตลีลา เมื่อขบวนผ่านสถานที่ที่มีคนอาศัยอยู่มาก เช่นตามสี่แยก หรือสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของประชาชน ก็จะมีการแสดงเพื่อให้ประชาชนได้ร่วมชมและได้ทำการสักการะเจ้าพ่อแก้วอีกด้วย

← นักเรียนชั้นอนุบาลหาบกระเช้า

การแสดงเองกอ →

← การแสดงของนักเรียน

ปัจจุบันการจัดพิธีแห่เจ้าพ่อแก้วนี้ชาวอำเภอบางมูลนากถือเป็นประเพณีที่สำคัญ คนที่ไปทำงานอยู่ต่างอำเภอและต่างจังหวัด ส่วนใหญ่จะกลับมาร่วมงานประเพณีนี้ด้วย ซึ่งนอกจากจะได้สักการะเจ้าพ่อแก้วที่ตนเองนับถือแล้ว ยังได้กลับมาพบปะสังสรรค์กันในหมู่ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงอีกด้วย ทำให้ประชาชนไม่ลืมท้องถิ่น และเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

3. งานประเพณีกำฟ้า

ประเพณีที่นิยมทำกันที่บ้านป่าแดง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวไทยพวนเหล่านี้ได้อพยพมาจากทางเวียงจันทน์ ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช แล้วแยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานในตามจังหวัดของประเทศไทย รวมถึงที่บ้านป่าแดงด้วย ซึ่งได้นำวัฒนธรรมและประเพณีของตนมาปฏิบัติสืบต่อกันจนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ประเพณีหนึ่งที่น่าสนใจคือ ประเพณีกำฟ้า

คำว่า “กำฟ้า” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า กำ หมายถึง การถือ การเคารพ ฟ้า หมายถึง เทวดาผู้ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นกำฟ้าจึงหมายถึงการเคารพฟ้าผู้เปรียบเสมือนเทวดาผู้ศักดิ์สิทธิ์

พิธีการเคารพฟ้า

ประเพณีกำฟ้าเป็นการจัดงานทำบุญพื้นบ้าน ที่ยึดถือสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นเรื่องของการบูชาหรือเคารพเทวดาฟ้าดิน เพราะประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่และทำนา จึงต้องพึ่งพาฟ้าดิน โดยมีความเชื่อว่าถ้ามีการขอพรจากเทวดาฟ้าดิน จะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล นอกจากนั้นยังมีความเชื่อเรื่องเสียงฟ้าร้องว่าคือนิมิตรหมายที่ดี จึงมีการทำนายเสียงฟ้าร้องด้วย คือ ถ้าฟ้าร้องมาจากทิศเหนือ หรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จะทำนายว่าฝนจะดีมีน้ำเพียงพอ พืชพันธุ์ธัญญาหารสมบูรณ์ ประชาชนจะมั่งมีศรีสุข ถ้าเสียงฟ้าร้องดังมาจากทิศใต้ ฝนจะตกน้อย เกิดความแห้งแล้ง และพืชผลได้รับความเสียหาย ถ้าฟ้าร้องดังมา

จากทิศตะวันออก ฝนจะตกปานกลาง พืชที่ลุ่มได้ผลดี พืชในที่ดอนจะเสียหาย ถ้าเสียงฟ้าร้องดังมาจากทิศตะวันตกจะเกิดความแห้งแล้ง ข้าวยากมากแพง และจะรบกวนฆ่าฟันกัน สิ่งที่ได้รับจากงานประเพณีนี้คือเรื่องของสภาพจิตใจ เนื่องจากส่งเสริมให้เกิดความรักความสามัคคีระหว่างคนในหมู่บ้าน เนื่องจากได้มาทำบุญร่วมกันที่วัด

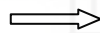
การจัดงานกำฟ้าจะจัดที่วัด เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคน โดยกำหนดให้มีงานสองวันสองคืน คือในวันขึ้นสองค่ำถึงสามค่ำ เดือนสาม ซึ่งชาวไทยพวนเรียกงานวันแรกว่าวัน “กำต้อน” หมายถึงวันเตรียมการก่อนงานหนึ่งวัน โดยทุกคนในหมู่บ้านจะหยุดทำงานและมาร่วมกันก่อตั้งศาลพระภูมิ ทำบายศรี เพื่อเตรียมการทำพิธีขอพรจากเทวดา ในวันนี้จะมีการจัดเตรียมทำอาหารคาวหวาน เช่นขนมจีน(ข้าวปุ้น) เผาข้าวหลาม เพื่อเลี้ยงดูญาติพี่น้องที่มาร่วมงานได้รับประทานร่วมกัน

ในวันรุ่งขึ้นซึ่งตรงกับวันขึ้นสามค่ำ เดือนสาม ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรที่วัด มีประเพณีทำขวัญข้าว ทำขวัญวัวและควาย ซึ่งเป็นสัตว์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้านเพื่อสร้างความสนุกสนานและร่วมแสดงสามัคคี การละเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นกัน ได้แก่ เตะหมากเบี้ยว ลูกช่วง รำแคน นางด้ง นางสาว ถ่อเส้า และการเล่นขาโทองเทง (ขาสูง) พอถึงเวลาเย็นทุกคนในหมู่บ้านจะนำข้าวปลาอาหารมารับประทานร่วมกัน คุยกันอย่างสนุกสนาน และมีการละเล่นพื้นบ้านอีก การนำอาหารมาร่วมรับประทานกันในตอนเย็นนี้ชาวไทยพวนเรียกว่า “พาข้าวแลง”

← การพาข้าวแลง

การเล่นขาโทองเทง
(ขาสูง)

ปัจจุบันงานประเพณีกำฟ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐจัดให้เป็นประเพณีประจำของหมู่บ้านป่าแดง เพราะต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมสืบต่อไป แต่ลักษณะของงานอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่นมีการแสดงดนตรี การประกวดเทพี มีการเดินแบบชุดเสื้อผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าพื้นบ้าน ซึ่งผ้าทอป่าแดงก็เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมเช่นกัน ก็นับได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนที่อยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงรู้จักหมู่บ้านป่าแดงมากยิ่งขึ้น

4. ประเพณียกธงวันสงกรานต์

ประเพณีนี้เป็นประเพณีของชาวบ้านหนองโสน(สะ-โหน) ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ใกล้ชิดกับพุทธศาสนา และร่วมกันจัดกิจกรรมที่ดี และมีประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

ประเพณีนี้จัดกันมานานแล้ว ผู้ริเริ่มคือ อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองโสน โดยกำหนดจัดงานในวันสงกรานต์ ซึ่งถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย แต่ก่อนวันงานจะมีการเตรียมตัวก่อน ตั้งแต่ประมาณเทศกาลวันตรุษ (ตรุษไทย ตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 4) พอถึงวันสงกรานต์ 13 เมษายน จะมีการประชาสัมพันธ์ แล้วชาวบ้านจะนำธงที่ทำจากผ้าหรือทำจากเสื่อที่ทอด้วยก โดยนำมาเย็บต่อกัน แล้วผูกกับปลายไม้ให้ห้อยลงมาจากที่สูง คล้ายๆกับตุงของภาคเหนือ และชาวบ้านจะนำผ้าสบงหรือผ้าสร่งนำไปถวายพระในวันนั้นด้วย

ชาวบ้านร่วมพิธี แห่ธงไปปักที่วัด

ต่อมาในปีพ.ศ. 2523 ชาวบ้านหนองโสนได้มีการกำหนดวันจัดงานใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไปทำงานที่อื่น จะกลับบ้านมาในวันสงกรานต์วันที่ 13 เมษายนพอดี บางคนกลับไม่ทันเพราะการเดินทางอาจใช้เวลานาน จึงไม่มีโอกาสร่วมงาน ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดให้จัดงานประเพณียกธงวันสงกรานต์นี้เป็นวันที่ 19 เมษายนแทน

ก่อนถึงวันงานจริง ชาวบ้านจะไปรวมตัวกันที่วัด เพื่อร่วมกันเล่นการละเล่นพื้นบ้าน เช่น มอญซ่อนผ้า งูกินหาง และเล่นลูกช่วง ฯลฯ นอกจากจะมีการละเล่นแล้ว ชาวบ้านยังได้ร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คือการพัฒนาสาธารณสถานทั่วไป เช่น วัด โรงเรียน ชุมชน แม่น้ำ คู และคลอง เป็นประจำทุกปี พอถึงวันที่ 19 เมษายน ชาวบ้านก็จะนำธงที่ประดิษฐ์ขึ้นไปปักไว้ที่วัด ตามที่ทางวัดได้กำหนดไว้ ภาพของธงที่ปลิวโบกสะบัดไปตามสายลม เป็นภาพที่งดงามยิ่งนัก หลังจากนั้นวันรุ่งขึ้นคือวันที่ 20 เมษายนจะมีการฉลองธงโดยมีการทำบุญกันอีกครั้งหนึ่ง เป็นอันว่าเสร็จสิ้นพิธียกธงวันสงกรานต์ ประชาชนต่างเดินทางกลับไปทำงานกัน ด้วยจิตใจที่อิ่มเอม เพราะได้ทำบุญร่วมกัน ได้พบปะสังสรรค์กัน และจะกลับมารวมตัวกันเช่นนี้อีกในปีต่อไป

← การ เล่น ชัก เย่อ

การ เล่น งู กิน หาง →

การละเล่นพื้นบ้านในประเพณีวันยกธงวันสงกรานต์

5. งานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ (วัดพระพุทธบาทเขาทราย)

ประเพณีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะนั้น เป็นประเพณีที่มีปฏิบัติกันทั่วไปของพุทธศาสนิกชนในวันออกพรรษา คือหลังเทศกาลเข้าพรรษาผ่านพ้นไปได้ 3 เดือนจะเป็นวันออกพรรษา ซึ่งถือเป็นการสิ้นสุดระยะเวลาจำพรรษา หรือออกจากที่อยู่ประจำที่วัดในช่วงฤดูฝนตลอด 3 เดือนของพระภิกษุสงฆ์ โดย วันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี วันออกพรรษา พระสงฆ์จะประกอบพิธีทำสังฆกรรมใหญ่ ที่เรียกว่า มหาปวารณา ใน วันออกพรรษา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ภิกษุว่ากล่าวตักเตือนซึ่งกันและกันได้ เนื่องจากในระหว่างที่เข้าพรรษาอยู่ด้วยกัน พระสงฆ์บางรูปอาจมีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข และการให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนก็จะทำให้รู้ข้อบกพร่องของตน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ถามข้อสงสัยซึ่งกันและกันได้ด้วย หลังวันออกพรรษา 1 วัน คือ แรม 1 ค่ำ เดือน 11 จะมีการ "ตักบาตรเทโว" หรือชื่อเต็มตามคำพระว่า "เทโวโรหณะ" แปลว่า การหยั่งลงจากเทวโลก โดยสามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ตักบาตรดาวดึงส์" โดยอาหารที่นิยมนำไปใส่บาตรคือ ข้าวต้มมัด และ ข้าวต้มลูกโยน

ความเป็นมาของประเพณีตักบาตรเทโว มีดังนี้ สมัยพุทธกาล เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม และเสด็จขึ้นไปโปรดพระพุทธมารดาโดยจำพรรษาอยู่ ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นเวลา 1 พรรษา และเมื่อออกพรรษาแล้วพระองค์ได้เสด็จกลับยังโลกมนุษย์ การที่พระพุทธองค์เสด็จลงมาจากสวรรค์ เรียกตามศัพท์ภาษาบาลีว่า “เทโวโรหณะ” ในครั้งนั้นบรรดาพุทธศาสนิกชนผู้มีความเลื่อมใสศรัทธา เมื่อทราบข่าวต่างพร้อมใจกัน ไปโปรดตักบาตรเพื่อรับเสด็จกันอย่างเนืองแน่น จนถือเป็นประเพณีตักบาตรเทโวปฏิบัติสืบทอดกันมาจนครบเท่าทุกวันนี้

การร่ำอวยพรในพิธีวันตักบาตรเทโวโรหณะของวัดพระพุทธบาทเขาทราย

ประเพณีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะของวัดเขาทราช เป็นประเพณีที่จัดได้ยิ่งใหญ่เช่นเดียวกับที่จังหวัดอื่น เพราะสภาพลักษณะของวัดพระพุทธบาทเขาทราชจะมีลักษณะตั้งอยู่บนยอดเขา ด้านบนมีพระพุทธบาทจำลองอยู่บนเขา มีทางขึ้นลงเป็นบันไดเป็นระยะทางยาว โดยแบ่งเป็นช่วง 3 ช่วง คือช่วงที่หนึ่ง จากด้านล่างขึ้นไปจะเป็นบันไดจำนวน 264 ขั้น และต่อด้วยพื้นราบ กว้างประมาณ 4 เมตร ต่อจากนั้นเป็นช่วงที่สอง เป็นบันไดอีก 51 ขั้น และช่วงที่สามอีก 24 ขั้น ซึ่งรวมทั้งสิ้น 351 ขั้น ซึ่งถือว่าสูงพอสมควร

พิธีตักบาตรเทโวโรหณะ (ตักบาตรพระร้อยรูป)

การจัดงานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะของวัดพระพุทธบาทเขาทราชนี้ ชาวบ้านส่วนใหญ่เรียกว่า “งานตักบาตรพระร้อย” เพราะมีพระภิกษุสงฆ์มาร่วมบิณฑบาตจำนวนกว่าร้อยรูป และสิ่งที่เป็นจุดเด่นของงานครั้งนี้จะมีท้าวสักกเทวราชสมมุติ คือการให้พ่อเมือง (ผู้ว่าราชการจังหวัด) แต่งตัวเป็นพระอินทร์ เดินนำพระสงฆ์ลงมาจากบนเขา ซึ่งสร้างความประทับใจให้กับประชาชนที่มาร่วมงานทำบุญด้วย เพราะนอกจากจะอิ่มบุญแล้ว ประชาชนยังได้ใกล้ชิดกับพ่อเมืองอีกด้วย

ส่วนกำหนดการจัดงานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะของวัดพระพุทธบาทเขาทราชนั้น แต่เดิมจัดในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ของทุกปี เช่นเดียวกับวัดอื่น แต่เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนจากที่ใกล้เคียงได้มาร่วมทำบุญกัน จึงได้กำหนดให้จัดงานในวันแรม 2 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งช้ากว่ากำหนดเดิม 1 วัน ประเพณีนี้จึงเป็นประเพณีที่สำคัญและเป็นที่ยึดกันอย่างดีประเพณีหนึ่งในจังหวัดพิจิตร

จะเห็นได้ว่าประเพณีที่กล่าวมา สะท้อนถึงวัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของชาว จังหวัดพิจิตร ตั้งแต่ในอดีตซึ่งแสดงถึงความรักความสามัคคีกลมเกลียว ส่งผลให้ประชาชนใน ท้องถิ่นรักและร่วมมือกัน เพื่อทำให้ท้องถิ่นเจริญ ดังนั้นเราซึ่งเป็นเยาวชนจึงควรรักและภูมิใจใน วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของเรา และช่วยกันสืบสานและรักษาประเพณีดังกล่าวต่อไปด้วย ความภาคภูมิใจ

อธิบายคำศัพท์

กลืน	หมายถึง	ฤดูกาลที่มีการทอดกลืน คือระยะเวลาตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน 11 ถึงกลางเดือน 12
ศาลเพียงตา	หมายถึง	ศาลเทพารักษ์ที่ทำขึ้นชั่วคราว มีระดับเสมอนัยน์ตา เพื่อความ เคารพและสวดติ่มงคล
ข้าวเม่าพอก	หมายถึง	ชื่อขนมชนิดหนึ่งใช้ข้าวเม่าตำลुकกับมะพร้าวและน้ำตาลปึก หุ้มกล้วยไข่แล้วชุบแป้งทอดเป็นแพ ๆ
ขาโทอง	หมายถึง	การละเล่นพื้นบ้านชนิดหนึ่ง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเล่นขาสูง ใช้ไม้ไผ่เป็นอุปกรณ์ในการเล่น คือนำไม้ไผ่มาทำเป็นขาแล้วผู้ เล่นใช้เท้าเหยียบบนไม้ไผ่แล้วเดิน ใครเดินถึงเส้นชัยก่อน เป็นผู้ชนะ
ตุง	หมายถึง	ภาษาถิ่นทางเหนือหมายถึง ธง

การละเล่นขาโทองหรือขาสูง

กิจกรรมท้ายบทที่ 2

เรื่อง ประเพณีในจังหวัดพิจิตร

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ประเพณีการแข่งเรือยาว เป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ จงอธิบายพร้อมบอกเหตุผล
2. จากการอ่านเรื่องประเพณีแห่เจ้าพ่อแก้วแล้ว นักเรียนคิดว่ามีประเพณีใดในท้องถิ่นของนักเรียน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประเพณีแห่เจ้าพ่อแก้วบ้าง และมีส่วนที่คล้ายกันอย่างไรบ้าง
3. จากเรื่องประเพณีกำฟ้ามีกิจกรรม พาช้าวแลง นักเรียนคิดว่ากิจกรรมพาช้าวแลงเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีอย่างไร
4. นักเรียนคิดว่าการละเล่นพื้นบ้านของไทย เช่น การเล่นมอญซ่อนผ้า งูกินหาง การแข่งชักเย่อ ฯลฯ นอกจากจะได้รับความสนุกสนานแล้วยังได้อะไรอีกบ้างจากการละเล่นนี้
5. ในฐานะที่นักเรียนเป็นชาวพิจิตร นักเรียนจะมีวิธีใดบ้างในการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปรู้จักประเพณีที่น่าสนใจของจังหวัดพิจิตร

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนสำรวจประเพณีที่น่าสนใจในท้องถิ่นของนักเรียนมา 1 ประเพณี แล้วจดบันทึกและนำมาเล่าให้เพื่อน ๆ ในห้องฟัง
2. ให้นักเรียนหาโอกาสไปเที่ยวงานประเพณีการแข่งเรือยาวของจังหวัดพิจิตร แล้วนำมาเขียนประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้มาร่วมงาน พร้อมทั้งทำแผ่นพับ

การแห่เรือจำลองในพิธีเปิดงานแข่งขันเรือยาว

บทที่ 3

วรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดพิจิตรมีหลายประเภท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เล่าต่อกัน เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่น่าสนใจ โดยสามารถแยกออกเป็นประเภทได้ดังนี้

1. ตำนาน
2. นิทาน
3. การแสดงพื้นบ้าน

รายละเอียดของวรรณกรรมดังกล่าว มีดังนี้

1. ตำนาน

ตำนานหมายถึงเรื่องราวที่เล่ากันสืบ ๆ มา ตำนานของจังหวัดพิจิตรที่น่าสนใจ และเป็นที่รู้จัก มีดังนี้

1.1 หลวงพ่อเพชร วัดท่าหลวง

หลวงพ่อเพชรเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดพิจิตร เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองสำริด ปางมารวิชัยขัดสมาธิเพชร ชายสังฆาฏิสั้นอยู่เหนือพระอุระ ซึ่งเป็นลักษณะของพระพุทธรูปสมัยเชียงแสนรุ่นแรก ตามตำนานที่มาของหลวงพ่อเพชรมีการเล่าสืบต่อกันมาว่า มีแม่ทัพจากกรุงศรีอยุธยา(สันนิษฐานว่าเป็นขุนแผน) ยกทัพไปปราบกบฏจอมทองเมืองเชียงใหม่ และได้หยุดพักทัพที่เมืองพิจิตร เจ้าเมืองพิจิตรขอร้องว่าถ้าปราบกบฏเสร็จแล้วให้หาพระพุทธรูปที่งดงามมาฝากสักองค์หนึ่ง แม่ทัพรับปากว่าจะหามาให้ เมื่อยกทัพไปปราบกบฏจอมทองเสร็จแล้ว จึงนำหลวงพ่อเพชรลงแพลูกบวบ(แพที่ทำจากไม้ไผ่) ล่องมาตามลำน้ำปิง และแวะฝากไว้กับเจ้าเมืองกำแพงเพชร แล้วให้เจ้าเมืองพิจิตรไปรับพระ เจ้าเมืองพิจิตรจึงได้นำราษฎรเป็นจำนวนมากไปรับหลวงพ่อเพชรมาจากเมืองกำแพงเพชรแล้วนำมาประดิษฐานไว้ ณ อุโบสถวัดนครชุมเมืองพิจิตรเก่า

← หลวงพ่อเพชร

อุโบสถวัดท่าหลวง

ปัจจุบันหลวงพ่อเพชรประดิษฐานอยู่ที่วัดท่าหลวงพระอารามหลวง โดยมีตำนานในการย้ายหลวงพ่อเพชรมาที่วัดท่าหลวงอยู่สองตำนานคือ ตำนานแรก กล่าวว่าในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์อยากได้พระพุทธรูปที่มีลักษณะงดงามไปประดิษฐาน ณ วัดเบญจมบพิตร สมุหเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลกจึงสั่งให้เจ้าเมืองพิจิตรแสวงหาพระพุทธรูปตามพระราชประสงค์นำขึ้นไปในเมืองพิษณุโลก เจ้าเมืองพิจิตรเห็นว่าหลวงพ่อเพชร วัฒนธรรมมีพุทธลักษณะงดงามมาก จึงคือนำหลวงพ่อเพชรไปพิษณุโลก แต่องค์พระนั้นหนักมากจึงจ้าง ชูฉ่อง ทะหลวง หุ่นดินภายในองค์พระออกแล้วอัญเชิญขึ้นเกวียนมาลงแพ ลากจูงขึ้นไปถึงวัดพระศรีรัตนมหาธาตุเมืองพิษณุโลก แล้วเจ้าเมืองพิจิตรก็ได้กราบเรียนสมุหเทศาภิบาล ว่า ชาวเมืองพิจิตรเศร้าโศกเสียใจมากเพราะรักและหวงแหนพระคู่บ้านคู่เมือง สมุหเทศาภิบาลได้ทำการตรวจดูแล้วเห็นว่าหลวงพ่อเพชรนั้นมีพุทธลักษณะงดงามมาก แต่มีขนาดใหญ่เกินไป และยังเป็นการทำลายจิตใจของชาวพิจิตร จึงมีคำสั่งให้นำหลวงพ่อเพชรกลับพิจิตรดังเดิม

การนำหลวงพ่อเพชรกลับคืนพิจิตรนั้น ได้นำหลวงพ่อเพชรลงแพ ล่องไปพำนักที่วัดท่าหลวง เมืองพิจิตรใหม่ก่อน ยังไม่ได้นำกลับไปวัดนครชุมดังเดิม โดยมีการทำปะรำคุ้ม

ไว้ชั่วคราว ประชาชนชาวจังหวัดพิจิตรได้ทราบข่าวต่างก็ดีใจพากันไปกราบไหว้ ปิดทองกัน ต่อมาประชาชนเมืองพิจิตรแก้ต้องการจะนำหลวงพ่อเพชรกลับวัดนครชุม แต่ฝ่ายพิจิตรใหม่ให้เหตุผลว่า ตอนนี้เมืองพิจิตรได้ย้ายมาอยู่ที่ใหม่แล้ว หลวงพ่อเพชรก็ควรมาประดิษฐานอยู่ที่ใหม่ จะดีกว่า ประชาชนทั้งสองฝ่ายจึงทะเลาะกันเพื่อแย่งชิงหลวงพ่อเพชรจนเป็นเรื่อง เจ้าคณะจังหวัดในสมัยนั้นคือ พระธรรมทัตตสิมุนีวงศ์(เอี่ยม) ซึ่งเป็นเจ้าคณะจังหวัดที่ชาวพิจิตรต่างให้ความเคารพศรัทธามาก เห็นว่าเรื่องจะบานปลายจึงแนะนำว่าจะทำการหล่อหลวงพ่อเพชรขนาดเท่าองค์เดิม และนำไปประดิษฐานไว้ ณ วัดนครชุม และหลวงพ่อเพชรองค์เดิมก็ให้ประดิษฐานไว้ที่วัดท่าหลวงต่อไป ชาวบ้านทั้งสองฝ่ายจึงยอมตกลง

พระพุทธชินราช

อีกตำนานกล่าวว่า การที่หลวงพ่อเพชรจากวัดนครชุม เมืองพิจิตรแก้ต้องมาประดิษฐานที่วัดท่าหลวงนั้น เป็นเพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีความประสงค์จะอัญเชิญพระพุทธชินราชจากเมืองพิษณุโลกไปประดิษฐานที่วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร จึงมีกระแส รับสั่งให้สืบหาพระพุทธรูปที่มีลักษณะงดงามไปแทนพระพุทธชินราชที่พิษณุโลก สมุหเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลกทราบข่าวหลวงพ่อเพชรจากจังหวัดพิจิตรมีความงดงามมาก จึงสั่งให้เจ้าเมืองพิจิตรนำหลวงพ่อเพชรไปพิษณุโลก ชาวบ้านพิจิตรทราบข่าวเกิดความหวงแหนจึงจ้างญวนซื้ออานทะเลลงหุ่นดินออก แล้วช่วยกันเคลื่อนย้ายหลวงพ่อเพชรหลบซ่อนไปเรื่อย แต่ทาง

เจ้าหน้าที่บ้านเมืองตามมาจนพบจึงใช้อำนาจบังคับเอาหลวงพ่อพะรามจนได้ แล้วนำไปพักไว้ที่วัดท่าหลวงเพื่อรอนำไปพิชฌุโลก สมุหเทศาภิบาลมณฑลพิชฌุโลกนำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ชาวพิชฌุโลกทราบข่าวต่างพากันเศร้าโศกเสียใจเป็นอันมาก และชาวพิชฌุเองก็เศร้าโศกเสียใจ เพราะเสียดายหลวงพ่อพะรามต่างพากันร้องไห้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงระงับการนำพระพุทธรูปไปวัดเบญจมบพิตร โดยให้หล่อพระพุทธรูปจำลองไปแทน ชาวพิชฌุจึงไม่ต้องนำหลวงพ่อพะรามไปแทนพระพุทธรูปที่พิชฌุโลก ดังนั้นหลวงพ่อพะรามจึงได้ประดิษฐานอยู่ที่วัดท่าหลวง ชาวพิชฌุเก่าและชาวพิชฌุใหม่ ต่างก็แย่งหลวงพ่อพะรามกันเช่นเดียวกับตำนานเรื่องแรก

1.2 เมืองภูมิ

รูปปั้นพระธรรมยา

มีตำนานเล่ากันว่าแต่เดิมอำเภอบางมูลนากนั้นคือเมืองภูมิ ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลหนองเต่า หลังจากที่ได้ทำการย้ายเมืองมาตั้งที่ริมแม่น้ำน่านจึงได้เปลี่ยนชื่อจากเมืองภูมิมาเป็นบางมูลนาก

ที่มาของชื่อบ้านหนองเต่า นั้น เล่ากันว่า มีพระเจ้าแผ่นดินสมัยอยุธยาพระองค์หนึ่ง ได้เสด็จประพาสตามช้างป่างานิยมชื่อ อ้ายโพธิ์หางกร่าง เมื่อมาถึงหมู่บ้านนี้ได้พบนายพรานชื่อนายยา อาสาจะไปค้นหาช้าง เมื่อเสด็จไปถึงหนองน้ำแห่งหนึ่ง พระองค์จึงหยุดพักและเสวยอาหาร ขณะที่พักอยู่นั้นได้ทรงเบ็ดและได้เต่ามาหนึ่งตัว จึงให้แกงเต่าแล้วเสวยโดยใช้กระดองเต่าแทนหม้อแกง ปรากฏว่าเสวยได้มาก จึงได้ตั้งชื่อหนองน้ำนั้นว่า “หนองเต่ากินเบ็ดทั้งเผ็ดทั้งร้อน” และเรียกหมู่บ้านนี้ว่า หนองเต่า และยกหมู่บ้านนี้เป็นเมืองพระราชทานชื่อว่า เมืองภูมิ แต่งตั้งให้นายยา เป็นผู้ครองเมืองโดยแต่งตั้งเป็นพระธรรมยา

หนองเต่า เดิมมีฐานะเป็นตำบล ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นตำบลภูมิ ตามชื่อเมืองภูมิเดิม ส่วน ชื่อหนองเต่าจึงเป็นชื่อหมู่บ้านต่อมา นอกจากนั้นยังมีการนำมาตั้งเป็นชื่อสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีชื่อเสียงของอำเภอบางมูลนาก คือโรงเรียน “บางมูลนากภูมิวิทยาคม” อีกด้วย

1.3 พระพิจิตรเกศคด

พระพิจิตรเกศคด

“พระพิจิตรเกศคด” เป็นหนึ่งในพระเครื่องอันลือเลื่องของจังหวัดพิจิตรที่มีพุทธลักษณะ เฉพาะคือ องค์พระนั่งขัดสมาธิปลายเกศคดขวา(ขวาขององค์พระ) ตำนานเล่าว่าในสมัยสุโขทัยตอนต้น เมืองพิจิตรเป็นเมืองหน้าด่านต้องมีการรบทัพจับศึกในการต่อต้านอริราชศัตรูผู้มารุกราน จึงมีการเกณฑ์ทหารจากหัวเมืองต่าง ๆ มาร่วมรบซึ่งเป็นพลเรือนไม่มีเครื่องแบบ ไม่มีเครื่องหมายบอกสังกัด เจ้าเมืองพิจิตรจึงให้ทำพิธีพิมพ์พระเครื่ององค์โตพอให้มองเห็นได้ แจกแก่

ทหารทุกคนให้คล้องคอ เหตุที่พิมพ์เกศคดไปทางขวาเพื่อให้แม่ทัพนายกองได้มองเห็นไพร่พลของตนเองได้ชัดเจน และเมื่อทหารได้คล้องพระพิจิตรเกศคดแล้วทหารต่างก็ทำการรบอย่างกล้าหาญไม่กลัวตาย ความอยู่ยงคงกระพันและแคล้วคลาดจากศาสตราวุธ ทำให้ผู้คนต่างเลื่อมใสศรัทธาพระพิจิตรเกศคดกันเป็นอย่างมาก ต่อมามีการลดขนาดลงเป็นพิมพ์องค์เล็กขนาดเม็ดข้าวเม่าและใบมะขาม เนื่องจากเจ้าเมืองพิจิตรต้องการสร้างพระพิจิตรเกศคดเป็นจำนวนมากเพื่อแจกให้ชาวบ้านบูชาเป็นเครื่องระลึกถึงความเก่งกล้าของบรรพบุรุษนักรบของเมืองพิจิตรนั่นเอง

1.4 ชาลวันเมืองพิจิตร

ตำนานเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของชาวจังหวัดพิจิตร คือ จระเข้ใหญ่ที่ชื่อว่า พญาชาลวัน ตามตำนานกล่าวว่ามีตายายสองสามีภรรยา ออกไปหาปลา พบไขจระเข้ที่สระน้ำแห่งหนึ่ง จึงเก็บมาฟักเป็นตัวแล้วเลี้ยงไว้ในอ่างน้ำ เพราะยายอยากเลี้ยงไว้แทนลูก ต่อมาจระเข้ตัวใหญ่ขึ้นจึงนำไปเลี้ยงไว้ในสระใกล้บ้าน หาปลามาให้กินเป็นประจำ ต่อมาตากับยายหาปลามาให้กินเป็นอาหารไม่พอ จระเข้ตัวนั้นจึงกินตายายเป็นอาหาร

รูปปั้นพญาชาลวัน: บริเวณหน้าบึงสีไฟ

เมื่อขาดคนเลี้ยงดู จระเข้ใหญ่จึงออกจากสระไปอาศัยอยู่ในแม่น้ำน่านเก่า ซึ่งอยู่ห่างจาก สระตายายประมาณ 500 เมตร แม่น้ำน่านเก่า ในสมัยนั้นยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ปลานานาชนิด และมีน้ำบริบูรณ์ตลอดปี ไหลผ่านบ้านวังกระดี่ทอง บ้านคงเศรษฐี ล่องไปทางใต้ลำน้ำคดเคี้ยวมาก ไหลผ่านบ้านคงชะพลู บ้านคลองคะเชนทร์ บ้านเมืองพิจิตรเก่า บ้านท่าข่อย จนถึงบ้านบางคลาน จระเข้ใหญ่ที่เขวออกอาละวาดอยู่ในแม่น้ำ ตั้งแต่ย่านเหนือเขต วังกระดี่ทอง บ้านคงชะพลู จนถึงเมืองเก่า เป็นเพราะจระเข้ตัวนี้ได้เคยลิ้มรสเนื้อมนุษย์แล้ว จึงเที่ยวอาละวาด

กัตกินคนทั้งบนบกและในน้ำไม่เว้นแต่ละวัน จึงถูกขนานนามว่า “ไอ้ตาละวัน” ตามสำเนียงภาษาพูดของชาวบ้านที่เรียกตามความดุร้ายที่มันทำร้ายคนไม่เว้นแต่ละวัน ต่อมาชาวบ้านเรียกเพี้ยนเป็น “ไอ้ชาละวัน” และเขียนเป็น “ชาลวัน” ตามเนื้อเรื่องในพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 2

รูปปั้นพญาชาลวัน: บริเวณบึงสีไฟ

สืบเนื่องมาจากการที่ชาลวันจะเข้าใหญ่ที่ดุร้ายออกล่าเหยื่อและฆ่าคนกินเป็นอาหารอยู่เนือง ๆ และครั้งหนึ่งได้ไปคาบนางตะเกาทองลูกสาวเศรษฐีเมืองพิจิตร ขณะที่กำลังอาบน้ำอยู่ที่แพทำน้าหน้าบ้าน เศรษฐีจึงป่าวประกาศให้รางวัลแก่ผู้ที่สามารถปราบจะเข้าได้ ในครั้งนั้นมีชายหนุ่มผู้หนึ่งเป็นพ่อค้าหนุ่ม อายุประมาณ 18 ปี เดินทางคุมเรือมาจากจังหวัดนนทบุรี มาค้าขายที่เมืองพิจิตร และมีโอกาสเล่าเรียนคถาอาคม กับอาจารย์ที่มีความชำนาญในการปราบจะเข้า เมื่อทราบข่าวว่าเศรษฐีจะให้รางวัลกับผู้ที่สามารถปราบจะเข้าได้ ไกรทองจึงเดินทางไปปรึกษาอาจารย์ หลังจากทำอาจารย์ได้ทำการตรวจสอบดวงชะตาของไกรทองแล้วเห็นว่าไกรทองจะมีชัยชนะ จึงได้มอบของวิเศษ 3 อย่าง คือ เทียนชัยสำหรับจุดระเบิดน้ำ มีดหมอลงอาคม และหอกลัดตะโลหะ พร้อมทั้งอวยชัยให้พรแก่ไกรทอง

ไกรทองจึงได้ลงไปปราบชาลวันจะเข้าใหญ่ที่ดุร้ายมาก และสามารถช่วยนางตะเกาทองได้ เศรษฐีจึงได้ยกสมบัติให้ส่วนหนึ่งเป็นรางวัลพร้อมทั้งยกลูกสาวทั้งสองให้แก่ไกรทอง หลังจากนั้นไกรทองก็ได้ใช้ชีวิตอยู่ที่เมืองพิจิตรอย่างมีความสุข

ทางจังหวัดพิจิตรจึงได้สร้างรูปปั้นไกรทองไว้ที่อุทยานเมืองเก่าเพื่อเป็นอนุสรณ์
ให้ผู้ที่ผ่านไปผ่านมาได้ระลึกถึงเรื่องราวของไกรทองผู้เก่งกล้าสามารถปราบจระเข้ได้

รูปปั้นไกรทองปราบพญาชาลวัน: บริเวณอุทยานเมืองเก่า

1.5 จระเข้เจ้าศรี

จระเข้เจ้าศรี ซึ่งถูกศัฟไฟไว้ที่ศาลาแก้วเหลียม : บึงสีไฟ

“เจ้าศรี” เป็นจระเข้ที่ถูกตัดฟัวไว้ในอาคารศูนย์แสดงพันธุ์ปลาเฉลิมพระเกียรติฯ ในบึงสีไฟเจ้าศรีเป็นจระเข้ที่ได้รับการชุบเลี้ยงโดยหลวงพ่อเขียน พระเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งวัดลำนักขุนเณร จากคำเล่าลือเจ้าศรีเป็นจระเข้ที่เชื่องมากและฟังภาษาคนรู้เรื่อง ทางจังหวัดพิจิตรจึงได้ขอมายืมเลี้ยงไว้ที่สระน้ำหน้าอำเภอชานุมานเมืองเก่าพิจิตร เมื่อใครเรียกชื่อ “ศรี” เจ้าศรีก็จะโผล่ขึ้นมาจากน้ำทันที ทำให้เป็นขวัญใจของผู้ที่ได้พบเห็น แต่เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2533 มีคนใจร้ายมาขโมยเจ้าศรีจากบ่อโดยใช้กระแสไฟฟ้าช็อตแล้วลักพาตัวเจ้าศรีไป หลังจากนั้น ได้ทราบข่าวจากชาวบ้านในเขตจังหวัดนครสวรรค์ว่า พบจระเข้ถูกมัดไว้อยู่ที่กระท่อมกลางทุ่งนา เมื่อเจ้าหน้าที่ตามไปดูพบว่าเป็นเจ้าศรีจึงได้นำกลับมาที่จังหวัดพิจิตรแต่เจ้าศรีมีบาดแผลฉกรรจ์ อยู่ได้ประมาณ 2-3 วัน ก็ทนพิษบาดแผลไม่ไหวและตายไปเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2533 ทางจังหวัดพิจิตรจึงส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิจิตรตัดฟัวไว้ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่คนรุ่นหลังได้ระลึกถึง “เจ้าศรี” จระเข้แสนรู้ของจังหวัดพิจิตร ต่อไป

1.6 ช้างนพ-ช้างเนบ ช้างคู่ใจหลวงพ่อเงิน

ช้างนพ

ช้างเนบ

ตามตำนานเล่ากันว่า ณ วัดท้ายน้ำมีช้างอยู่ 2 เชือก ที่เป็นช้างคู่ใจของหลวงพ่อเงิน คือช้างนพและช้างเนบ ซึ่งหลวงพ่อเงินจะใช้เป็นพาหนะในการเดินทางไปเทศน์ในแถบตำบลบางคลาน ต่อมาช้างทั้ง 2 เชือกถูกขโมยไป เป็นสาเหตุให้หลวงพ่อเงินเสียใจมากจนอาพาธและไปรักษาตัวอยู่ที่วัดบางคลาน ช่วงนั้นมีชาวบ้านเห็นช้างสีดอ (ช้างเพศผู้แต่ไม่มีงา) มาที่กุฏิหลวงพ่อพร้อมกับชูงวงขึ้นเพื่อทำความเคารพหลวงพ่อ 3 ครั้ง แล้วจึงเดินทางจากวัดท้ายน้ำไป หลวงพ่อเงินอาลัยรักช้างทั้งสองเชือกมากจึงได้สร้างรูปปั้นจำลองของช้างนพ-ช้างเนบไว้ที่วัดท้ายน้ำ จากนั้นมีชาวบ้านต่างพากันมาร้องเรียนว่าช้างปูนปั้นของหลวงพ่อเข้าไปเหยียบย่ำนาข้าวและพืชไร่เสียหาย หลวงพ่อจึงสั่งให้นำโซ่เหล็กมาล่ามช้างปูนปั้นและให้นำกล้วย อ้อยมาให้ช้างนพและ

ช้างเนบทุกวันไม่ให้ขาด ปัจจุบันถ้าใครผ่านไปผ่านมาก็ยังสามารถมองเห็นช้างปูนปั้นช้างเนบ-
ช้างเนบ ที่อยู่ที่วัดท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

วิหารประดิษฐานหลวงพ่ोजิน : วัดท้ายน้ำ

1.7 ม้าสีหมอก

บริเวณอุทยานเมืองเก่าพิจิตร ได้มีการปั้นรูปปั้นม้าสีหมอกไว้ เพื่อเป็นที่ระลึก
เกี่ยวกับตำนานเรื่องขุนช้างขุนแผน เพราะม้าสีหมอกเป็นม้าแสนรู้เป็นพาหนะประจำตัวขุนแผน
และมีส่วนเกี่ยวข้องกับจังหวัดพิจิตรคือขุนแผนได้นำม้าสีหมอกมาฝากไว้กับพระพิจิตรก่อนที่จะ
เดินทางไปมอบตัวที่กรุงศรีอยุธยา ซึ่งประวัติความเป็นมาของม้าสีหมอกนั้นคือแม่ของสีหมอกเป็น
ม้าเทศ ชื่อว่าเหลียง ส่วนพ่อเป็นม้าหน้า ม้าสีหมอกเกิดเมื่อวันเสาร์ขึ้น 9 ค่ำ ตัวมีสีหมอก ตาสีดำ
ก่อนที่จะมาอยู่กับขุนแผนนั้นคือ หลวงศรีวรรณได้รับคำสั่งจากสมเด็จพระพันวษาให้ไปหาซื้อม้า
ที่เมืองมะริดประเทศอินเดีย สีหมอกซึ่งเป็นลูกม้ารุ่นหนุ่มก็ติดตามแม่มาด้วย และด้วยความซุกซน
ของม้าสีหมอกทำให้เที่ยวไล่กัดม้าตัวอื่น ๆ อยู่เสมอ จึงทำให้สีหมอกถูกตีอยู่เป็นประจำ วันหนึ่ง
ขุนแผนต้องการม้าสักตัวจึงได้เที่ยวหาซื้อม้าไปจนถึงเพชรบุรี เห็นม้าสีหมอกจึงขอซื้อ เหตุเพราะ
ม้าสีหมอกไม่ได้เป็นม้าหลวงและเป็นม้าที่ดี ผู้ควบคุมม้าจึงขายให้แก่ขุนแผนในราคา 15 ตำลึง
หลังจากที่ขุนแผนได้ม้าสีหมอกแล้วจึงเสกหญ้าให้ม้ากินม้าสีหมอกจึงเชื่องและรักขุนแผนมาก

รูปปั้นม้าสีหมอก: อยู่ภายในบริเวณอุทยานเมืองเก่า

1.8 ศาลหลักเมือง

การสร้างเมืองสมัยโบราณยึดถือพิธีกรรมการฝังเสาหลักเมืองเป็นพิธีกรรมที่สำคัญหลักเมืองจึงเป็นสัญลักษณ์ของหลักแหล่งมั่นคงถาวรและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเมือง กล่าวกันว่า ในการทำเสาหลักเมืองจะใช้ไม้ชัยพฤกษ์เพราะมีนามที่เป็นสิริมงคลและมีการฝังคนทั้งเป็นที่มีชื่อว่า อิน จัน มั่น คง ไว้กันหลุมเพื่อให้วิญญาณคุ้มครองบ้านเมือง

ศาลหลักเมือง

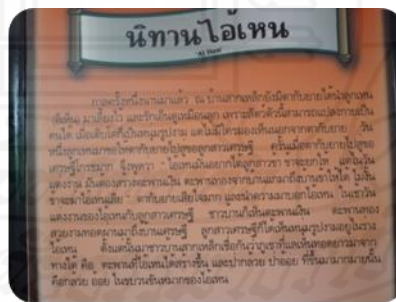

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2507-2510 นายแสวง ศรีมาเสริม ผู้ว่าราชการจังหวัด พิจิตรดำริสร้างหลักเมืองใหม่ แต่ไม่ทราบว่เสาหลักเมืองเดิมอยู่ที่ใด จึงได้อาราธนาหลวงปู่โง่น โสรโย วัดพระพุทธรบาทเขารวก มาทำพิธีกรรมทางไสยศาสตร์และได้พบไม้ชัยพฤกษ์และซาก โครงกระดูกบริเวณเมืองพิจิตรเก่า จากนั้นจึงได้อัญเชิญเสาหลักเมืองมาสร้างใหม่ตามพิธีกรรม แบบโบราณ คือมีการอัญเชิญเทวดาประจำหลักเมือง 3 จำพวกคือ วสุเทพเทวดาใต้ดิน กรุรเทพ เทวดาภาคพื้นดิน และอาทิตย์เทพเทวดาประจำฟ้า เสาหลักเมืองของจังหวัดพิจิตรถือกำเนิด โดยการสร้างของพระยาโคตรตะบองเทวราช จึงได้อัญเชิญเป็นวสุเทพภูมิคลเทวดาใต้ดิน เป็นพ่อ ปู่หลักเมืองไว้สักการบูชา และในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 นายอรุณ นาคเดช ผู้ว่า ราชการจังหวัดพิจิตรจึงได้นำยอดเสาหลักเมือง เข้ากราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเจิมและทรงพระสุหร่ายแล้วนำไปประดิษฐาน ณ ศาลาจัตุรมุข อุทยานเมืองเก่าพิจิตร

2. นิทาน

นิทานของจังหวัดพิจิตรนั้นส่วนใหญ่เป็นนิทานพื้นบ้านของชาวบ้านที่มีการเล่าสืบต่อกันมา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งนิทานที่รู้จักกันแพร่หลายในจังหวัด พิจิตรมี ดังนี้

2.1 นิทานเรื่องไอเหน*

นานมาแล้วมีตาบ้ายไปทำไร่บนเขา วันหนึ่งได้เป็นเห็นลูกเหน ซึ่งเป็นสัตว์ที่สามารถแปลงตัวได้ จึงได้นำมาเลี้ยงไว้ ต่อมาลูกเหนได้ไปชอบลูกสาวของเศรษฐี จึงรบเร้าให้ตาบ้ายไปขอมาเป็นภรรยา แต่ตาบ้ายไม่ไปขอเพราะว่าฐานะของตนไม่ดี จึงกลัวว่าเศรษฐีจะฆ่าลูกเหนเสียใจมากจึงคิดจะกลั่นใจตายถ้าตาบ้ายไม่ไปขอลูกสาวเศรษฐีให้ ตาบ้ายจึงต้องไปขอ

* อ่านว่า เหน หมายถึงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ลำตัวเรียวยาว หางยาว ปากแหลม ออกหากินเวลากลางคืน

ลูกสาวเศรษฐีเพราะความสงสาร เนื่องจากเลี้ยงไว้นานแล้ว พอตากับยายไปขอลูกสาวเศรษฐี เศรษฐีตกลงยกให้แต่มีข้อแม้ว่าในวันแต่งงานให้สร้างสะพานเงินสะพานทองจากบ้านตากับยายให้ถึงบ้านเศรษฐี ตากับยายเป็นทุกข์มากเพราะกลัวจะทำไม่ได้ ร้องไห้ร้องไห้ไม่เป็นอันกินอันนอน เพราะเศรษฐีขู่ว่าถ้าไม่ได้จะฆ่าให้ตาย ลูกเห็นรู้ว่าตากับยายเป็นทุกข์ใจ จึงบอกกับตาบายว่า ไม่ต้องเป็นทุกข์เพราะเขาสามารถทำได้ ครั้นพอถึงคืนวันจะแต่งงาน ลูกเห็นก็ไม่ได้นอน ทำสะพานเงินสะพานทองทั้งคืน จนกระทั่งรุ่งเช้าลูกเห็นสามารถทำสะพานเงินสะพานทองถึงบ้านเจ้าสาวพอดี เศรษฐีจึงยอมให้จัดพิธีแต่งงาน ซึ่งวันแต่งงานลูกเห็นจะแปลงตัวสวยงามมาก แต่คนอื่นจะมองไม่เห็น นอกจากเจ้าสาวคนเดียวเท่านั้น ตั้งแต่บัดนั้นมาชาวบ้านจึงเชื่อว่าเขาที่แลเห็นเป็นทางยาวมาจากทางใต้เป็นวงสลับซับซ้อนนั้น ถือว่าเป็นสะพานเงินสะพานทองของลูกเห็น ซึ่งบริเวณเขาที่แลเห็นนั้นมีต้นกล้วยต้นอ้อยขึ้นเต็มไปหมด เชื่อกันว่าเป็นต้นกล้วยต้นอ้อยของลูกเห็นที่เอามาขูดลูกสาวเศรษฐี

2.2 นิทานเรื่องเงือกมีหงอน

มีเรื่องเล่าว่า เมื่อยามตรุษสงกรานต์บรรดาเงือกจะมาเล่นน้ำกัน เงือกตัวหนึ่งมีภรรยาเป็นคน ก่อนจะไปเล่นน้ำได้สั่งภรรยาว่าไม่ให้ออกไปดู จากนั้นพวกเงือกก็ไปเล่นน้ำ ภรรยาของเงือกเกิดสงสัยจึงชวนเพื่อนบ้านไปแอบดูที่ริมแม่น้ำ เห็นน้ำกระเพื่อมเป็นฝอย และเห็นสัตว์ที่มีลักษณะคล้ายปลาและมี หงอนใหญ่ ๆ สีแดง เมื่อเห็นดังนั้นภรรยาของเงือกกลัวมาก เพราะไม่รู้ว่าสามีเป็นเงือกจึงรีบกลับบ้าน เมื่อสามีเล่นน้ำเสร็จกลับมาบ้านทั้ง ๆ ที่แปลงเป็นคนแล้วภรรยาก็มีอาการหวาดกลัวมากจนมือเท้าอ่อนเดินแทบไม่ไหว

ดังนั้นคนสมัยก่อนจึงกลัวเงือกกันมาก โดยเฉพาะในหน้าน้ำหลาก ชาวบ้านจะไม่ลงเล่นน้ำเพราะกลัวเงือก ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นผีอยู่ในถ้ำในเขา เวลาใครลงไปอาบน้ำหรือเล่นน้ำเงือกจะเอาเส้นผมมาพันตัว จะทำให้ตัวอ่อนหมดเรี่ยวแรง ดังนั้นชาวบ้านในสมัยนั้นจึงนิยมใช้วิธีตัดน้ำอากัน

2.3 นิทานเรื่องอีแพ

มีเรื่องเล่าอยู่ว่า ในป่าดงดิบแห่งบ้านทับไทร มีแอ่งน้ำเป็นเว็กร้าง มีปลาชุกชุม คนที่เข้ามาทำมาหากินจะใช้น้ำบริเวณนี้ทั้งอาบทั้งกิน รอบ ๆ เว็กร้างมีหินเป็นเพิง มีลักษณะเป็นโพรงเหมือนถ้ำ

วันหนึ่งมีหญิงสาวชาวบ้านสาวเหล็กที่ชื่อว่า แพกับน้องสาวได้ลงเล่นน้ำในเว็กร้างนี้ ขณะเล่นน้ำอยู่ ได้มองเห็นปลาช่อนโผล่ออกมาแถว ๆ เพิงหิน ซึ่งปลานั้นตัวใหญ่มาก ด้วยความอยากได้ปลา แพกับน้องสาวจึงคลานเข้าไปจับปลา แต่ปลาช่อนว่ายมุดเข้าไปในโพรงหินนั้นลึกเข้าไปข้างใน ขณะที่สองพี่น้องคลานตามปลาเข้าไปในโพรงหินนั้น น้องสาวก็ได้ยินเสียงคล้ายหินเลื่อน

นางจิ่งรีบคลานออกมาและร้องเรียกให้พี่สาวออกมา แต่พี่สาวกับคลานตามปลาช่อนตัวนั้นต่อไป หลังจากพี่น้องสาวคลานออกมาได้สุดตัว พี่งหินนั้นก็พังลงมาทับร่างของสาวแพ นางจิ่งติดอยู่ในโพรงหินนั้น ญาติ ๆ ได้ทราบข่าวจึงพยายามช่วยเหลือ แต่ก็ไม่สามารถช่วยนางได้ มีแต่เพียงเส้นผมติดออกมาเท่านั้น

ชาวบ้านวังทับไทรเชื่อกันว่า โพรงหินนั้นมีความยาวมากสามารถไปโผล่ถึงวังครก และถ้าใครขุดเอาหินออกมาได้จะพบทองคำหนัก 10 บาท ซึ่งสาวแพได้ใส่ติดตัวขณะคลานเข้าไปในโพรงหินเพื่อจับปลาช่อน

3. การแสดงพื้นบ้าน

จังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่อยู่กึ่งกลางระหว่างภาคเหนือกับภาคกลาง ดังนั้น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านจึงรับวัฒนธรรมจากทั้งภาคเหนือและภาคกลางมา เช่นการรำ การฟ้อนต่าง ๆ แต่ก็ไม่เด่นเท่าไรนัก จะมีที่โดดเด่นกว่าการแสดงอื่นก็คือ การแสดงลิเก

การแสดงลิเก

การแสดงลิเกเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และสืบทอดต่อ ๆ กันมาโดยการหัด การเรียนรู้ด้วยตนเองที่เรียกว่าครูพักลักจำ ไม่มีการเปิดโรงเรียนสอน โดยเฉพาะ ถ้าใครมีความสนใจที่จะแสดงลิเกจะมีญาติพาไปฝากกับคณะลิเก แล้วอาศัยอยู่กับคณะและฝึกฝนกันไปจนกว่าจะสามารถแสดงลิเกได้ ทางเจ้าของคณะลิเกจึงให้แสดงลิเกอาชีพ

นายทิพย์ ชัมมิ่ง กำลังอธิบายถึงเรื่องชุดลิก

ในจังหวัดพิจิตร ประชาชนที่แสดงลิกส่วนใหญ่ผู้นั้นอยู่ในเขตอำเภอตะพานหิน เพราะมีหลักฐานแสดงให้เห็นคือ บริเวณใกล้ ๆ สถานีรถไฟตะพานหิน จะมีหมู่บ้านลิกตั้งอยู่สองข้างทางรถไฟ ถือเป็น การประชาสัมพันธ์ ให้คนที่ผ่านไปผ่านมาได้มาหาลิกไปแสดงในงานต่าง ๆ อีกทางหนึ่งด้วย

จากการที่ได้ไปสัมภาษณ์นายทิพย์ ชัมมิ่ง หัวหน้าคณะลิกรุ่งทิพย์จันทร์ อดีต ประธานชมรมลิกตะพานหิน ทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงลิก ดังนี้

ความแตกต่างของลิกสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบันมีความแตกต่างกันมาก เช่นเรื่อง ค่าตัวของนักแสดง ในสมัยก่อนผู้แสดงเป็นตัวเอกจะได้ค่านั่งหนึ่งไม่เกิน 100 บาท แต่ปัจจุบัน สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก ยุคสมัยต่างกันเศรษฐกิจต่างกัน ค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าตัวของนักแสดงลิกจึงสูงขึ้นด้วย โดยค่าตัวของตัวเอกในเรื่องจะได้ค่าแสดงครั้งหนึ่งประมาณ 1,000-1,200 บาท คนที่เล่นบทรองลงมาได้ค่าตัวรองลงมา แม้แต่ตัวแสดงประกอบยังได้ค่าตัวในการแสดงครั้งหนึ่ง 500 บาท นับว่าเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดีพอสมควร นอกจากเรื่องค่าตัวของนักแสดงแล้วยังมีความแตกต่างในเรื่องชุดของลิก คือในสมัยก่อนชุดลิกจะเน้นที่เสื้อ โดยจะตัดเป็นลักษณะเสื้อกั๊กไว้สวมทับเสื้อข้างใน และจะมีการประดับเพชรลิกไว้ที่เสื้อกั๊กเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผ้าโจงกระเบนของลิกจะไม่เน้นการประดับเพชร แต่ปัจจุบันชุดการแสดงลิกจะตัดเป็นแบบสำเร็จมีการตกแต่งด้วยเพชรลิกทั้งเสื้อและโจงกระเบน จึงทำให้ค่าตัดชุดลิกประมาณ สี่ถึงห้าหมื่นบาทต่อชุดซึ่งถือว่าราคาสูงมาก

การแสดงลิเก

จากการสัมภาษณ์ทำให้ได้ทราบว่า การแสดงลิเกของอำเภอตะพานหินนั้น มีจุดเด่นที่แตกต่างจากลิเกที่อื่นคือเรื่องการร้อง ลิเกตะพานหินจะฝึกฝนเรื่องน้ำเสียงที่ใช้ร้อง เสียงของลิเกจะไพเราะน่าฟังและยังร้องได้ถูกต้องมีสัมผัสตามแบบของกลอนลิเก และมีความหมาย ส่วนการรำนั้นรำไฉ่ดงาม แต่อาจจะไม่ค่อยเน้นเรื่องการรำมากนัก เพราะเป็นการแสดงตามงานวัดให้ชาวบ้านดู ผู้ที่ดูก็ต้องการให้เรื่องดำเนินไปเร็ว ๆ จึงไม่เน้นการรำสักเท่าไร นอกจากนั้นจุดเด่นอีกประการหนึ่งของลิเกตะพานหินคือการออกแขก ก่อนที่จะมีการแสดงลิเกเป็นเรื่องจะมีการออกแขก โดยปัจจุบันจะมีนางรำออกมารำหน้าโรงก่อนเพื่อเป็นการบอกให้รู้ว่าจะมีการแสดงลิเกแล้ว สีสันอีกอย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้ของการแสดงลิเก คือ ตัวตลก หรือที่เรียกว่าตัวโจ๊ก ตัวโจ๊กจะเป็นตัวที่ทำให้เรื่องสนุกสนานคนดูได้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรื่องที่ใช้ในการแสดงส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ชาวบ้านชอบดูเช่นเรื่องเกี่ยวกับจักร ๆ วงศ์ ๆ เรื่องชาวบ้านจะเป็นเรื่องประเภท ความรัก ความแค้น การชิงดีชิงเด่นกัน ซึ่งมีตัวอย่างของชื่อเรื่องลิเก ดังนี้

จักรพรรดิใจเพชร	เสน่หานางโจร	สงครามรัก
วิญญานแม่	ราชาหน้าดำ	ธิดาฝาแฝด
โอรสคชสิงห์	ราชบุตรใจบาป	อุ้มลูกตามเมีย

ฯลฯ

นายทิพย์ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า เรื่องที่ใช้ในการแสดงส่วนใหญ่ได้ทำการคิดไว้ล่วงหน้าแล้วก่อนที่จะแสดง เมื่อถึงเวลาจะแสดงจะพยายามหลีกเลี่ยงเรื่องที่เคยแสดงไปแล้วเพราะกลัวคนดูจะเบื่อ ถ้าแสดงเรื่องที่เคยแสดงไปแล้ว

การออกחקลิในปัจจุบัน

สำหรับเรื่องการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงลิเกนั้น คุณทิพย์กล่าวว่า จะทำการแสดงลิเกต่อไป และถ้าใครหรือหน่วยงานด้านการศึกษาต้องการให้ช่วยสอนศิลปะประเภทนี้ ก็ยินดีสอนให้ เพื่อจะได้ช่วยกันอนุรักษ์ศิลปะการแสดงลิเกต่อไป

วรรณกรรมและเรื่องเล่าต่าง ๆ ที่เล่าสืบต่อกันมา ล้วนเป็นสิ่งซึ่งแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง เพราะในการสร้างสรรค์วรรณกรรม จะเกิดขึ้นในยามที่บ้านเมืองสงบสุข นอกจากนั้นยังเป็นการสะท้อนถึงวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตของประชาชนในสมัยอดีตและแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการใช้ภาษาถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ อีกด้วย

อธิบายคำศัพท์

กบฏ	หมายถึง	ประทุษร้ายต่อทางอาณาจักร
ขัดสมาธิเพชร	หมายถึง	การนั่งคู่เข้าทั้งสองข้างให้เบาะลงที่พื้นแล้วเอาขาไขว้กันแล้วเอาฝ่าเท้าทั้งสองขึ้นข้างบน
เงือก	หมายถึง	สัตว์น้ำในนิยาย เล่ากันว่าท่อนบนเป็นคนท่อนล่างเป็นปลา
ฉกรรจ์	หมายถึง	ห้าวหาญ
ชายสังฆาฏี	หมายถึง	ชายผ้าคลุมกันหนาวที่ภิกษุใช้ทาบบนจีวร ตามปกติใช้พับพาดบ่าซ้ายในพิธีสงฆ์
ตำลึง	หมายถึง	มาตราเงินตามวิธีประเพณี 4 บาทเท่ากับ 1 ตำลึง
ทองสำริด	หมายถึง	โลหะเจือชนิดหนึ่ง ส่วนใหญ่ประกอบด้วยทองแดงกับดีบุก
พระเกจิอาจารย์	หมายถึง	พระที่เชื่อกันว่ามีความรู้ความสามารถในด้านคาถาอาคมและการปลุกเสกเครื่องรางของขลัง
พระอุระ	หมายถึง	อก
สตัฟฟ์	หมายถึง	การนำวัสดุบางอย่างบรรจุในโครงหนังสัตว์ ซึ่งผ่านกรรมวิธีทางเคมีสำหรับรักษาไม่ให้เน่าเปื่อยแล้วตกแต่งให้ดูเหมือนสัตว์จริง
สมุหเทศาภิบาล	หมายถึง	ผู้สำเร็จราชการมณฑลสมัยโบราณ
ไสยศาสตร์	หมายถึง	ตำราทางเวทย์มนต์คาถา ซึ่งเชื่อได้ว่ามาจากพราหมณ์
อาพาธ	หมายถึง	เจ็บป่วย (ใช้สำหรับพระภิกษุและสามเณร)

ศาลากลางน้ำที่วัดท้ายน้ำ

การสอยดาวที่วัดท้ายน้ำ

กิจกรรมท้ายบทที่ 3

เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ก่อนที่ไกรทองจะไปปราบจระเข้ ไกรทองได้ เดินทางไปปรึกษาอาจารย์ แสดงว่าไกรทองเป็นคนเช่นไร จงอธิบายพร้อมบอกเหตุผล
2. จากตำนานเรื่อง “หลวงพ่อเพชรวัดท่าหลวง” ในกรณีที่ชาวบ้านยอมรับคำแนะนำของพระธรรมทัสสีมุนีวงศ์ แสดงว่าชาวบ้านเป็นคนเช่นไร การกระทำของชาวบ้านตรงกับสำนวนไทยว่าอย่างไร จงอธิบาย
3. นิทานเรื่องไอ้เหินสอดแทรกคุณธรรมด้านใด นักเรียนจงอธิบายพร้อมบอกเหตุผล
4. นิทานเรื่องเงือกมีหงอนและเรื่องอีแพทำให้ผู้คนกลัวการลงเล่นในน้ำ นักเรียนคิดว่าผู้ที่เล่านิทานมีเหตุผลใด จงอธิบาย
5. นักเรียนประทับใจตำนานเรื่องใดมากที่สุด จงอธิบายพร้อมบอกเหตุผล

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วนำเรื่อง ชาลวันเมืองพิจิตร นำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยอาจเป็นการแสดงบทบาทสมมติหรือการแสดงละครหรืออื่นๆ ให้เพื่อนๆ ชมหน้าชั้นเรียน
2. นักเรียนแบ่งกลุ่มไปศึกษาการแสดงพื้นบ้านในท้องถิ่นของนักเรียนแล้วทำเป็นรายงานพร้อมทั้งนำเสนอหน้าชั้นเรียน

รูปปั้นพญาชาลวัน: ภายในบึงสีไฟ

บทที่ 4

สถานที่สำคัญ

พิจิตรเป็นเมืองเก่าที่มีประวัติความเป็นมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 952 ปีแล้ว
สถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดพิจิตรเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญและน่าสนใจ ดังนี้

1. สถานที่สำคัญทางศาสนา
  2. สถานที่ท่องเที่ยว
- ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สถานที่สำคัญทางศาสนา

สถานที่สำคัญทางศาสนาได้แก่วัดต่าง ๆ ซึ่งวัดในจังหวัดพิจิตรมีทั้งวัดเก่าแก่และวัดใน
ปัจจุบันที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจดังนี้

1.1 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุเป็นโบราณสถานของจังหวัดพิจิตรเป็นวัดที่ตั้งอยู่ใน
อุทยานเมืองเก่าจังหวัดพิจิตรปัจจุบันเป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์ แต่เป็นวัดที่อนุรักษ์ไว้เป็นโบราณสถาน
สำคัญ เพราะเป็นวัดเก่าคู่เมืองพิจิตร ปัจจุบันมีสภาพที่หลงเหลือพอเห็นได้คือ องค์พระเจดีย์เก่า ๆ
มีลักษณะของอิฐที่ก่อเป็นกำแพงเก่าปรักหักพังแต่มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ให้คงสภาพเดิม เพื่อไว้ให้
ลูกหลานได้ศึกษาถึงเรื่องราวในอดีต

เจดีย์เก่าแก่ของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

1.2 วัดนครชุม

วัดนครชุมเป็นวัดที่ควรศึกษาอีกวัดหนึ่งเพราะเป็นวัดเก่าที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า “วัดใหญ่” เป็นวัดที่ตั้งอยู่ติดกำแพงเมืองเก่าด้านทิศตะวันตกอยู่ทางทิศใต้ของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เหตุที่วัดนี้น่าศึกษาก็เพราะเป็นวัดที่มีเรื่องราวความเป็นมาที่น่าสนใจ

เรื่องราวในอดีตของวัดนครชุมคือ เป็นวัดที่ใช้ทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในสมัยก่อน จึงมีชื่อว่าวัดนครชุม หมายถึงที่ชุมนุมกัน สถานที่ที่ทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาจะทำในวิหาร ซึ่งภายในวิหารจะมีพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยองค์หนึ่งเรียกกันว่า “หลวงพ่อบัน” เป็นพระประธานในพิธีดังกล่าว นอกจากนั้นวัดนี้ยังเป็นวัดที่เคยประดิษฐานหลวงพ่อบเพชร ซึ่งต่อมา ได้มีการย้ายหลวงพ่อบเพชรไปประดิษฐานที่วัดท่าหลวง และมีการสร้างหลวงพ่อบเพชรจำลองไปประดิษฐานแทน ตามตำนานที่กล่าวแล้ว

← พระอุโบสถเก่าวัดนครชุม

พระอุโบสถใหม่วัดนครชุม

ซึ่งกำลังก่อสร้าง

1.3 วัดท่าหลวง

วัดท่าหลวงเป็นวัดที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่านทางทิศตะวันตก ความยาวเรียบฝั่งแม่น้ำเป็นระยะทาง 321 เมตร ภายในพระอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะสมัยเชียงแสน มีนามว่า หลวงพ่อเพชร เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองสำริด พุทธลักษณะงดงามมาก ขนาดหน้าตักกว้าง 1.40 เมตร สูง 1.60 เมตร เป็นพระพุทธรูปที่สำคัญคู่เมืองพิจิตร

วัดท่าหลวงสร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2388 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เดิมสถานที่นี่เป็นเพียงสำนักสงฆ์ตั้งอยู่ในป่าพงบ้านท่าหลวง สภาพวัดมีเพียงกุฏิมุงแฝก 2-3 หลัง ต่อมาประมาณ 100 ปี ไฟได้ไหม้ป่าพงวัดท่าหลวงจึงถูกไฟไหม้ไปด้วย และได้มีการสร้างกุฏิใหม่ขึ้นมา ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 5 (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ประชาชนชาวจังหวัดพิจิตรจึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันสละทรัพย์ร่วมกับทางราชการเพื่อสร้างอุโบสถไม้ขึ้นหลังหนึ่ง ฝากระดาน หลังคามุงสังกะสี อยู่ติดริมแม่น้ำ ปัจจุบันน้ำได้กัดเซาะพังหมดแล้ว จึงได้สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ขึ้นมา โดยขยับถอยมาสร้างห่างจากแม่น้ำน่านเพราะกลัวปัญหาน้ำกัดเซาะเหมือนพระอุโบสถหลังเดิม

วัดแห่งนี้มีชื่อเรียกกันหลายชื่อ เดิมเรียกว่า “วัดราษฎร์ประดิษฐานราม” ต่อมาเรียก “วัดราชดิฐาราม” และปัจจุบันเรียก “วัดท่าหลวง” ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านเดิมที่วัดนี้ตั้งอยู่ และเคยเป็นชื่อตำบลและอำเภอมาก่อนด้วย ประชาชนจึงคุ้นเคยกับชื่อวัดท่าหลวง มากกว่าชื่ออื่น

พระอุโบสถวัดท่าหลวง

1.4 วัดโพธิ์ประทับช้าง

วัดโพธิ์ประทับช้างจัดว่าเป็นวัดที่มีความสำคัญของจังหวัดพิจิตร เป็นวัดเก่าแก่ของจังหวัดพิจิตร สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา โดยสมเด็จพระเจ้าเสือ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงสถานที่ประสูติของพระองค์

วัดโพธิ์ประทับช้าง ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่านเก่าด้านทิศตะวันออก ในเขตหมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง ห่างจากที่ทำการอำเภอโพธิ์ประทับช้างประมาณ 7 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองพิจิตรประมาณ 27 กิโลเมตรไปตามถนนสายพิจิตร-วังจิก ทางหลวงหมายเลข 1068 ก่อนถึงวังจิก 2 กิโลเมตร จะมีทางแยกซ้ายมือ เข้าสู่อำเภอโพธิ์ประทับช้าง

ปัจจุบันได้มีการสร้างวัดโพธิ์ประทับช้างขึ้นใหม่ ในบริเวณใกล้เคียงกัน สำหรับส่วนที่เป็นวัดเก่ายังคงรักษาสภาพเดิมไว้ แต่มีการดูแลอยู่เสมอ เพื่ออนุรักษ์ไว้ให้ประชาชนรุ่นหลังได้ระลึกถึงเรื่องราวที่มีความสำคัญในอดีต

พระอุโบสถเก่าแก่ของวัดโพธิ์ประทับช้าง

ภายในวัดมีการสร้างศาลสมเด็จพระเจ้าเสือซึ่งภายในศาลพระเจ้าเสือจะมีรูปปั้นของพระเจ้าเสือ และข้าง ๆ มีการปั้นรูปพันท้ายนรสิงห์ ซึ่งเป็นนายท้ายเรือผู้ซื่อสัตย์ยืนอยู่ทางค้ำขวามือของพระเจ้าเสือไว้ด้วย เพื่อเป็นการให้ประชาชนได้ระลึกถึงคุณงามความดีของพระเจ้าเสือผู้ที่มีความกตัญญูต่อแผ่นดินเกิดและระลึกถึงพันท้ายนรสิงห์นายท้ายเรือผู้ซื่อสัตย์ ที่ยอมตายเพื่อรักษาภุมณเฑียรบาล

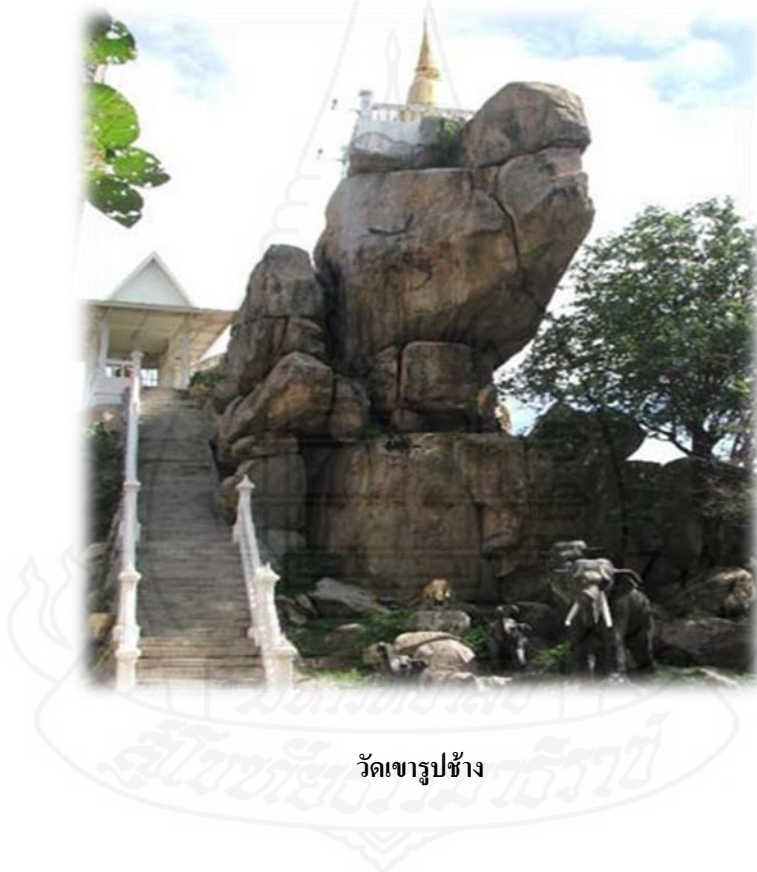
รูปปั้นพระเจ้าเสือภายในวัดโพธิ์ประทับช้าง

1.5 วัดเขารูปช้าง

วัดเขารูปช้างเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมถนนสายตะพานหิน-พิจิตร ที่ตำบลดงป่าคำ อำเภอเมืองพิจิตร ห่างจากตัวเมืองพิจิตรประมาณ 15 กิโลเมตร เหตุที่วัดนี้น่าสนใจเพราะรูปร่างของวัดคือถ้ำมองขึ้นไปบนยอดเขา จะเห็นเป็นรูปช้างเด่นสง่าอยู่บนเขา ซึ่งบนยอดเขามีเจดีย์สี่ทอหงเหลืองอร่าม ตั้งอยู่บนก้อนหินที่ซ้อนกันจนมองคล้ายกับรูปช้างกำลังหมอบคลานอยู่ แต่เดิมเป็นเจดีย์เก่ามาก่อน และทางวัดได้ทำการปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อประมาณ 20 ปีมานี้ โดยประดับกระเบื้องเคลือบสีทองทั้งองค์ มีรั้วรอบองค์เจดีย์

บันไดทางเดินขึ้นไปบนยอดเขา ด้านข้างทั้งสองข้างมีการปั้นเป็นรูปพญานาค ความสูงของบันไดมีจำนวน 136 ชั้น เมื่อขึ้นไปบนยอดเขาแล้วจะสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของ อำเภอตะพานหินและตัวจังหวัดพิจิตรได้

สำหรับลานกว้างบนยอดเขา ทางวัดได้สร้างวิหารใหญ่ขึ้นหลังหนึ่งและมีเจดีย์เก่า อยู่องค์หนึ่งเป็น เจดีย์แบบลังกาทรงเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยา มีตัว ระฆังเป็นกลีบบะเพียงแต่ยอดเจดีย์หักแล้ว นอกจากนี้ยังมีมณฑปแบบจตุรมุขหลังเก่าอยู่ใกล้กับ โบสถ์หลังใหม่ ภายในมณฑปประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทสำริดและที่ฝาผนังมีภาพเขียนเรื่อง ไตรภูมิพระร่วง

วัดเขารูปช้าง

1.6 วัดเทพประสาท

วัดเทพประสาทเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่านด้านทิศตะวันตก ตรงกันข้ามกับ ตลาดตะพานหิน อำเภอตะพานหิน วัดเทพประสาทนี้มีสิ่งที่น่าสนใจ คือ มีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ เป็นพระปางประทานพร มีลักษณะแบบพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย พระเศวตมาลาเป็นเปลวสีทอง และมีพระอุณาโลมที่พระนลาฏสีทอง ประดิษฐานบนแท่นบัวคว่ำสลับบัวหงายสูงถึง 4 เมตร ส่วน องค์พระ มีขนาดหน้าตักกว้าง 20 เมตร สูง 30 เมตร ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวว่า “พระพุทธเกตุมงคล” แต่ประชาชนส่วนใหญ่มักเรียกกันว่าหลวงพ่อใหญ่ หรือ หลวงพ่อโต เพราะลักษณะใหญ่โต

จากการที่องค์พระมีลักษณะใหญ่โตนั้น คนที่นั่งรถไฟผ่านสถานีตะพานหิน ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัดห่างออกไปประมาณ 1 กิโลเมตร สามารถมองเห็นพระพุทธเกตุมงคลเด่นเป็นสง่าเหมือนลอยอยู่กลางอากาศ พระพุทธเกตุมงคลนี้เป็นพระที่ชาวตะพานหินชาวพิศตรวมถึงผู้คนที่ผ่านไปมาต่างเคารพศรัทธาแะมากราบไหว้กันเป็นประจำ

พระพุทธเกตุมงคล : อุโบสถวัดเทวประสาธ

1.7 วัดหิริญญาราม(วัดวังตะโก)

วัดหิริญญารามนี้เดิมที่ชื่อว่าวัดวังตะโก ชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมเรียกชื่อเดิมกันอยู่ วัดนี้มีสิ่งที่น่าสนใจคือเป็นวัดที่พระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังของจังหวัดพิศตรเคยจำพรรษาอยู่นั่นก็คือหลวงพ่อเงิน

วัดวังตะโกนี้ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่าน (เก่า) กับแม่น้ำยมมาบรรจบกัน บริเวณที่ตั้งวัดนั้นเป็นแม่น้ำโค้ง และอาจมีต้นตะโกอยู่ด้วยก็ได้จึงได้ชื่อว่าวัดวังตะโก วัดนี้เป็นวัดที่เก่าอีกวัดหนึ่ง เดิมมีโบสถ์เก่า เครื่องบนเป็นไม้ผุพังมากจึงรื้อแล้วสร้างโบสถ์ มีศาลาการเปรียญไม้เก่าอีกหลังหนึ่ง แต่ในปัจจุบันได้มีการสร้างศาลาการเปรียญขึ้นมาใหม่ ชั้นบนประดิษฐานรูปหล่อของหลวงพ่อเงิน เท้าองค์จริง ไว้สำหรับให้ผู้คนกราบไหว้บูชา ส่วนชั้นล่างจัดทำเป็นอาคารพิพิธภัณฑน์กรไชยบรรจัดแสดงโบราณวัตถุต่างๆ ที่ทางวัดได้สะสมไว้นานแล้ว และสิ่งของที่มิให้นำมาบริจาคให้ ได้แก่

โบราณวัตถุต่างๆ เช่น พระพุทธรูปเก่า พระพิมพ์ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องทองแดงต่างๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรื่องราวต่างๆ จากโบราณวัตถุเหล่านั้น

วิหารพิพิธภัณฑสถานไชยบรรภายในวัดหิริยญาราม

1.8 วัดชะมัง

วัดชะมังตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านฝั่งตะวันตกและอยู่ริมถนนสายพิจิตร-ตะพานหิน ห่างจากตัวเมืองพิจิตรประมาณ 10 กิโลเมตร เหตุที่วัดนี้น่าสนใจคือเรื่องของชื่อวัด คือตามตำนานกล่าวว่ามีพระมหากษัตริย์องค์หนึ่งของไทยได้เสด็จทางเรือมาถึงหมู่บ้านนี้ และได้จัดให้มีการแข่งขันเรือหน้าพระที่นั่ง เมื่อเรือแข่งแล่นมาถึงบริเวณหน้าวัด ซึ่งมีน้ำเชี่ยวกรากทำให้เรือล่มฝืนพายหลายคนจมน้ำตาย ญาติพี่น้องของคนตายต่างอุทานด้วยความตกใจว่า “ลูกถูกระมั่ง” ลูกข่ากระมั่ง” ลูกกุ่มมั่ง” จึงทำให้ชาวบ้านเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านกระมั่ง” บ้างก็เรียกว่า “บ้านขมั่ง” ต่อมาเขียนเป็น “บ้านคะมั่ง” และต่อมาก็เขียนเป็น ชะมั่ง มาจนถึงปัจจุบัน

สิ่งที่น่าสนใจและประชาชนให้ความเคารพนับถือคือ รูปหล่อหลวงพ่อพิชซึ่งเป็นพระภิกษุที่ชาวชะมั่งนับถือกันมาก เพราะในสมัยที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสท่านได้สร้างความเจริญให้กับวัดชะมั่ง หลายอย่าง ดังนั้นในปี พ.ศ. 2488 ท่านมรณภาพ ชาวบ้านจึงได้ร่วมมือกับทางวัดปั้นรูปหล่อของท่านไว้เป็นอนุสรณ์ถึงคุณงามความดีที่ท่านได้สร้างมา

วิหารหลวงพ่อพิชิตวัดมะม่วง

1.9 วัดบึงตะโกน

วัดบึงตะโกนเป็นวัดเก่า สันนิษฐานว่าอาจจะเก่าแก่คู่กับเมืองพิชิตเก่าตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่านด้านทิศตะวันตก และอยู่ริมถนนสายพิชิต-ตะพานหิน อยู่ในท้องที่บ้านบึงตะโกน ตำบลท่าหลวง อำเภอเมืองพิชิต วัดนี้มีความน่าสนใจศึกษาคือประวัติความเป็นมาของชื่อวัด ตามตำนานกล่าวไว้ว่าในหมู่บ้านนี้มีบึงขนาดใหญ่มาก มีตาข่ายตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บึง วันหนึ่งสองตาข่ายได้ออกไปหาปลา โดยพายเรือไปกันคนละลำ และอยู่ห่างไกลกันมาก ทั้งตาและยายตะโกนเรียกกันไม่ได้ยิน ตะโกนเรียกกันจนขาดใจตายทั้งคู่ ชาวบ้านจึงเรียกว่า “บึงตะโกน” และมีอีกตำนานหนึ่งกล่าวว่าแต่เดิมชื่อว่าบึงสว่าง แต่คนที่ไปหาปลาพูดกันค่อย ๆ จะไม่ได้ยิน ต้องตะโกนพูดกันดัง ๆ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นชื่อบึงตะโกนจนถึงปัจจุบัน

ภายในวัดมีกุฏิเก่าเป็นกุฏิแบบเรือนไทยหนึ่งหลังและหอเรือนไทยอีกหนึ่งหลัง นอกนั้นมีโบสถ์ กุฏิ และหอรระฆัง ที่สร้างใหม่ทั้งสิ้น เข้าใจว่าโบสถ์วิหารเก่าคงรื้อไปแล้วสร้างขึ้นมาใหม่

ศาลาการเปรียญของวัดบึงตะโกน

1.10 วัดโรงช้าง(วัดสุวรรณหงส์)

วัดโรงช้างมีชื่อใหม่ว่า “วัดสุวรรณหงส์” แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดโรงช้างตามชื่อเดิม วัดนี้ตั้งอยู่เหนือตัวเมืองพิจิตรเก่า ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลโรงช้าง เหตุที่เรียกว่า “โรงช้าง” นั้นมีเรื่องเล่ากันว่าเดิมสถานที่แห่งนี้เรียกว่า กองช้าง เพราะเป็นที่พักของกองช้างต่อมาเรียกเพี้ยนเป็น คลองช้างต่อมาได้เปลี่ยนเป็นวัดโรงช้าง

บริเวณวัดโรงช้างมีพระพุทธรูปใหญ่ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง 3 องค์ คือ พระพุทธรูปปางมารวิชัย 1 องค์ ปางห้ามญาติ 1 องค์ และปางไสยาสน์ 1 องค์ และมีสิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้คือเจดีย์ที่สร้างเป็นห้องลับใต้ดิน สำหรับเก็บแผ่นอิฐจารึกพระไตรปิฎกจำนวน 84,000 พระธรรมขันธ์ โดยเล็งเห็นว่าในอนาคตอาจมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่นเกิดสงครามนิวเคลียร์ ซึ่งอาจทำให้พระไตรปิฎกเสียหาย

พระพุทธรูปประดิษฐานกลางแจ้ง

บริเวณห้องลับใต้ดินสำหรับเก็บพระไตรปิฎก ⇨

2. สถานที่ท่องเที่ยว

จังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่ไม่ใหญ่นัก สถานที่ท่องเที่ยวจึงมีไม่มากแต่สถานที่ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรมีความเป็นมาที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 บึงสีไฟ

บึงสีไฟเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ของจังหวัดพิจิตร มีเนื้อที่ประมาณ 5,000 ไร่ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองพิจิตร เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดหลายชนิด ภายในบึงสีไฟมีสิ่งที่น่าสนใจอยู่หลายอย่าง คือ

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ สวนนี้สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในวโรกาสพระชนมายุครบ 80 พรรษา เมื่อ พ.ศ. 2527 มีเนื้อที่ประมาณ 170 ไร่ เป็นสวนที่ใช้พักผ่อนริมบึงสีไฟ มีสะพานทอดลงสู่ศาลากลางน้ำที่จัดไว้เป็นที่สำหรับนั่งพักผ่อน หรือให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวได้ชมความงามของบึงสีไฟ

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์พิจิตร

ศาลาที่พักภายในบริเวณบึงสีไฟ

รูปปั้นพญาชาลวัน เป็นรูปปั้นจระเข้ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของบึงสีไฟ ภายในตัวจระเข้สร้างเป็นที่ประชุมขนาดย่อม ๆ กว้าง 6 เมตร ยาว 38 เมตร สูง 5 เมตร สามารถจุคนได้ประมาณ 25-30 ที่นั่ง

รูปปั้นพญาชาลวัน บริเวณหน้าบึงสีไฟ

บึงสีไฟ

ศาลาเก้าเหลี่ยม

ศาลาเก้าเหลี่ยม ศาลานี้เป็นอาคารมีลักษณะเป็นรูปดาวเก้าแฉกยื่นไปในบึงสีไฟ เป็นอาคารแสดงพันธุ์ปลาเฉลิมพระเกียรติ ภายในมีตู้แสดงพันธุ์ปลาน้ำจืดที่หายากกว่า 20 ชนิด ตรงกลางของอาคารทำเป็นช่องเปิดเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมปลาธรรมชาติที่อยู่ในบึงสีไฟ

บ่อจระเข้ เป็นบ่อที่สร้างขึ้นไว้สำหรับเลี้ยงจระเข้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชม และเลี้ยงอาหารจระเข้ ลักษณะของบ่อไม่ใหญ่มากนักขุดเป็นบ่อตื้น มีทางเดินเป็นสะพานคอนกรีต ด้านข้างตลอดทางเดินมีตะแกรงลวดแข็งแรงกันไว้เพื่อป้องกันอันตราย

บริเวณบ่อจระเข้ของจังหวัดพิจิตร

2.2 อุทยานเมืองเก่าพิจิตร

อุทยานเมืองเก่าพิจิตร คือบริเวณที่ตั้งเมืองเก่าพิจิตร ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยพระยาโคตรบอง ประมาณปี พ.ศ. 1601 ภายในบริเวณกำแพงเมืองมีพื้นที่ประมาณ 400 ไร่ มีลักษณะเป็นเมืองโบราณ ประกอบไปด้วยกำแพงเมือง คูเมือง และเจดีย์เก่า ๆ ภายในอุทยานมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ

ศาลหลักเมือง ศาลหลักเมืองนี้มีลักษณะทำเป็นอาคารเหมือนศาลา มีสองชั้น ด้านบนจะเป็นที่ตั้งของศาลหลักเมืองส่วนด้านล่างมีบันไดลงไปเป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นของพระยาโคตรบอง(ชาวบ้านมักเรียกว่าพ่อปู่) ผู้คนส่วนใหญ่ที่ผ่านไปผ่านมา มักแวะกราบไหว้ศาลหลักเมืองและรูปปั้นพระยาโคตรบองอยู่เสมอ

ศาลหลักเมืองจังหวัดพิจิตร

อุทยานเมืองเก่าพิจิตร

ถ้ำชาลวัน ถ้ำนี้จะอยู่บริเวณด้านซ้ายมือของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เดิมถ้ำนี้มีขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาว 1.50 เมตรและลึก 4 เมตร มีเรื่องเล่ากันว่าเมื่อประมาณ 65 ปีมาแล้ว พระภิกษุวัจนครชุกรูปหนึ่งจุดเทียนไขเข้าไปในถ้ำจนเทียนหมด 1 เล่ม ก็ยังไม่สามารถเดินถึงก้นถ้ำ จึงไม่ทราบว่ามีถ้ำจะสวยงามวิจิตรพิสดารสักเพียงไร แต่ในปัจจุบันดินพังทลายทับถมจนดินแข็ง ทางหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจึงได้สร้างรูปปั้นไกรทองและชาลวันไว้ที่บริเวณปากถ้ำเพื่อให้รู้ว่าบริเวณนี้เคยเป็นถ้ำ

← บริเวณถ้ำชาลวัน

ทางเดินไปเกาะศรีมาลา

บริเวณอุทยานเมืองเก่า

เกาะศรีมาลา อยู่บริเวณนอกกำแพงเมืองเก่า มีลักษณะเป็นเนินดินเตี้ย ๆ มีคูน้ำล้อมรอบ มีสะพานข้ามไปยังเนินดิน สันนิษฐานจากลักษณะของคูเมืองและกำแพงเมืองแล้ว เกาะศรีมาลาตั้งแต่เดิมน่าจะเป็นป้อมหรือหอคอยรักษาการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพราะตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองและอยู่กลางคูเมือง ปัจจุบันได้มีการสร้างศาลเล็ก ๆ เรียกว่าศาลศรีมาลา และบริเวณด้านหน้าก่อนจะข้ามสะพานไปยังป้อมศรีมาลามีรูปปั้นม้าสีหมอกไว้ด้วย

2.3 เหมืองแร่ทองคำ(เขาพนมพา)

เหมืองแร่นี้แต่เดิมเป็นภูเขาตั้งอยู่ที่ตำบลหนองพระ อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยกรมทรัพยากรธรณีได้มีการสำรวจพบว่าบริเวณเขาลูกนี้มีแร่ทองคำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 และต่อมาบริษัทเอกชนได้มาสำรวจต่อแต่ได้ยุติไปเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2541 เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจในขณะนั้น ต่อจากนั้นประมาณต้นปี พ.ศ. 2542 ประชาชนที่รู้ข่าวว่ามีทองคำจึงได้พากันไปขุดทองป็นจำนวนมาก กรมทรัพยากรธรณีเกรงว่าจะเกิดความเสียหายและเกิดปัญหา จึงได้ร่วมกับจังหวัดพิจิตร ร่วมกันแก้ปัญหาโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตรขอประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ทองคำให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อเป็นการรักษาสภาพแวดล้อม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยบริษัทอัคราไมนิ่ง จำกัด ได้เป็นผู้รับอนุญาตประทานบัตรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้คนจากทั่วสารทิศ ต่างไปขุดทอง ก่อนที่จะมีการสัมปทาน

สถานที่สำคัญต่าง ๆ ในจังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่เป็นวัดและ โบราณสถานซึ่งเป็นของเก่าแก่ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ดังนั้นประชาชนชาวจังหวัดพิจิตรจึงควรร่วมใจกันอนุรักษ์สถานที่เหล่านั้นไว้ให้อยู่คู่กับชาวพิจิตรตลอดไป

อธิบายคำศัพท์

กฎมณเฑียรบาล	หมายถึง	ข้อบัญญัติพิเศษเกี่ยวกับพระราชฐาน พระราชวัง และระเบียบการปกครองใน ราชสำนัก
ชาติภูมิ	หมายถึง	ถิ่นที่เกิด
บูรณะ	หมายถึง	ซ่อมแซมทำให้กลับคืนดีเหมือนเดิม เช่นบูรณะวัด
ปฏิสังขรณ์	หมายถึง	ซ่อมแซมทำให้กลับคืนดีเหมือนเดิม(มักใช้ เฉพาะวัดวาอาราม)
ปรีก อ่านว่า ปะ- หุรัก	หมายถึง	หัก
พระเกตุมาลา	หมายถึง	พระรัศมีซึ่งเปล่งอยู่เหนือเศียรของพระพุทธเจ้า
พระนลาฏ (ราชาศัพท์)	หมายถึง	หน้าผาก
พระอุณาโลม (ราชาศัพท์)	หมายถึง	ขนระหว่างคิ้ว
พิธีต้อน้ำพิพัฒน์สัตยา	หมายถึง	พิธีต้อน้ำสาบานถวายพระเจ้าแผ่นดิน
มณฑป	หมายถึง	เรือนยอดขนาดใหญ่มีรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือ เป็นรูปตัดมุม

ลักษณะของมณฑป

กิจกรรมท้ายบทที่ 4

เรื่อง สถานที่สำคัญ

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่า การที่วัดโรงช้าง ได้สร้างห้องลับใต้ดิน เพื่อเก็บรักษาพระไตรปิฎกเป็นการกระทำที่ตรงกับสำนวนไทยว่าอย่างไร และเป็นการกระทำที่มีผลดีอย่างไร จงอธิบาย
2. สมมติว่านักเรียนเป็นไกด์นำเที่ยวของจังหวัดพิจิตร นักเรียนคิดว่า จะแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดให้กับนักท่องเที่ยว จงบอกเหตุผล
3. ในการไปเที่ยวชมสถานที่สำคัญ ๆ ต่าง นักเรียนคิดว่า มีข้อควรปฏิบัติอย่างไรบ้างที่จะช่วยอนุรักษ์สถานที่นั้น ๆ จงอธิบายอย่างน้อย 5 ข้อ
4. นักเรียนคิดว่า ในการท่องเที่ยวชมโบราณสถาน โบราณวัตถุของสถานที่ต่าง ๆ จะทำให้เราทราบเกี่ยวกับสิ่งใดอีก นอกจากความงดงามของสถานที่นั้น ๆ
5. นักเรียนคิดว่า มีสถานที่ใดในจังหวัดพิจิตร ที่มีลักษณะเป็นสถานที่สำคัญหรือสถานที่ท่องเที่ยวได้อีกบ้าง จงยกตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบ

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันคิดว่า ชื่อและความเป็นมาของสถานที่สำคัญในท้องถิ่น และนำมารวบรวมทำเป็นหนังสือ เพื่อไว้สำหรับ อ่านเพิ่มเติม
2. สมมติว่านักเรียนมีเพื่อนอยู่ต่างจังหวัด ให้นักเรียนเขียนจดหมายชวนเพื่อนมาท่องเที่ยวที่จังหวัดพิจิตร ในช่วงปิดภาคเรียน โดยเนื้อหาในจดหมายเป็นการประชาสัมพันธ์สถานที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร

บึงสีไฟยามเย็น

บทที่ 5

บุคคลสำคัญ

บุคคลสำคัญคือบุคคลที่ได้รับยกย่องในเรื่องคุณงามความดีและสร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น ประเทศชาติบ้านเมืองของตน สำหรับจังหวัดพิจิตรมีบุคคลสำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังนี้

1. บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดพิจิตร
  2. บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับศาสนา
  3. บุคคลสำคัญทั่ว ๆ ไป
- ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดพิจิตร

1.1 พระยาโคตมเทวราช

รูปปั้นพระยาโคตมเทวราช

พระยาโคตมเทวราช มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างเมืองพิจิตรที่นครไชยบุรี ที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 1 ประวัติของพระยาโคตมเทวราช กล่าวไว้ในพงสาวดารเหนือเรื่อง “พระยาแกรก” สรุปได้ว่าพระยาโคตมเทวราชได้พาราษฎรอพยพหนีพระยาแกรกมาจากเมืองละโว้ (ลพบุรี) มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้าน โคนขัณฑ์ญาณคาม อยู่ที่ตำบลบ้านน้อย อำเภอโพทะเล จังหวัด

พิจิตร และทำการสร้างเมืองพิจิตรขึ้นและให้ชื่อว่า นครไชยบุรี ถึงแม้ว่าเมืองนครไชยบุรีจะเป็นเมืองเก่าที่เป็นอดีตไปแล้วแต่ก็ถือได้ว่าพระยาโคตมเทวราชเป็นบุคคลที่มีความสำคัญคือเป็นผู้สร้างเมืองพิจิตรขึ้นมาเป็นบุคคลแรก ชาวจังหวัดพิจิตรเห็นว่าพระยาโคตรบองเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อจังหวัดพิจิตรจึงได้สร้างรูปปั้นของพระยาโคตมเทวราช ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “พ่อปู่” ไว้ด้านล่างของศาลหลักเมือง ภายในอุทยานเมืองเก่า ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เพื่อให้ประชาชนชาวจังหวัดพิจิตรได้ระลึกถึงคุณงามความดีของท่าน นอกจากนั้นพระยาโคตมเทวราชยังเป็นพระบิดาของเจ้ากาญจนกุมารที่จะได้กล่าวในลำดับต่อไป

1.2 พระ เจ้ากาญจนกุมาร

พระเจ้ากาญจนกุมารมีอีกนามหนึ่งว่า เจ้าจันทร์ เป็นโอรสของพระยาโคตมเทวราช ซึ่งเมื่อได้ครองเมืองนครไชยบุรีต่อจากพระราชบิดาแล้วได้ชื่อว่า เจ้าโคตรบอง ต่อมาพระองค์ได้ทรงสร้างเมืองพิจิตรขึ้นที่ตำบลเมืองเก่า โดยสันนิษฐานว่า ครั้งหนึ่งพระองค์ได้เสด็จทางชลมารคตามลำน้ำ่านเก่าไปทางทิศเหนือ ไปพบบึงใหญ่น้ำลึกอุดมไปด้วยสัตว์น้ำและพรรณพืช โดยเฉพาะบัวหลวง พระองค์ทรงเห็นว่ามิใช่ประโยชน์ทางด้านยุทธศาสตร์และการประกอบสัมมาอาชีพของราษฎร พระองค์จึงทรงสร้างเมืองขึ้นใหม่ที่ตำบลเมืองเก่านี้ว่า เมืองพิจิตร

แม้ว่าประวัติของเจ้ากาญจนกุมารจะมีน้อยมาก แต่พระองค์ก็เป็นบุคคลสำคัญของจังหวัดพิจิตรที่ได้มีส่วนในการสร้างเมืองพิจิตร ดังนั้นทางภาครัฐจึงได้สร้างรุกขชาติกาญจนกุมารไว้ภายในอุทยานเมืองเก่าพิจิตร เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ระลึกถึงเกียรติคุณของพระองค์ท่าน

บริเวณสวนรุกขชาติกาญจนกุมารภายในอุทยานเมืองเก่า

1.3 พระธรรมยา

พระธรรมยา เป็นบุคคลสำคัญของอำเภอบางมูลนากบุคคลหนึ่ง เพราะเป็นเจ้าเมืองภูมิคนแรก ตามตำนานกล่าวกันว่าพระธรรมยาเดิมชื่อว่า ยาเป็นคนหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบอาชีพเป็นนายพรานล่าสัตว์ มีความรู้เกี่ยวกับไสยศาสตร์ และว่านยา มีความชำนาญในการเดินป่าเป็นอย่างมาก

ชีวิตของนายยามีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ได้มีพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่ง ได้เสด็จออกคล้องช้างเผือกงานนิยม ชาวบ้านที่อยู่ใกล้ป่าแห่งนี้ เรียกว่า “อ้ายโพธิ์หางกร่าง” เหตุที่เรียกชื่อเช่นนี้เพราะช้างตัวนี้เป็นช้างพลายมีลักษณะงามสูงใหญ่หางยาวปลายหางเป็นขนยาวแข็งรูปใบโพธิ์ เวลาเดินเข้าป่า หางจะแกว่งไปถูกกิ่งไม้ใบไม้เสียดังแกรกราก จึงได้สมญานามว่า “อ้ายโพธิ์หางกร่าง” พวกเขาถูกช้างได้ติดตามล่าตัวอ้ายโพธิ์หางกร่างมาจนถึงเขตแดนเมืองนครสวรรค์จึงได้ให้นายยาเป็นผู้นำทาง นายยาจึงช่วยอาสาเป็นผู้นำทางมาจนถึงเมืองพิศิตรและรู้ว่าช้างตัวนี้อยู่ที่ในป่าแถบนี้จึงได้พักแรมกันบริเวณหนองน้ำใหญ่ที่มีเต่าชุกชุมมาก ปัจจุบันเรียกว่าบ้านหนองเต่า และเมื่อความถูกคล้องช้างได้แล้วจึงนำช้างไปลงแพขนานขนาดใหญ่ล่องกลับไปกรุงศรีอยุธยา บริเวณที่นำช้างลงแพไปนั้นเรียกกันว่า บ้านท่าช้าง

ก่อนที่พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้นจะเสด็จกลับเมืองหลวงจึงได้ถอดพระขำรงค์ให้กับนายยาเพื่อเป็นรางวัลและพระราชทานยศเป็นพระธรรมยาตำแหน่งเจ้าเมืองภูมิพระราชทานต่อไป

หลังจากได้รับแต่งตั้งเป็นพระธรรมยาปครองเมืองภูมิแล้ว พระธรรมยาปก็ได้ปกครองเมืองภูมิโดยไม่มีการเก็บภาษีที่ดินและส่วยอากรอื่น ๆ เพราะเมืองภูมิเป็นเมืองพระราชทาน

ตามตำนานกล่าวว่าพระธรรมยาเป็นโศคไม่มีภรรยาเพราะเคร่งอาคม และบั้นปลายชีวิตหายสาบสูญไป แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านหนองเต่า ได้มีการกล่าวขานถึงคุณงามความดีต่างๆ ของพระธรรมยาตลอดมาจึงได้สร้างรูปปั้นของพระธรรมยาเป็นอนุสรณ์ไว้สักการบูชาใกล้กับโบสถ์วัดหนองเต่าด้วย

1.4 พระโหราธิบดี

พระโหราธิบดี เป็นโหรหลวงที่มีชื่อเสียงมากในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช นับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่ชาวพิจิตรภาคภูมิใจมาก เพราะท่านเป็นชาวเมืองพิจิตร คำกล่าวนี้มาจากข้อความตอนหนึ่งที่ปรากฏหลักฐานในหนังสือ จินตมณี ที่กล่าวว่า “ขุนปราชญ์หนึ่งเลอคเป็นโหรประเสริฐ ปัญญาชำนาญ ชาวโคมบุรี ศรีสวัสดิ์พิศาล ข้าพระภูบาล เจ้ากรุงพระนคร ” ซึ่งโคมบุรีคือชื่อเมืองของจังหวัดพิจิตร จึงทำให้ทราบว่าพระโหราธิบดีเป็นชาวเมืองพิจิตร

ชื่อเสียงของพระโหราธิบดีในด้านโหราศาสตร์การพยากรณ์นั้น นับว่าพระโหราธิบดีมีชื่อเสียงมากเพราะสามารถทำนายเหตุการณ์ได้แม่นยำมาก จนได้รับสมญานามว่า “พระโหรทายหนู” โดยมีเรื่องเล่าว่า มีอยู่วันหนึ่งขณะที่พระมหากษัตริย์ได้เสด็จมายังพระบรมราชวัง มีหนูตกลงมาพระองค์ได้เอ้าขันครอบไว้และโปรดให้พระโหราธิบดีทายว่าเป็นอะไร พระโหราธิบดีทายว่าเป็นสัตว์สี่เท้า พระองค์จึงทรงถามต่อไปว่ามีกี่ตัว ท่านได้คำนวณทางด้านโหราศาสตร์แล้วกราบทูลว่าสี่ตัว พระองค์ตรัสว่าสัตว์สี่เท้านั้นลูกแล้ว แต่สี่ตัวนั้นผิด แต่เมื่อพระองค์ทรงเปิดขันออกก็พบหนูแม่ลูกอ่อนตกลงออกมาอีกสามตัว รวมเป็นสี่ตัว พระองค์จึงสรรเสริญความสามารถของพระโหราธิบดี แล้วพระราชทานรางวัลให้

พระโหราธิบดีนั้นนอกจากจะมีความสามารถในด้านโหราศาสตร์แล้ว ท่านยังเป็นผู้ที่แต่งตำราเรียนเล่มแรกของไทยที่ใช้ต่อ ๆ กันมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 นั่นก็คือหนังสือ จินตมณี นอกจากนั้นยังได้ประพันธ์วรรณคดีไว้หลายเรื่อง เช่นเสื่อโคคำฉันท์ สมุทรโฆษคำฉันท์ จะเห็นได้ว่าพระโหราธิบดีเป็นบุคคลที่ชาวจังหวัดพิจิตรยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญและเป็นตัวอย่างที่ดีของชาวพิจิตรสืบไป

1.5 ศรีปราชญ์

รูปปั้นศรีปราชญ์ : ที่นครศรีธรรมราช

ศรีปราชญ์ เป็นกวีเอกในราชสำนักของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่ชาวพิจิตรภาคภูมิใจอีกท่านหนึ่งเพราะท่านคือบุตรของพระโหราธิบดี ศรีปราชญ์ เป็นผู้ที่ผลงานที่เป็นเกียรติประวัติในวงการกวี โดยเฉพาะด้านโคลงสี่สุภาพ โดยมีเรื่องกล่าวว่า เมื่อสมัยที่ศรีปราชญ์ยังเป็นเด็ก อายุประมาณ 12 ปี คืนหนึ่งพระโหราธิบดีผู้เป็นบิดา ได้รับพระราชทานโคลงสี่สุภาพ จากสมเด็จพระนารายณ์มหาราชซึ่งทรงพระราชนิพนธ์ค้างไว้ กลับไปบ้านเพื่อแต่งต่อให้จบความจากสองบาทแรก ความว่า

“ อันใดย่าแก้มแม่   หมองหมาย
 ยูงเหลือบฤรับพราย   ลอบกล้า ”

พระโหราธิบดีวางกระดานโคลงพระราชนิพนธ์ไว้เพราะแต่งต่อมิได้ตั้งใจว่าจะแต่งต่อในเวลาเช้า แต่พอถึงเวลาเช้า พระโหราธิบดีต้องแปลกใจเพราะศรีปราชญ์ได้มาแต่งโคลงต่อข้อความดังนี้

“ ผิวชนแต่จักกราย   ยิ่งยาก
 ใครจักอาจให้ซ้า   ชอกเนื้อริยมสวงน ”

พระโหราธิบดีจึงนำโคลงสองบาทนั้นถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แล้วกราบทูลว่าศรีปราชญ์ บุตรชายของตนเป็นผู้แต่งโคลงต่อ ทำให้สมเด็จพระนารายณ์มหาราชพอพระทัยมาก โปรดให้ศรีปราชญ์เข้าเฝ้า แล้วทรงแต่งตั้งให้ทำงานในราชสำนักเหมือนบิดาของตน พระโหราธิบดี รู้สึกวิตกกังวลว่าในอนาคต ศรีปราชญ์อาจจะผลอไปผลจนกระทบกระเทือนพระราชหฤทัยของสมเด็จพระนารายณ์ เพราะศรีปราชญ์อาจจะหลงตนเองก็เป็นได้ ดังนั้นพระโหราธิบดีจึงกราบทูลสมเด็จพระนารายณ์ขอให้โปรดพระราชทานอภัยโทษไว้ ถ้าหากว่าจะต้องราชทัณฑ์ ถึงมีโทษประหารชีวิตก็ขอให้พิจารณาลดหย่อนเพียงเนรเทศเท่านั้น พระองค์ทรงยินยอม และให้การเลี้ยงดูศรีปราชญ์ดุจดังพระโอรส และพระราชทานทินนามว่า “ ศรีปราชญ์ ”

สำหรับผลงานการประพันธ์ที่สำคัญของศรีปราชญ์เป็น โคลงบทหนึ่ง que ทุกคนจำได้ขึ้นใจเพราะที่มาของโคลงนี้คือ เมื่อครั้งศรีปราชญ์ได้ถูกลงโทษเนรเทศให้ไปอยู่นครศรีธรรมราช ได้ไปทำกิริยาเกี้ยวพาราสีผู้หญิงของเจ้าเมืองทำให้เจ้าเมืองไม่พอใจจึงประหารชีวิตศรีปราชญ์ศรีปราชญ์จึงขอชีวิตไว้ แต่เจ้าเมืองไม่อนุญาต ดังนั้นก่อนที่เพชฌฆาตจะลงดาบประหารชีวิตศรีปราชญ์ได้ขออนุญาตเขียนโคลงบทสุดท้ายไว้กับพื้นธรณีว่า

ธรณีนี้	เป็นพยาน
เราก็ดิษย์มีอาจารย์	หนึ่งบ้าง
เราผิดท่านประหาร	เราชอบ
เราบ่ผิดท่านมล้าง	ดาบนี้คืนสนอง

ข่าวการประหารศรีปราชญ์ แพร่ไปถึงพระกรรณของสมเด็จพระนารายณ์ พระองค์ทรงพระพิโรธเจ้าเมืองนคร ๆ ที่กระทำการโดยปราศจากความเห็นชอบของพระองค์ ดังนั้นจึงมีพระบรมราชโองการให้นำเอาดาบที่เจ้าพระยานคร ๆ ใช้ประหารศรีปราชญ์แล้วนั้นนำมาประหารชีวิตเจ้านคร ๆ ให้ตายตกไปตามกัน สมดังคำที่ศรีปราชญ์เขียนไว้เป็น โคลงบทสุดท้ายก่อนสิ้นชีวิตว่า “ ดาบนี้คืนสนอง ”

1.6 สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 (สมเด็จพระเจ้าเสือ)

รูปปั้นพระเจ้าเสือ

สมเด็จพระเจ้าเสือหรือสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ 29 ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและเป็นกษัตริย์องค์ที่ 2 แห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง พระองค์ได้ทรงครองราชย์ ในขณะที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุ 40 พรรษาและสิ้นพระชนม์เมื่อ พระชนมายุ 45 พรรษา แต่ตลอดระยะเวลาการครองราชย์เพียง 5 ปี พระองค์ได้ทรงดูแลและปกครองบ้านเมืองเป็นอย่างดี พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างของกษัตริย์ผู้มีความกตัญญูทวดที่ต่อแผ่นดินเกิด

พระองค์ประสูติที่อำเภอโพธิ์ประทับช้างและพระมารดานำรักไปฝังไว้ที่ใต้ต้นเดื่อ จึงได้พระราชทานนามว่า “เดื่อ”

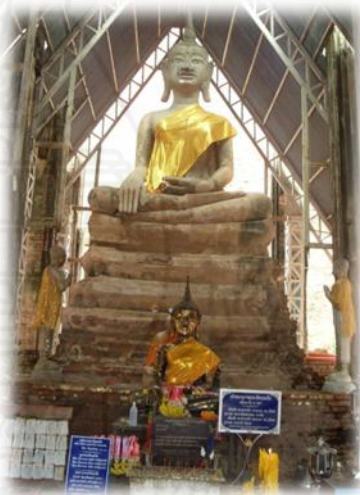
เมื่อนายเดื่อเจริญวัย พระเพทราชาผู้เป็นบิดานำตัวไปถวายเป็นมหาดเล็ก ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงสรศักดิ์” ทำราชการสนองพระเดชพระคุณมาโดยตลอด และเมื่อพระเพทราชาเสด็จขึ้นครองราชย์ หลวงสรศักดิ์จึงได้เป็น “พระมหาอุปราชกรมพระราชวังสถานมงคล” แล้วเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาต่อจากสมเด็จพระเพทราชา ทรงพระนามว่า “สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8”

หลังจากที่สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 ทรงครองราชย์ได้ไม่นานพระองค์ทรงรำลึกถึงชาติภูมิของพระองค์จึงมีพระราชดำริที่จะสร้างวัดให้เป็นอนุสรณ์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดที่บ้านโพธิ์ประทับช้าง โดยสร้างพระอุโบสถ พระวิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ พระปรางค์ พระเจดีย์ หล่อพระประธานและก่อกำแพง สร้างอยู่ประมาณ 2 ปีจึงแล้วเสร็จ แล้วพระองค์ได้เสด็จมาทำพิธีเฉลิมฉลอง โดยมีมหรศพสมโภช 3 วัน 3 คืน

← สภาพโบสถ์วัดโพธิ์ประทับช้างในปัจจุบัน

หลวงพ่โต
พระประธานภายในโบสถ์

สมเด็จพระเจ้าเสือ ทรงมีพระคุณแก่ประเทศชาติอย่างอนงอนันต์ เช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ พระองค์ทรงทำนุบำรุงประเทศชาติบ้านเมืองให้พัฒนาในทุกด้าน ทรงปกครองให้ประชาชนอยู่กันอย่างมีความสุข นอกจากนั้นพระองค์ยังเป็นแบบอย่างของบุคคลที่มีความกตัญญูต่อชาติภูมิ(แผ่นดินเกิด) ทำให้ชาวพิจิตรภาคภูมิใจและยึดถือเป็นแบบอย่างในเรื่องการทำความดีตลอดมา

2. บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับศาสนา

บุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับศาสนา ส่วนใหญ่เป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงและเป็นพระที่สร้างคุณงามความดีให้แก่จังหวัดพิจิตร ดังนี้

2.1 หลวงพ่อเงิน พุทธโชติ

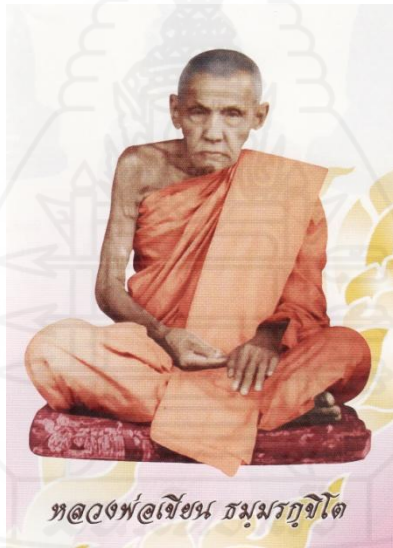
หลวงพ่อกเงิน พุทธโชติ เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ 10 แรม 12 ค่ำ ปีมะเมีย บิดาชื่อนู มารดาชื่อฟัก หลวงพ่อกเงินมีพี่น้องรวม 6 คน ท่านเป็นบุตรคนที่ 4 ในสมัยเด็ก เมื่อท่านอายุราว 3 ปี นายช่วงผู้เป็นลุงเห็นว่าท่านเป็นเด็กดีจึงพาไปอยู่ด้วยที่กรุงเทพฯ ได้ศึกษาเล่าเรียนที่วัดตองปุ (ปัจจุบัน คือ วัดชนะสงคราม) จนกระทั่งอายุ 12 ปี จึงได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดตองปุ ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเวทย์วิทยาการ คาถาอาคมต่าง ๆ จนแตกฉานสามเณร เมื่ออายุครบบรรพชาได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดชนะสงคราม ฉายา พุทธโชติ แล้วท่านจำพรรษาเพื่อปฏิบัติธรรมวินัยเรียนทางวิปัสสนากรรมฐานอยู่ได้ 3 พรรษาขณะที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดชนะสงครามท่านได้ถวายตัวเป็นศิษย์เพื่อศึกษาศิลปวิทยาคมตลอดจนเรียนวิปัสสนาธุระ ในทางเมตตามหานิยมและเรื่องคงกระพันชาตรีจากเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี วัดระฆังโฆสิตารามจนเป็นที่พอใจแล้ว ท่านจึงได้กลับไปจำพรรษาที่วัดคงคาราม (วัดบางคลานใต้) บ้านบางคลาน ตำบลบางคลาน อำเภอบางคลาน จังหวัดพิจิตร บ้านเดิมของท่าน อยู่ได้ 1 พรรษาแล้วจึงย้ายมาจำพรรษา

ที่วัดท้ายน้ำ และเป็นเพราะหลวงพ่ोजินท่านเคร่ง ธรรมวินัย ชอบความสงบ ท่านจึงได้ย้ายไปอยู่ หมู่บ้านวังตะโก ลึกเข้าไปทางลำน้ำเก่า และต่อมาก็ได้สร้างวัดหิริญญาราม (วัดวังตะโก) ขึ้นเมื่อ ประมาณปี พ.ศ. 2377

หลวงพ่ोजินมรณภาพ ด้วยโรคชรา เมื่อวันศุกร์เดือน 10 แรม 11 ค่ำ ปีมะแมเวลา 5.00 น.ตรงกับวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2462 รวมอายุได้ 111 ปีพรรษา 90 ณ วัดวังตะโก ตำบล บางกลาน อำเภอบางกลาน จังหวัดพิจิตร

หลังจากที่หลวงพ่ोजินมรณภาพแล้วพระเครื่องหลวงพ่ोजินรุ่นต่าง ๆ เป็นที่นิยม กันมาก แต่ครั้งที่ท่านมีชีวิตอยู่ ท่านบอกว่าเรื่องพระเครื่อง คงกระพันชาตรีเป็นเรื่องเจ็บตัว ซึ่ง ประชาชนต่างก็ทราบ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีผู้เชื่อถือความศักดิ์สิทธิ์ของพระเครื่องหลวงพ่ोजิน กันทั่วไป

2.2 หลวงพ่อเขียน ฐมฺมรกชิตโต(เทพเจ้าวาจาสิทธิ์แห่งวัดสำนักขุนเณร)

หลวงพ่ोजิน มีนามเดิมว่าเสถียร จันทรแสง เกิดเมื่อวันเสาร์เดือนสี่ ปีชวด พ.ศ. 2399ที่บ้านตลิ่งชัน เมืองเพชรบูรณ์ บิดาชื่อนายทอง มารดาชื่อนางปลิด มีพี่น้องร่วมบิดา มารดาเดียวกัน 5 คน เป็นชาย 3 คน เป็นหญิง 2 คน ท่านเป็นบุตรคนที่ 3 เมื่ออายุได้ 12 ปี ได้ บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดทุ่งเรไร ศึกษาอักษรโบราณพออ่านออกเขียนได้และศึกษาอักษรขอม ควบคู่ไปกับการเรียนภาษาไทย เล่ากันว่าหลวงพ่ोजินสามารถท่องปาติโมกข์ได้ในขณะที่ยังเป็น สามเณร พระอาจารย์ที่สอนวิชาให้จึงเปลี่ยนชื่อจากเสถียรเป็น เขียน

พออายุครบ 20 ปีหลวงพ่อก็ได้อุปสมบทที่วัดกุเขาหิน (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์) หลังจากอุปสมบทอยู่ได้ 1 พรรษา ทางโยมบิดามารดาบเร้าให้ลาสิกขาบทเพื่อไปแต่งงานกับหญิงสาวคนหนึ่ง แต่หลวงพ่อก็ปฏิเสธเพราะมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะบวชถวายชีวิตในพระพุทธศาสนา ท่านได้ศึกษาพระธรรมวินัยและได้ศึกษาทางด้านวิปัสสนากรรมฐานด้วย

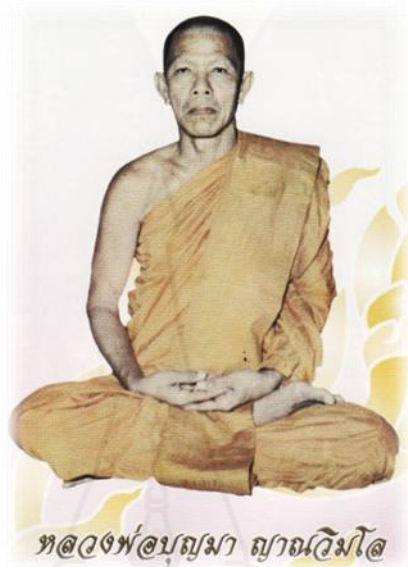
ในปี พ.ศ. 2493 หลวงพ่อเขียนได้รับนิมนต์ให้จำพรรษาที่วัดสำนักขุนเณร อำเภอบางมูลนาก (ปัจจุบัน คือ กิ่งอำเภอดงเจริญ) เพื่อต้องการที่จะมาช่วยญาติโยมบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ คือก่อสร้างกุฏิ 4 หลัง สร้างสะพานข้ามคลองบุษบง สร้างหอระฆัง สร้างพระประธานในอุโบสถ และสร้างอุโบสถหลังใหม่

ฉายาที่ได้รับว่าเทพเจ้าแห่งวาจาสิทธิ์นั้นเป็นที่เลื่องลือของคนทั่วไปเพราะมีเรื่องเล่ากันว่า สัตว์เลี้ยงของหลวงพ่อก็คงจะเป็น ม้า เก้ง กวาง หมู เสือ จระเข้ นกยูง ใครจะทำร้ายไม่ได้ ถ้าใครไปทำร้ายหรือทำอันตรายจะต้องมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา มีอยู่ครั้งหนึ่งม้าของหลวงพ่อดี ชื่อ เขียว ได้วิ่งเข้าไปในนาข้าวของชาวบ้าน ชาวบ้านทุดึงจนได้รับบาดเจ็บ ท่านเอ่ยว่า “ใครทำมันคนนั้นก็เหมือนไอ้เขียว” ในที่สุดบุคคลผู้นั้นก็ถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บเช่นกัน และยังมีอีกเรื่องที่แสดงถึงวาจาสิทธิ์ของท่านอีกคือ มีอยู่คราวหนึ่งได้มีการทำพิธีพุทธาภิเษกวัดดงมดที่วัดวังตะกู อำเภอบางมูลนาก ขณะที่หลวงพ่อกำลังนั่งบริกรรมคาถาแผ่เมตตาอยู่ ได้เกิดฝนตกลงมาอย่างหนัก ชาวบ้านที่มาร่วมงานต้องหาที่หลบฝนกัน แต่บริเวณที่หลวงพ่อนั่งบริกรรมคาถาอยู่กลับไม่มีฝนตกแต่อย่างใด หลวงพ่อบอกกับญาติโยมว่า “ฝนมันตกไม่นานหรอกน่า มันตกเพียง 5 นาทีเท่านั้นก็หาย เทวดาเขาให้ฤกษ์ดี” ปรากฏว่าฝนตกเพียง 5 นาทีแล้วก็หยุด จึงเป็นที่มาของฉายาของท่านคือ “เทพเจ้าแห่งวาจาสิทธิ์”

ช่วงสุดท้ายของชีวิตของหลวงพ่อกเขียน ท่านมีโรคประจำตัวคือโรคหืด เป็นโรคที่ทรมาณมาก แต่หลวงพ่อก็ไม่เคยแสดงอาการให้ปรากฏ ท่านระงับโรคนี้ด้วยขันติธรรม ซึ่งได้ผลเพราะโรคหายไปเอง หลวงพ่อถึงแก่กรรมไปด้วยอาการที่สงบ เมื่อคืนวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2507 ในวัย 108 ปี

หลวงพ่อกเขียน ธรรมกจิโต เป็นพระนักปฏิบัติ ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย และเป็นพระวิปัสสนาจารย์ เป็นพระที่เคร่งครัดในการปฏิบัติกรรมฐานตลอดการดำรงชีวิต เป็นพระที่สมถะง่ายต่อการเป็นอยู่ เคร่งในการฉันอาหาร โดยจะฉันอาหารมื้อเดียว นอกจากนี้ยังอบรมสั่งสอนให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติแต่ความดี ประชาชนจึงได้ร่วมกันสร้างรูปหล่อเทอองค์จริงแล้วนำไปประดิษฐานที่วัดสำนักขุนเณร เพื่อให้ผู้ที่เคารพนับถือได้กราบไหว้บูชา

2.3 พระเทพญาณเวที

พระเทพญาณเวที (บุญมา ญาณวิโมโล) เกิดเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2459 ที่บ้านป่าหวาย หมู่ 1 ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นบุตรของนายเนตร นางพวง สังเขป มีพี่น้องรวม 9 คน ในวัยเด็กอายุ 4 ขวบได้บวชอยู่กับหลวงน้ำที่วัดป่าหวายได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่วัดและติดตามเป็นศิษย์พระอาจารย์เฮ้า ไปอยู่ที่วัดเทวราชกุญชร กรุงเทพมหานคร ต่อมาได้ฝากตัวเป็นศิษย์กับพระอาจารย์สาย อาจารย์สมบูรณ์และเรียนหนังสือที่โรงเรียนประสาทวิทยา จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และท่านไม่ได้ศึกษาต่อ เพราะบิดาถึงแก่กรรม

เมื่ออายุได้ 15 ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดอินทรวินัย บางขุนพรหมและได้อุปสมบทเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2480 ที่วัดราชบูรณะ กรุงเทพมหานคร ได้รับฉายาว่า “ญาณวิโมโล” ระหว่างจำพรรษาที่วัด ท่านได้ศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีอย่างจริงจังท่านสามารถสอบได้นักธรรมชั้นต่าง ๆ ได้จนถึงเปรียญธรรม 4 ประโยค แต่ด้วยเป็นช่วงระยะเวลาสงครามโลกครั้งที่ 2 วัดราชบูรณะถูกระเบิดเสียหายมากท่านจึงไม่สามารถเรียนต่อได้ พระมหาแทนเพื่อนสนิทจึงได้ชักชวนท่านให้ไปสอบบาลีที่วัดทรงธรรม ตำบลทับคล้อ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร เมื่อ พ.ศ. 2486 (ปัจจุบันเป็นอำเภอทับคล้อ) และในปีต่อมามีท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดมงคลทับคล้อและจำพรรษาที่วัดนี้ตลอดมาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

ผลงานที่สำคัญของท่านส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการศึกษา ท่านได้เปิดสำนักเรียนสอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีให้แก่พระภิกษุและสามเณร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2487 นอกจากนั้นท่านยังเป็นพระนักเผยแผ่ เป็นพระธรรมทูตที่มีโวหารไพเราะชวนฟัง เป็นพระ

นักพัฒนา ได้ก่อสร้างเสนาสนะในวัดมงคลทับคล้อ เช่นอุโบสถ ศาลาการเปรียญ โรงเรียนพระปริยัติธรรม

จากผลงานที่ท่านเพียรสร้างมา โดยเฉพาะด้านการศึกษาสงฆ์ ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ยิ่งใหญ่ต่อชาติและศาสนา สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ถวายปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาครุศาสตร์ เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2533 นับว่าพระเทพญาณเวที เป็นตัวอย่างของบุคคลที่สร้างสรรค์แต่สิ่งที่ดีงามตลอดชีวิต โดยเฉพาะมุ่งเน้นเรื่องการศึกษา เพื่อสร้างพระภิกษุสามเณรที่มีคุณค่าแก่สังคม

2.4 หลวงปู่โง่น โสรโย

หลวงปู่โง่น โสรโย ท่านเป็นพระภิกษุที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ และมีผลงานในด้านต่าง ๆ มากควรแก่การยกย่องรูปหนึ่ง ท่านเกิดเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2447 ณ แผลกลางแม่น้ำปิง จังหวัดกำแพงเพชร บิดาเป็นหัวหน้ากองเกวียนรับจ้างลากซุงจากป่าสู่ท่าน้ำ และล่องซุงระหว่างเชียงใหม่มายังกรุงเทพฯ เมื่ออายุประมาณ 10 ปี บิดามารดาเสียชีวิต ท่านจึงเป็นเด็กกำพร้า แต่ได้รับการอุปการะจากบิดาบุญธรรมชาวฝรั่งเศสตำแหน่งเลขานุการของข้าหลวงใหญ่ประจำภาคพื้นเอเชีย ท่านจึงมีโอกาสได้ติดตามบิดาบุญธรรมเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ เกือบรอบโลก เช่นประเทศเวียดนาม สหรัฐอเมริกา แคนาดา ท่านจึงได้ศึกษาภาษา วัฒนธรรม ประเพณีของประเทศต่าง ๆ ทำให้ท่านสามารถพูดภาษาต่าง ๆ ได้ถึง 7 ภาษา

ด้านการศึกษาท่านจบปริญญาเอกทางกฎหมายระหว่างประเทศ และเรียนแพทย์ที่ประเทศเยอรมนีจากการติดตามบิดาบุญธรรมไปอยู่ยังต่างประเทศ ทำให้ท่านสนใจทางด้านปรัชญา เกี่ยวกับศาสนาเกือบทุกศาสนา โดยเฉพาะคริสต์ศาสนา ท่านได้ศึกษาจนแตกฉานและ

สอบได้เป็นบาทหลวง ต่อมาเมื่อกลับมายังประเทศไทยท่านได้ศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา จนเข้าใจลึกซึ้งว่ามีเหตุผลมากกว่าศาสนาอื่นที่ท่านเคยศึกษามา ท่านจึงได้อุปสมบทและศึกษาทางด้านวิปัสสนาและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ได้ออกธุดงค์ไปหลายที่ จนกระทั่งมาจำพรรษาที่วัดพระพุทธบาทเขารวก ตำบลวังหลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ผลงานที่สำคัญ ท่านได้สร้างพระพุทธรูปนาม “พุทธวิโมกข์” เพื่อแจกจ่ายไปยังหน่วยงานราชการ โรงเรียน รั้ววิสาหกิจ ตลอดจนประชาชนที่เลื่อมใสศรัทธาทั่วประเทศ เพื่อให้นำไปกราบไหว้บูชา นอกจากนั้นท่านยังได้อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าต่าง ๆ โดยเลี้ยงไว้ในบริเวณวัด สัตว์ต่าง ๆ ที่เลี้ยงไว้เช่น นกยูง กา เนื้อทราย กวาง งูเหลือม เต่า ฯลฯ และผลงานที่สำคัญอีกอย่างก็คือท่านได้ช่วยเหลือโรงเรียนและโรงพยาบาล ต่าง ๆ โดยการแจกทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและบริจาคเงินสร้างโรงพยาบาล ซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ ท่านถือหลักการว่า “สร้างคนดีกว่าสร้างวัตถุ” ทำให้ท่านมีลูกศิษย์ที่เรียนจบและทำงานดี ๆ จำนวนมาก

นับได้ว่าท่านเป็นพระภิกษุที่มีผลงานดีเด่นมาก เป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชนชาวไทยทั่วไปตลอดจนประชาชนชาวต่างประเทศ หลวงปู่โง่นมรณภาพเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2542 รวมอายุได้ 94 ปี ถึงแม้ท่านจะมรณภาพไปแล้วตั้งแต่ปี 2542 แต่กิจการการดำเนินการช่วยเหลือคนก็ยังดำเนินต่อไปโดยลูกศิษย์ของท่านที่ท่านได้เคยช่วยเหลือเป็นผู้สานต่อปณิธานของท่าน คือมีการทำพิธีถวายบังคมพระปิยมหาราช และแจกทุนการศึกษานักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจน โดยกิจกรรมนี้ปฏิบัติกันในวันที่ 23 ตุลาคม ของทุก ๆ ปี ที่โรงเรียนวัดเขารวก ดังนั้น หลวงปู่โง่น โสรโย จึงสมควรได้รับยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของจังหวัดพิจิตร

รูปหล่อหลวงปู่โง่น โสรโย

2.5 พระครูพิมลธรรมานุศิษฐ์ (หลวงพ่อขวัญ ปวโร)

พระครูพิมลธรรมานุศิษฐ์ เดิมชื่อขวัญ หมอกมืด เกิดเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2451 ที่บ้านไร่ หมู่ที่ 12 ตำบลสามง่าม จังหวัดพิจิตร บิดาชื่อนายเหลื่อ มารดาชื่อนางเอียง มีพี่น้องร่วมสายโลหิต 4 คน เป็นชาย 2 คน เป็นหญิง 2 คน ท่านเป็นบุตรคนที่ 1 อุปสมบทเมื่อ พ.ศ. 2470 ขณะที่มีอายุ 20 ปี ที่วัดบ้านนา

การศึกษาท่านจบการศึกษาชั้นสามัญคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สอบได้นักธรรมโทได้รับสมณศักดิ์เป็นพระครูพิมลธรรมานุศิษฐ์ เมื่อ พ.ศ. 2542 ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอสามง่าม และเจ้าอาวาสวัดเทพสิทธิการาม ตำบลสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ผลงานสำคัญ ท่านได้บริจาคทุนทรัพย์เพื่อก่อสร้างเสนาะสนะในพระพุทธศาสนา เป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาเป็นประจำ โดยบริจาคให้กับวัดต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดพิจิตรและจังหวัดใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นท่านยังได้จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ได้รับความเดือดร้อนและยังเป็นทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน และช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ทั่วไปอีกด้วย

3. บุคคลสำคัญทั่วไป

บุคคลสำคัญทั่วไปหมายถึงบุคคลสามัญชนทั่วไปที่มีผลงานสร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัด พิจิตร ซึ่งมีบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติด้านความเสี่ยสละและด้านอื่น ดังนี้

3.1 จ่านายสิบเจริญ พิรอด

อนุสรณ์สถานของ จ่านายสิบเจริญ พิรอด

บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดพิจิตร(หลังเดิม) มีอนุสาวรีย์ที่บรรจุอัฐิของ นายทหารท่านหนึ่งซึ่งเป็นผู้นำเกียรติประวัติมาสู่ประเทศไทยและจังหวัดพิจิตร นายทหารผู้นั้นคือ จ่านายสิบเจริญ พิรอด

จ่านายสิบเจริญ พิรอด เป็นชาวพิจิตรและเป็นทหารอาสาในมหาสงครามโลกครั้งที่ 1 อนุสาวรีย์ของท่านจึงเป็นสัญลักษณ์ที่สร้างความภูมิใจและเกียรติ ศักดิ์ศรีของชาวจังหวัดพิจิตร ทุกคน เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ชาวพิจิตรควรระลึกถึงคุณความดีของท่าน และศึกษาประวัติของท่านเพื่อเป็นแบบอย่างในเรื่องของบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมือง

ประวัติความเป็นมาของอนุสาวรีย์ จ่านายสิบเจริญ พิรอด คือ ในสมัย สงครามโลกครั้งที่ 1 ในระยะแรกประเทศไทยประกาศตัวเป็นกลาง แต่ดำรงความเป็นกลางอยู่ได้ ไม่นานต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกของฝ่ายสัมพันธมิตรและส่งทหารอาสาไปร่วมรบกับฝ่าย สัมพันธมิตร

ในขณะนั้นจ่านายสิบเจริญ พิรอดเป็นทหารสังกัดกองทหารจังหวัดพิษณุโลก ได้อาสาไปกับกองทัพเข้าสู่สมรภูมิในประเทศฝรั่งเศส ในครั้งนั้นทำให้ชาวต่างประเทศรู้จัก ประเทศไทยดีขึ้น

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ในฐานะที่ประเทศไทยเข้าร่วมรบกับฝ่ายสัมพันธมิตร และเป็นฝ่ายชนะสงคราม จึงสามารถเจรจาล้มเลิกสัญญาที่ไทยเสียเปรียบทางการค้าและการศาลได้ เป็นผลสำเร็จ นับว่าท่านายสิบเจริญ พิรอด เป็นทหารกล้าที่มีส่วนทำคุณประโยชน์แก่ชาติไทยด้วย ผู้หนึ่ง

3.2 ยอดรัก สลักใจ นักร้องลูกทุ่งผู้มีความกตัญญูและใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ยอดรัก สลักใจ นามจริงคือ สิบตำรวจโทนิพนธ์ ไพรวัลย์ หรือ “แอ่ว” นักร้องลูกทุ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักของคนไทยทั่วประเทศ มีผลงานเพลงทั้งเพลงลูกทุ่ง และ เพลงไทยสากลเป็นจำนวนมากหลายร้อยเพลง แต่ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับยอดรักจะเป็นเพลงลูกทุ่ง เช่น เพลงสามสิบยังแจ้ว เป็นต้น

ยอดรัก สลักใจ เป็นชาวบ้านหาดแดงโม อำเภอดงพานหิน จังหวัดพิจิตร เกิดเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 เป็นน้องคนสุดท้องในจำนวนพี่น้อง 8 คน บิดาเสียชีวิตตั้งแต่ยอดรักอายุได้ 7 ขวบ ฐานะทางบ้านยากจนมีพี่น้องหลายคนชีวิตในวัยเยาว์จึงเรียนจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนวัดหาดแดงโม แล้วจึงออกมาประกอบอาชีพโดยการร้องเพลงเชียร์รางวัลได้เงินคืนละ 5-10 บาท ยามว่างยอดรักจะหาซื้อหนังสือมาอ่านและเรียนรู้ด้วยตนเอง จนกระทั่งได้เข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่สอบเทียบได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วเข้าเรียนในโรงเรียนพลตำรวจบางเขนเมื่อปี พ.ศ. 2534 และได้รับปริญญาครุศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ศศ.บ.) สาขาศิลปะศาสตร์สายดนตรี และศิลปการแสดงจากวิทยาลัยครุชนบุรีในปี พ.ศ. 2537 จะเห็นได้ว่า ยอดรัก สลักใจ เป็นผู้ที่มีความเพียรพยายามเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นอย่างยิ่ง

จากการที่ต้องหาเงินเลี้ยงชีพด้วยการเป็นนักร้อง มาตั้งแต่วัยเยาว์ จึงทำให้ชีวิตของยอดรักซึ่งผูกพันอยู่กับ คณะราษฎร์ได้เข้ามาสู่วงการนักร้องลูกทุ่ง ในเวลานั้น ยอดรักร้องเพลงอยู่กับคณะราษฎร์ “เกตุน้อยวัฒนา” ที่ อำเภอตากถี จังหวัดนครสวรรค์ วันหนึ่งเด็ดดวง คอกรัก นักจัดรายการสถานีวิทยุ ท.อ. 04 ตากถีมาฟัง เพลงในห้องอาหารรู้สึกประทับใจการร้องเพลงของ ยอดรัก จึงชวนเข้าสู่วงการเพลงโดยนำมาฝากอาจารย์

ชลธี ธารทอง นักแต่งเพลงที่มีชื่อเสียงแต่งเพลงให้บันทึกแผ่นเสียง ครั้งแรกใช้ชื่อว่า ยอดรัก ลูก พิจิตร ต่อมาเปลี่ยนเป็น ยอดรัก สลักใจ ผลงานเพลงชุดแรกที่ทำให้ยอดรักมีชื่อเสียงคือ จดหมาย จากแนวหน้า น้ำสังข์หลังน้ำคาริน และทหารเรือมาแล้ว ด้วยน้ำเสียงที่หวานนุ่ม ไพเราะ เป็น เอกลักษณ์ของตนเอง ร้องเพลงได้ดีทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นเพลงลูกทุ่งหรือลูกกรุง ทำให้ยอดรักมี ผลงานเพลงอีกประมาณ 4,000 เพลง

นอกจากจะเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนแล้ว ยอดรัก สลักใจ ยังเป็นผู้ที่มีคุณธรรมในเรื่องของความกตัญญู คือหลังจากที่ยอดรักมีชื่อเสียงแล้วทุก ๆ ปี ยอดรักจะทำการ แสดงดนตรีเพื่อหาเงินสร้างอาคารเรียนและจัดหาทุนการศึกษา ให้กับโรงเรียนวัดหาดแดงโมซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ให้ความรู้ แก่ยอดรักในวัยเด็กเป็นประจำทุกปี

ยอดรัก สลักใจเป็นนักร้องที่มีวิญญูณของความเป็นนักร้องอย่างเต็มเปี่ยม รักใน การร้องเพลงเป็นอย่างมาก แม้กระทั่งในปี พ.ศ. 2550 ยอดรักรู้ว่าตนเองเป็นมะเร็ง แต่ก็ยังสร้าง ผลงานเพลงชุดสุดท้ายคือชุด “มะเร็งไม่มายิง” ซึ่งมีเพลงขอบคุณแฟนเพลงเป็นเพลงที่ยอดรัก ต้องการจะบอกกับแฟนเพลงเป็นครั้งสุดท้าย เป็นเพลงที่ไพเราะมีความหมายกินใจและสร้าง ชื่อเสียงให้กับยอดรักอีกครั้งหนึ่ง เพลงนี้มีผู้คนนำมาร้องติดหูกันมาจนถึงทุกวันนี้

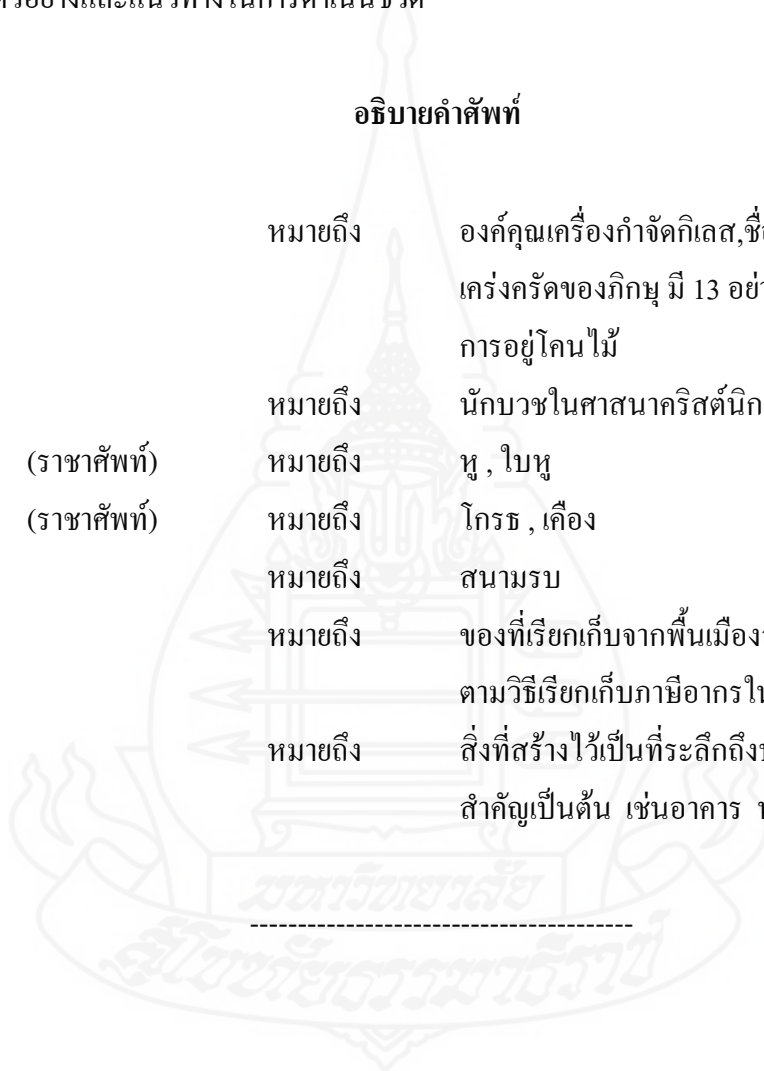
หลังจากที่ยอดรัก สลักใจเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2551 จึงได้มีการจัดพิธีศพ ณ วัดไร่ขิงจังหวัดนครปฐมและเก็บศพไว้ 100 วัน แล้วจึงนำมาทำพิธี พระราชทานเพลิงศพที่วัดหาดแดงโม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยทุลกระหม่อมหญิง อุบลรัตน์ราชกัญญาฯ เสด็จมาเป็นประธานในพิธี นับว่าเป็นเกียรติแก่ยอดรัก สลักใจและชาว อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันมีรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งของราชาเพลงลูกทุ่ง ยอดรัก สลักใจอยู่ที่วัดหาดแดงโม เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ระลึกถึงคุณงามความดีของยอดรัก สลักใจตลอดไป

บุคคลสำคัญของจังหวัดพิจิตรยังมีอีกหลายท่าน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลดีเด่นในสาขาต่าง ๆ บางท่านก็เป็นที่รู้จักของคนในสังคม บางท่านก็เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงอยู่ในท้องถิ่นของตน ดังนั้นพวกเราเยาวชนชาวจังหวัดพิจิตรจึงควรศึกษาถึงประวัติชีวิตและผลงานของท่านเพื่อจะได้นำมาเป็นตัวอย่างและแนวทางในการดำเนินชีวิต

อธิบายคำศัพท์

ธุดงค์	หมายถึง	องค์คุณเครื่องกำจัดกิเลส, ชื่อวัตรปฏิบัติอย่างเคร่งครัดของภิกษุ มี 13 อย่าง เช่น การอยู่ในป่า การอยู่โคนไม้
บาทหลวง	หมายถึง	นักบวชในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก
พระกรรม (ราชาศัพท์)	หมายถึง	หู , ใบหู
พระพิโรธ (ราชาศัพท์)	หมายถึง	โกรธ , เคือง
สมรภูมิ	หมายถึง	สนามรบ
ส่วยอากร	หมายถึง	ของที่เรียกเก็บจากพื้นเมืองส่งเป็นภาคหลวง ตามวิธีเรียกเก็บภาษีอากรในสมัยโบราณ
อนุสาวรีย์	หมายถึง	สิ่งที่สร้างไว้เป็นที่ระลึกถึงบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญเป็นต้น เช่นอากร หลุมฝังศพ รูปปั้น

กิจกรรมท้ายบทที่ 5

เรื่องบุคคลสำคัญ

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าการศึกษาประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นมีประโยชน์หรือไม่อย่างไร จงอธิบาย
2. สำนวน “ ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น ” น่าจะเป็นลักษณะของบุคคลสำคัญผู้ใดของจังหวัดพิจิตร จงอธิบายพร้อมบอกเหตุผล
3. จากการศึกษาประวัติบุคคลสำคัญจากที่อ่านในหนังสือวรรณพิจิตร นักเรียนคิดว่าสามารถนำแบบอย่างของผู้ใดมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้บ้าง จงยกตัวอย่างพร้อมอธิบายเหตุผล
4. จากคำพูดของหลวงปู่โง่น โสรโย ที่ว่า “ สร้างคนดีกว่าสร้างวัตถุ ” นักเรียนคิดว่าหมายความว่าอย่างไร และนักเรียนเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่ จงเขียนอธิบาย
5. นักเรียนแบ่งกลุ่มรวบรวมรายชื่อเพลงของยอดรัก สลักใจ ที่นักเรียนรู้จักแล้วนำเสนอเพลงที่นักเรียนชอบ กลุ่มละ 1 เพลง

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์บุคคลดีเด่นในท้องถิ่นของนักเรียนเกี่ยวกับประวัติและผลงานต่าง ๆ แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนค้นคว้ารายชื่อบุคคลสำคัญในด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่นของนักเรียนแล้วนำมารวบรวมทำเป็นหนังสือ

บรรยากาศในงาน พระราชทานเพลิงศพ ยอดรัก สลักใจ

บทที่ 6

ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร

เนื่องจากจังหวัดพิจิตรเป็นเมืองเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จึงเกิดจากการเกษตร และการแปรรูปผลิตผลจากการเกษตร เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องอุปโภค และบริโภค ส่วนใหญ่ เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นงานหัตถกรรมประดิษฐ์ขึ้นจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษและพัฒนาขึ้น จนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ผลิตภัณฑ์ที่มีในจังหวัดพิจิตร จำแนกได้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม
  2. ผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตร
  3. ผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตร
- ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม

เป็นงานที่ทำด้วยมือหรืออุปกรณ์ง่าย ๆ ที่ไม่ใช่เครื่องจักรกล อาศัยทักษะและเน้น ประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก โดยทั่ว ๆ ไปเป็นผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้นเป็นส่วนใหญ่ ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากงานหัตถกรรมของจังหวัด พิจิตร มีดังนี้

1.1 ผ้าทอป่าแดง

ผ้าทอป่าแดงเป็นผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านป่าแดง ซึ่งอยู่ในอำเภอตะพานหิน แต่เดิม ชาวบ้านป่าแดงจะทอผ้าไว้สำหรับใช้ในครอบครัว นับว่าเป็นศิลปหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของ ชุมชน ส่วนอาชีพหลักของชาวบ้านป่าแดงคือการทำนา แต่เนื่องจากบางปีผลผลิตข้าวไม่ได้ผล

ชาวบ้านจึงเริ่มทอผ้าออกจำหน่ายเพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัว จนได้รับความนิยม บางครอบครัวยึดอาชีพทอผ้าเป็นอาชีพหลัก

การทอผ้า

ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ

ลักษณะของผ้าทอป่าแดงจะทอด้วยเส้นฝ้ายผสมกับไหม มีลวดลายสีส้มสวยงาม การทอฝีมือประณีต จึงมีผู้นิยมใช้ผ้าทอป่าแดงกันมาก ทำให้ชาวบ้านป่าแดงมีรายได้จากการขายผ้าทอ โดยส่งไปจำหน่ายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงอีกด้วย

กลุ่มผ้าทอป่าแดง ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยมีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ทอผ้าอยู่ที่บ้านป่าแดง ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

นักเรียนใส่ผ้าพื้นเมืองเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ในปัจจุบันหน่วยงานราชการรวมทั้งสถานศึกษาในอำเภอตะพานหินได้ร่วมกันอนุรักษ์ผ้าทอป่าแดง โดยการนำผ้าทอป่าแดงมาตัดชุดทำงานและตัดเป็นชุดผ้าพื้นเมืองสำหรับให้นักเรียนใส่หนึ่งวันในหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งถือว่าเป็นการอนุรักษ์ผ้าทอป่าแดงได้วิธีหนึ่ง

1.2 เครื่องจักสานจากหวายและไม้ไผ่

ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากหวายและไม้ไผ่ ของจังหวัดพิจิตรมีหลายที่เกือบทุกอำเภอ แต่ที่มีชื่อเสียงมากและมีผลิตภัณฑ์มากคือเครื่องจักสานจากบ้านไพรโรงโชน อำเภอตะพานหิน เพราะเป็นหมู่บ้านที่มีต้นไผ่จำนวนมาก (ไผ่สีสุก) เครื่องจักสานที่นิยมทำกันมาก โดยเฉพาะจากไม้ไผ่ส่วนใหญ่จะเป็นพวกสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กระจัง กระจาด กระจบุง ตะกร้า เสื้อ และเครื่องใช้อื่น ๆ ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

การสานตะกร้า

ชาวบ้านไพรโรงโชนเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในการจักสานไม้ไผ่เป็นอย่างดี ต่อมาได้มีการพัฒนาในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยขึ้นและสนองความต้องการของตลาด จนได้รับการยอมรับในด้านฝีมือและคุณภาพ ทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากไม้ไผ่และหวายของชาวบ้านไพรโรงโชนเป็นที่นิยมของคนในจังหวัดพิจิตรและใกล้เคียง

ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากไม้ไผ่และหวาย

1.3 เครื่องจักสานจากผักตบชวา

ผักตบชวาเป็นวัชพืชน้ำที่ทำให้เกิดปัญหาการระบายน้ำถ้าน้ำมีมากเกินไป ชาวบ้านวังหลุมจึงได้จัดตั้งกลุ่มจักสานผักตบชวาค้น เพราะท้องถิ่นนี้มีผักตบชวามาก

ผักตบชวา

การนำผักตบชวามือแห้ง

ในการสานผักตบชวาเป็นการตัดแปลงภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่เดิมคือเรื่องการจัดสานกระบุง ตะกร้า และเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบไทย ๆ โดยนำทักษะเหล่านั้นมาพัฒนา ปรับปรุง จากการใช้ไม้ไผ่มาเป็นผักตบชวาแต่ขั้นตอนของการจักสานด้วยผักตบชวาต้องไปตัดผักตบชวาที่ขึ้นอยู่ในน้ำและนำมาทำความสะอาดแล้วนำไปผึ่งแดดให้แห้ง ผักตบชวาที่ผ่านการผึ่งแดดแล้วจะมีความเหนียว หลังจากนั้นจึงนำใช้สานเป็นวัสดุตามที่ต้องการ

ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวาที่ได้รับความนิยมคือนำมาทำเป็นกระเป๋า ตะกร้า ใต้อ่าง ภาชนะใส่ผลไม้ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนาด้านรูปแบบให้ทันสมัยและเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น

ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากผักตบชวา

1.4 มีดและเครื่องมือการเกษตร

ผลิตภัณฑ์มีดและเครื่องมือทำการเกษตรในจังหวัดพิจิตรมีอยู่ 2 แห่ง คือที่บ้านวังหลุม อำเภอตะพานหินและที่บ้านบางกลาง อำเภอโพทะเล ในการทำผลิตภัณฑ์มีดและเครื่องมือการเกษตรนี้จะต้องมีเตาสำหรับเผาเหล็ก สำหรับเหล็กที่ใช้ก็จะใช้เหล็กเหนยบรยนต์ โดยนำเหล็กเหนยบรยนต์มาตัดขนาดให้ได้ตามที่ต้องการ หลังจากนั้นนำเหล็กไปเผาไฟในเตาเผาที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ เเผาจนเหล็กแดงแล้วนำออกมาวางบนทั่ง แล้วตีด้วยค้อนในขณะที่เหล็กยังร้อนอยู่และเวลาตีต้องใช้แรงงานสองคนผลัดกันตี และเมื่อเหล็กเย็นต้องนำเข้าเตาเผาใหม่ จนกระทั่งเหล็กแดงจึงนำออกมาตีใหม่ ทำอย่างนี้อยู่ประมาณสามครั้งเมื่อได้รูปทรงที่ต้องการ แล้วจึงนำมาปรับแต่งให้เกิดความคมและใส่ด้ามตกแต่งให้เรียบร้อยพร้อมวางจำหน่าย

เตาเผาเหล็ก

ผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย

ผลิตภัณฑ์มีดและเครื่องมือการเกษตรของจังหวัดพิจิตร เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำกันในครัวเรือนผลิตเพื่อจำหน่ายสำหรับคนที่คุ้นเคยและลูกค้าประจำที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์นี้และมาสั่งทำ

1.5 ที่นอนนุ่น

ที่นอนนุ่นของจังหวัดพิจิตรเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นงานศิลปหัตถกรรมจากฝีมือและภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างแท้จริง สำหรับท้องถิ่นที่ผลิตที่นอนนุ่นมากที่สุดคือ บ้านไผ่ท่าโพ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง เพราะในท้องถิ่นนี้จะมีการปลูกต้นจิวและต้นง่ากันมาก ชาวบ้านจึงได้นำฝักของจิวและง่ามาทำผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับที่นอนเช่น หมอนหนุน หมอนข้าง และที่นอน โดยเฉพาะที่นอนนุ่นที่ทำจากฝีมือของชาวบ้าน ไผ่ท่าโพนี้ได้รับการยอมรับจากบุคคลที่ซื้อไปใช้ว่าเป็นที่นอนที่มีคุณภาพ

จากการที่ได้ไปสัมภาษณ์คุณนง บุตรศรี ชาวบ้านตำบลไผ่ท่าโพซึ่งประกอบอาชีพทำนา แต่เมื่อว่างจากการทำนาจะรับจ้างเย็บที่นอนนุ่น ทำให้ทราบว่าชาวบ้านที่นี่นิยมทำที่นอนเป็นอาชีพเสริม ซึ่งแต่เดิมมาจากการผลิตไว้ใช้เองในครัวเรือน ต่อมาจึงได้จำหน่ายจนได้รับความนิยมนอกทั่วไป คุณนงเล่าว่านุ่นที่นำมาทำที่นอนได้มาจากฝักของเจ้าและฝักของจิว ซึ่งผลที่ได้จะต่างกันคือ ที่นอนจากนุ่นเจ้าจะนอนสบายกว่าเนื่องจากฟองของนุ่นเจ้าจะนุ่มฟูทำให้เวลาช้ดนุ่นจะช้ดได้แน่นกว่านุ่นจากจิว แต่ที่นิยมกันก็คือที่นอนจากนุ่นจิวเพราะว่านุ่นจิวหาง่ายกว่านุ่นเจ้า ราคาถูกกว่า ทำให้ต้นทุนในการผลิตถูกกว่าด้วย

ฝักของต้นเจ้า

เครื่องปั่นนุ่น

จุดเด่นของที่นอนนุ่น ที่บ้านไผ่ท่าโพนี้คือ เป็นที่นอนที่มีคุณภาพ นอนสบายไม่ปวดหลัง ซึ่งคุณนงเล่าว่าในการทำที่นอนของที่นี่จะพิถีพิถันตั้งแต่การคัดเลือกนุ่น การปั่นนุ่นต้องปั่นให้ได้เฉพาะฟองนุ่น ไม่มีเมล็ด แล้วขั้นตอนการช้ดนุ่นก็ต้องช้ดให้แน่นที่สุด ค่าแรงในการช้ดที่นอนจะสูงกว่าค่าแรงในการเย็บ (การสักที่นอน) จากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบว่าที่นอน 1 หลัง (มี 3 พับ) จะได้ค่าแรงสำหรับช้ดที่นอนหลังละประมาณ 250 บาท ส่วนค่าแรงในการสักที่นอนจะได้หลังละประมาณ 170 บาท

การสักที่นอน

ขั้นตอนการช้ดนุ่น

1.6 ชุ้มล้อเกวียน

ผลิตภัณฑ์ชุ้มล้อเกวียน เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านของบ้านไผ่ไร่ จังหวัดอำนาจเจริญ ชุ้มล้อเกวียนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องอาศัยฝีมือและความประณีต โดยสิ่งที่ทำนำมาทำชุ้มประกอบด้วยล้อเกวียนเก่า ๆ ที่ไม่ได้ใช้แล้ว นำมาออกแบบให้เป็นศาลานั่งพัก หรือศาลาอเนกประสงค์ ผลิตภัณฑ์ชุ้มล้อเกวียนเป็นงานที่ต้องลงทุนสูง อาศัยฝีมือและความประณีต ราคาจำหน่ายจึงค่อนข้างสูง แต่ก็ถือว่าคุ้มกับราคาเพราะชุ้มล้อเกวียนเป็นได้ทั้งของใช้และเฟอร์นิเจอร์

1.7 ชุ้มล้านนา

ผลิตภัณฑ์ชุ้มล้านนา เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาของบ้านบึงบัว อำเภอมัญจาคีรี เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเฟอร์นิเจอร์และของใช้ ถือเป็นศาลาพักผ่อน

การทำชุ้มล้านนาที่นิยมมีแบบหกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม โดยในการผลิตชุ้มล้านนานั้นจะทำจากไม้สวนป่าต่างประเทศ ไม้อื่น ๆ ที่มี รวมถึงไม้เก่าก็สามารถทำได้

ขั้นตอนในการทำชุ้มล้านนา คือ จัดหาไม้มาไส เลื่อย ตัดขนาดไม้ความยาว 2-3 เมตร ขึ้นเสา ขึ้นโครงหลังคา ปูพื้นไม้ วางระเบียบ ทำที่นั่ง ทำบันได แล้วขัดด้วยกระดาษทราย ทาสีเคลือบเงา

ราคาจำหน่ายจะเริ่มต้นตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป เนื่องจากการทำชุ้มล้านนาต้องอาศัยช่างที่ชำนาญในด้านช่างไม้ และงานเป็นงานฝีมือต้องใช้เวลา

1.8 เครื่องเบญจรงค์

ผลิตภัณฑ์เครื่องเบญจรงค์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตมากที่สุดที่บ้านรังนก อำเภอสว่างมุงการผลิตเครื่องเบญจรงค์นี้เริ่มจากนายชวลิต แจ็กแสง ชาวบ้านรังนกได้ไปเป็นลูกจ้างโรงงานผลิตเครื่องเซรามิกโดยทำงานอยู่แผนกกลายเบญจรงค์ จนกระทั่งมีความชำนาญแล้วจึงลาออกไปทำงานที่โรงงานเบญจรงค์ ทำงานอยู่ได้ 3 ปี สามารถเก็บเงินซื้อเตาเผาเซรามิกขนาดกลางได้ 1 เตา แล้วจึงออกจากโรงงานกลับมาทำเซรามิกอยู่ที่บ้านรังนก โดยชักชวนญาติพี่น้องมาร่วมกันทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เครื่องเบญจรงค์ส่วนมากจะผลิตเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ถ้วย แก้ว แจกัน จาน ชาม ฯลฯ และมีการพัฒนารูปแบบ ลวดลาย สี สันรวมถึงความประณีต ทำให้เครื่องเบญจรงค์ของนายชวลิต ได้รับความนิยมนับเป็นอย่างมาก

2. ผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตร

ผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตร คือการผลิตอาหารแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ที่มีในจังหวัด พิจิตร ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพิจิตรได้แก่

2.1 ส้มโอแก้วสีรส

ส้มโอแก้วสีรสเป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่มีมากในอำเภอโพธิ์ประทับช้างเพราะที่อำเภอโพธิ์ประทับช้างมีการปลูกส้มโอที่มีชื่อเสียงคือส้มโอท่าข่อย อยู่ที่บ้านท่าข่อย อำเภอโพธิ์ประทับช้าง เมื่อผลผลิตส้มโอมีมากเกินไปความต้องการของตลาดทำให้ขายได้ไม่คืนทุน จึงทำให้ชาวบ้านคิดแปรรูปส้มโอในรูปของส้มโอแก้วสีรส ซึ่งขั้นตอนในการทำก็ไม่ยาก คือ คัดเลือกส้มโอที่มีคุณภาพดี แก่จัด ปอกเปลือกเอาแต่เนื้อเยื่อส้มสีขาวที่อยู่ติดกับเนื้อส้มหลังจากนั้นนำมาคั้นเกลือ แล้วล้างออกผึ่งให้หมาด แล้วนำมาปั่นให้ละเอียดนำไปกวนกับน้ำตาลทราย แปะแซ เดิม

มะขามลงไปนิดเพื่อเพิ่มรสชาติ กวนไปจนเหนียวพอปั้นได้ จึงนำมาปั้นแล้วคลุกน้ำตาลทรายเก็บไว้รับประทานเป็นขนมหรือของขบเคี้ยวได้

2.2 มะขามแก้วสี่รส

ผลิตภัณฑ์มะขามแก้วสี่รส ผู้ผลิตคนแรกคือนายประพัฒน์ เหลืองประเสริฐ ผลิตมาตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2510 โดยการทำครั้งแรกจะห่อด้วยกระดาษสีเหลืองเป็นท่อนยาวแบน บิดเป็นเม็ด 5-6 เม็ด ในการทำครั้งแรกทดลองจำหน่ายให้แก่เด็กนักเรียนทั่ว ๆ ไป ปรากฏว่าขายดีมากจึงได้มีการพัฒนาการผลิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งรสชาติและการบรรจุให้ดูสวยงามน่ารับประทานมากขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์มะขามแก้วสี่รสของนายประพัฒน์เป็นที่นิยมทั่ว ๆ ไปและผลิตขายในจังหวัดพิจิตรและส่งออกขายตามต่างจังหวัดทั่วประเทศ

ขั้นตอนการทำมะขามแก้วสี่รสก็ไม่ยาก โดยการนำมะขามเปรี้ยวทั่ว ๆ ไปมาแกะเมล็ดออกให้หมด ปูรุกรสด้วยน้ำตาลทราย เกลือ และพริกป่น นำไปกวนจนเหนียวพอปั้นได้ แล้วนำมาปั้นเป็นก้อนแบบลูกอมแล้วคลุกน้ำตาลทราย ห่อกระดาษแก้วและบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม

2.3 ส้มลื้ม

ส้มลื้ม เรียกอีกอย่างว่าส้มแผ่น ผลิตภัณฑ์ส้มลื้มนี้เป็นผลิตภัณฑ์ของชาวอำเภอบางมูลนาก เป็นการแปรรูปอาหารชนิดหนึ่งทำจากมะม่วง นำมะม่วงสุกมาฝานทิ้งเปลือกแล้ว นำมายีบนตะแกรงตาห่าง ๆ เพื่อให้ได้เนื้อมะม่วง แล้วนำไปกวนบนเตาไฟ ถ้ามะม่วงมีรสหวานแล้วก็ไม่ต้องเติมน้ำตาล แต่ถ้ามะม่วงที่ทำออกรสเปรี้ยวก็เติมน้ำตาลทรายลงไป พร้อมทั้งใส่เกลือป่น นิดหน่อย ชิมดูให้รสออกหวาน เปรี้ยวและเค็มนิดหน่อย โดยใช้ไฟอ่อน ๆ กวนจนเนื้อมะม่วงค่อนข้างเหนียว เมื่อเสร็จแล้วยกลงพักไว้ให้เย็นแล้วนำไปผึ่งแดด โดยตัดหยอดบนใบไม้ เช่น ใบทองกวาว หรือใบตอง หรือจะตัดหยอดในภาชนะอื่น ๆ ก็ได้เช่นจาน ถาด เมื่อแห้งพอแกะได้ก็นำมาแกะแล้วม้วนเก็บลงบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่าย

การทำส้มลื้มนิยมทำกันในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม เพราะช่วงนี้จะมีมะม่วงสุกจำนวนมากขายไม่ทัน ชาวบ้านจึงได้คิดหาทางถนอมอาหารไว้กินได้นาน ๆ นอกจากนั้นยังทำรายได้เสริมให้กับครอบครัวอีกด้วย

2.4 กกล้วยตากป่าเพียน

กล้วยตากป่าเพียนเป็นผลิตภัณฑ์การแปรรูปอาหารอีกชนิดหนึ่ง คือการนำกล้วยไปตากตามกรรมวิธีเพื่อเก็บไว้รับประทานได้นาน ๆ

ผู้ผลิตกล้วยตากป่าเพียนคือนายบุญส่ง แสงสมัย อยู่บ้านเลขที่ 75 หมู่ 5 บ้านท่าพ้อ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2532 โดยนำกล้วยน้ำว้าไปขายที่ตลาดสี่มุมเมืองและได้รับความนิยมมากหลังจากนั้นได้รับซื้อกล้วยตากที่บรรจุใส่ถุงแล้วนำไปขายส่งตามตลาดสี่มุมเมืองและสถานที่ต่าง ๆ ปรากฏว่า ได้รับความนิยมมากขึ้นจึงมีความคิดที่จะผลิตกล้วยตากเอง จึงได้รับซื้อกล้วยดิบจากสวนต่าง ๆ ในชุมชนท่าพ้อและนำมาผลิตเองและติดสัญลักษณ์ตราป่าเพียน ได้รับมาตรฐาน อย. จากสาธารณสุขและจดทะเบียนเป็นโรงงานในปี พ.ศ. 2539 และผลิตกล้วยตากขายตามร้านค้าทั่วประเทศ

จุดเด่นของผลิตภัณฑ์กล้วยตากป่าเพียนคือ ขั้นตอนการผลิตถูกต้องตามหลักอนามัย และเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง รสหวาน อร่อย สด และเป็นธรรมชาติไม่แต่งสีหรือใส่สารกันบูดสามารถเก็บไว้รับประทานได้นาน

3. ผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตร

ผลิตภัณฑ์สินค้าทางการเกษตรของจังหวัดพิจิตรส่วนใหญ่เป็นผลไม้ ที่มีการปลูกกันมาก และได้รับความนิยม ได้แก่

3.1 ส้มโอท่าข่อย

ส้มโอท่าข่อยเป็นส้มโอที่มีชื่อเสียงของชาวจังหวัดพิจิตร ปลูกครั้งแรกเมื่อประมาณ 100 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านท่าข่อย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองพิจิตรต่อมาได้มีการขยายพันธุ์ส้มโอไปปลูกที่อำเภอโพธิ์ประทับช้าง ปัจจุบันมีการขยายพันธุ์ไปปลูกตามอำเภอต่างๆ ของจังหวัดพิจิตร

ส้มโอท่าข่อยเป็นที่นิยมบริโภคของคนทั่วไปเพราะเนื้อส้มสีชมพูอ่อน รสชาติหวานอมเปรี้ยว อร่อย เนื้อแน่น เนื้อกึ่งนิ่ม มีน้ำฉ่ำ โดยทั่วไปผลผลิตส้มโอท่าข่อยจะออกสู่ท้องตลาดในช่วงเดือน ตุลาคม ถึงเมษายน

3.2 มะปร่างไข่ไก่และมะยงชิด

มะปร่างไข่ไก่ และมะยงชิด เป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพิจิตร ปลูกกันมากที่กิ่งอำเภอสะท้าน ชาวสวนกิ่งอำเภอสะท้านนิยมปลูกกันกว่า 12,000 ไร่ เป็นผลไม้ที่ส่งออกต่างประเทศด้วย โดยมีประเทศญี่ปุ่นเป็นแหล่งรับซื้อที่ใหญ่ที่สุด สามารถทำรายได้ให้กับจังหวัดพิจิตรเป็นจำนวนมาก

จุดเด่นของมะปร่างไข่ไก่และมะยงชิดคือ ผลใหญ่เท่าไข่ไก่ รสชาติหวานอมเปรี้ยวซึ่งเป็นที่นิยมของคนทั่วไป ราคาขายในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงแรก ๆ จะอยู่ที่ กิโลกรัมละ 100-120 บาท

3.3 มะม่วงน้ำดอกไม้

มะม่วงน้ำดอกไม้เป็นมะม่วงที่นิยมรับประทานผลสุก เพราะรสชาติดีกว่าผลดิบ มะม่วงน้ำดอกไม้ปลูกกันมากที่ตำบลวังทับไทร กิ่งอำเภอสาทเหล็ก ซึ่งเป็นแหล่งผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออกใหญ่ระดับหนึ่งของประเทศ มีพื้นที่ปลูกนับหมื่น ไร่ ผลผลิตของมะม่วงน้ำดอกไม้ที่นี้ทั้งหมดจะปลูกในสภาพไร่ สภาพพื้นดินแห้งเร็ว ในช่วงผลผลิตมะม่วงแก่จัด จะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ คือ รสชาติหวานอร่อย ได้เปรียบกว่ามะม่วงที่ปลูกในที่ลุ่ม เกษตรกรที่วังทับไทรจะผลิตมะม่วงในระบบ GAP (เกษตรดีที่เหมาะสม) ซึ่งทำให้ไม่พบการตกค้างของสารเคมีบนผลมะม่วง จึงให้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ราคาขายอยู่ที่กิโลกรัมละประมาณ 30 บาท ผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมนำไปรับประทานกับข้าวเหนียวมน

ลักษณะเด่นของมะม่วงน้ำดอกไม้ คือ เปลือกบาง เมื่อสุกสีเหลืองสวย ผลใหญ่ เมล็ดเล็กทำให้มีเนื้อมาก รสชาติหวานอร่อย เป็นที่ติดใจของผู้บริโภค

มะม่วงน้ำดอกไม้จึงเป็นผลไม้ที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดพิจิตรได้มากพอสมควร

ผลิตภัณฑ์ของจังหวัดพิจิตรเป็นการพัฒนาจากสินค้าด้านการเกษตรที่มีในท้องถิ่น เป็นเรื่องอุปโภค บริโภค จนเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เป็นสิ่งที่ควรได้รับการสืบทอด และอนุรักษ์ไว้สำหรับอนุชนรุ่นหลังต่อไป

อธิบายคำศัพท์

หัตถกรรม	หมายถึง	งานช่างที่ทำด้วยมือ โดยถือประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก
ประณีต	หมายถึง	ละเอียดลออ , เรียบร้อยงดงาม
เบญจรงค์	หมายถึง	แม่สีทั้ง 5 คือ ดำ แดง ขาว เขียว (คราม) และ เหลือง

ขั้นตอนการทำส้มโอกวน ที่บ้านโพธิ์ประทับช้าง

กิจกรรมท้ายบทที่ 6

ผลิตภัณฑ์ที่มีในจังหวัดพิจิตร

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนเคยนำผลิตภัณฑ์ที่มีในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นงานฝีมือหรือไม่ จงยกตัวอย่างมา 1 อย่างพร้อมทั้งอธิบายเหตุผลและขั้นตอนการทำ
2. นอกจากการบรรจุภัณฑ์ให้สวมเสื้อผ้าที่ตัดจากผ้าพื้นเมืองในสถานศึกษาและในสถานที่ราชการแล้ว นักเรียนคิดว่ายังมีวิธีการใดอีกบ้างที่เป็นการอนุรักษ์ผ้าทอป่าแดงได้
3. นักเรียนคิดว่าการประดิษฐ์ชิ้นงานซึ่งเป็นหัตถกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยปัจจัยใดบ้าง งานนั้นจึงจะสำเร็จและมีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับ
4. ให้นักเรียนเขียนขั้นตอนการแปรรูปอาหารที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่นของนักเรียนที่นอกเหนือจากเนื้อเรื่องที่อ่านมาคนละ 1 อย่าง
5. นักเรียนคิดว่าการในท้องถิ่นของนักเรียนสามารถนำผลิตภัณฑ์ใดมาผลิตเป็นสินค้าได้อีก จงยกตัวอย่างพร้อมบอกเหตุผล

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนสำรวจผลิตภัณฑ์ที่มีในท้องถิ่นของตนเองแล้วรวบรวมทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าภายในชุมชนของนักเรียน
2. ฝึกการพูดโดยการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนไปสำรวจผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจในท้องถิ่นของตนเองแล้วนำมาพูดนำเสนอให้เพื่อน ๆ ในห้องฟัง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการดำเนินงานสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยอันเป็น
เอกลักษณ์ของจังหวัดพิจิตร (ม.ป.ป.) *หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทาง
ประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดพิจิตร (อำเภอโพธิ์ประทับช้าง)*
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ม.ป.ท.
- _____. (ม.ป.ป.) *หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา
จังหวัดพิจิตร (โพทะเล)* สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ม.ป.ท.
- _____. (ม.ป.ป.) *หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา
จังหวัดพิจิตร (วังทรายพูน)* สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ม.ป.ท.
- _____. (ม.ป.ป.) *หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา
จังหวัดพิจิตร (สากเหล็ก)* สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ม.ป.ท.
- _____. (ม.ป.ป.) *หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา
จังหวัดพิจิตร (สามง่าม)* สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ม.ป.ท.
- _____. (ม.ป.ป.) *หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา
จังหวัดพิจิตร (ตะพานหิน)* สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ม.ป.ท.
- _____. (ม.ป.ป.) *หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา
จังหวัดพิจิตร (วชิรบารมี)* สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ม.ป.ท.
- ทิพย์ ธรรมมั่ง (2554, 11 มกราคม) การแสดงลิเก สัมภาษณ์โดย ฉวีวรรณ เผ่าวิทยานนท์
วัดตะพานหิน
- ธนาคารกรุงเทพ (2549) *พระกลิ่นพระราชทาน* เนื่องในพิธีทอดถวายผ้ากฐินพระราชทาน ณ
วัดท่าหลวง พระอารามหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
กรุงเทพมหานคร เรือนแก้วการพิมพ์
- ชนาพร เมธาวัชรินทร์ (2551) “เมืองสองสายน้ำ ผ่านเส้นทางอันยาวไกล...แต่จะไกลถึงไหนกัน”
ภูมิพิจิตร 1, 1 (กันยายน): 8-11
- _____. (2551) “ศึกชิงเจ้าสายน้ำ” *ภูมิพิจิตร* 1, 1 (กันยายน): 15-19
- _____. (2552) “รสเค็ดส้มท่าข่อย” *ภูมิพิจิตร* 1, 6 (กุมภาพันธ์): 16-24
- _____. (2551) “กราบนมัสการหลวงพ่อเพชรวัดท่าหลวง” *ภูมิพิจิตร* 1, 4 (ธันวาคม): 44-53
- _____. (2551) “เปิดกรุพระเครื่องเมืองพิจิตร” *ภูมิพิจิตร* 1, 2 (ตุลาคม): 48
- _____. (2552) “สมเด็จพระเจ้าเสือ” *ภูมิพิจิตร* 1, 5 (มกราคม): 16-25

- ธนาพร เมธาวัชรินทร์ (2552) “ชวนร่อนทอง ชิมแดงโม โขว์กรงนก...ที่วังทรายพูน” ภูมิพิจิตร
1, 7 (มีนาคม-เมษายน): 31-39
- นง บุตศรี (2554, 22 เมษายน) การทำที่นอนนุ่ม สัมภาษณ์โดย จวีวรรณ เฝ้าวิทยานนท์
บ้านเลขที่ 150 หมู่ที่ 1 ตำบลไผ่ท่าโพ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร
- นิวัฒน์ เส็งพานิช (2543) วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกถัมภ์และภูมิปัญญา
จังหวัดพิจิตร กรุงเทพมหานคร คุรุสภาลาดพร้าว
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพยอม (2549) ตำนานและวิถีชีวิตของชาวไทยพวนบ้านป่าแดง
พิจิตร อนันตชัยการพิมพ์
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร (ม.ป.ป.) หนังสือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและของดีเมือง
พิจิตร พิจิตร ม.ป.ท.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ

1. นายทิพย์ ธรรมมัง

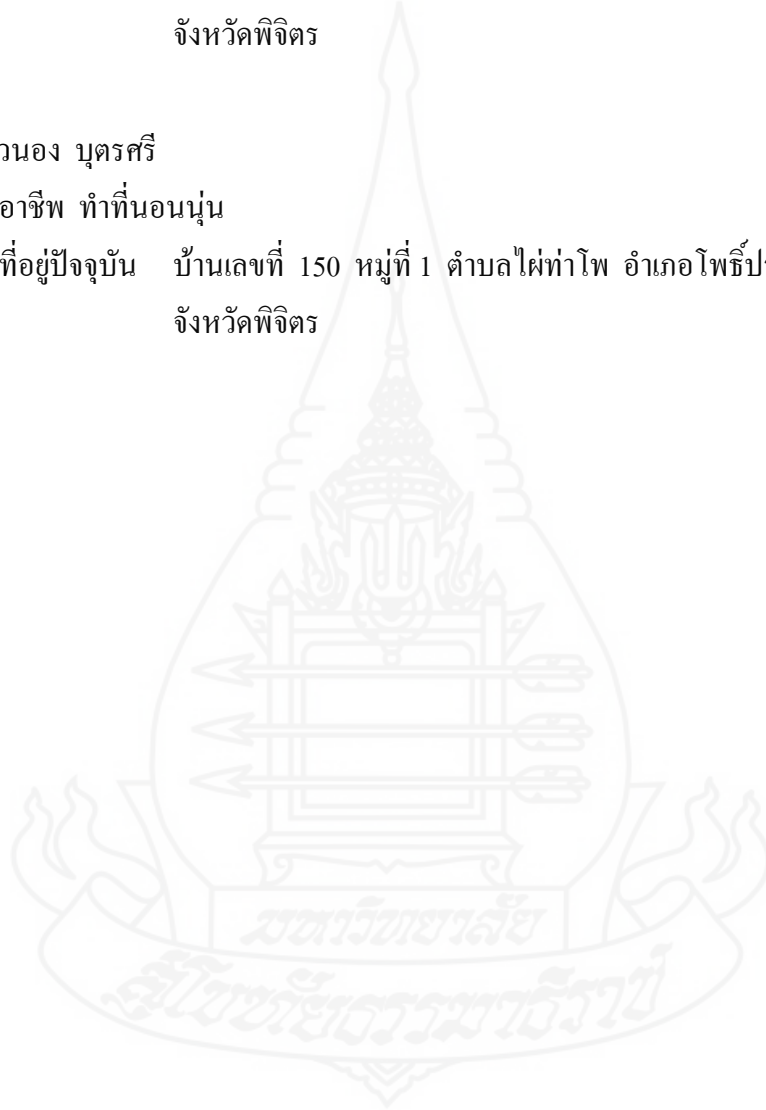
อาชีพ การแสดงลิเก

ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่บ้านวัดหลวงพ่อศรี ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน
จังหวัดพิจิตร

2. นางสาวนง บุตรศรี

อาชีพ ทำที่นอนนุ่น

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 150 หมู่ที่ 1 ตำบลไผ่ท่าโพ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง
จังหวัดพิจิตร

ผู้ศึกษากำลังสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแสดงลิเก จากคุณทิพย์ ชรรวมัง
หัวหน้าคณะลิเกรุ่งทิพย์จันทรา

ผู้ศึกษากำลังสัมภาษณ์เกี่ยวกับอาชีพการทำที่นอนนุ่มจากคุณนง บุตรศรี

บทที่ 3

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร สรุปผลได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังหว่า อำเภอดงพิกุล จังหวัดพิจิตร

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

1.2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร เป็นหนังสือที่ใช้อ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดพิจิตร โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทดังนี้ บทที่ 1 อดีตรและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร บทที่ 2 ประเพณีในจังหวัดพิจิตร บทที่ 3 วรรณกรรมท้องถิ่น บทที่ 4 สถานที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร บทที่ 5 บุคคลสำคัญในจังหวัดพิจิตร และบทที่ 6 ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร แต่ละบทมีคำอธิบายศัพท์ มีภาพประกอบเนื้อหา และมีกิจกรรมท้ายบทที่มีลักษณะการบูรณาการทักษะทางภาษาสอดคล้องกับตัวชี้วัดในวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถการสอนภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำหนังสือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วให้นักเรียนโรงเรียนวังสำโรงวังหว่า อำเภอดงพิกุล จังหวัดพิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า

1.3 การสร้างและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาได้วางแผนในการสร้างหนังสือ 2 ขั้นตอนดังนี้

1.3.1 กำหนดลักษณะหนังสือ ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือ เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอายุระหว่าง 12-14 ปี แหล่งที่มาของเรื่องคือสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดพิจิตร โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทดังนี้ บทที่ 1 อดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร บทที่ 2 ประเพณีในจังหวัดพิจิตร บทที่ 3 วรรณกรรมท้องถิ่น บทที่ 4 สถานที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร บทที่ 5 บุคคลสำคัญในจังหวัดพิจิตร และบทที่ 6 ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร แต่ละบทมีคำอธิบายศัพท์ มีภาพประกอบเนื้อหา และมีกิจกรรมท้ายบทที่มีลักษณะการบูรณาการทักษะทางภาษาสอดคล้องกับตัวชี้วัดในวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.3.2 การสร้างและพัฒนาหนังสือ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีขั้นตอนดังนี้คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นตอนปรับปรุงคุณภาพหนังสือโดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินอีกครั้ง โดยดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ววิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เนื้อหาหนังสือ กิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2) ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดพิจิตร โดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือ

4) กำหนดชื่อเรื่องของหนังสือให้สอดคล้องกับเนื้อหา

5) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โดยนำผลจากการศึกษาหลักสูตรและกรอบแนวคิดมาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์

6) เรียบเรียงเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา จากตำรา เอกสารต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อเขียนหนังสือแนวสารคดีเชิงความรู้

7) จัดพิมพ์หนังสือเป็นรูปเล่มขนาดหนังสือ 18.5×26 เซนติเมตร หรือขนาด 8 หน้ายก ซึ่งเป็นขนาดที่เหมาะสม โดยมีภาพประกอบให้สอดคล้อง อธิบายคำศัพท์และกิจกรรมท้ายบทที่บูรณาการทักษะทางภาษาเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์

8) สร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสือของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมิน ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนักเรียน

9) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญด้านการสอนภาษาไทยจำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสือ พร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหนังสือ

10) นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 คน แล้วนำไปทดลองให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังหว่าจำนวน 10 คน อ่านและสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

11) จัดทำรายงานสรุปผลการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.4.1 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นเพื่อ เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอายุระหว่าง 12-14 ปี แหล่งที่มาของเรื่องคือสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดพิจิตร โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทดังนี้ บทที่ 1 อดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร บทที่ 2 ประเพณีในจังหวัดพิจิตร บทที่ 3 วรรณกรรมท้องถิ่น บทที่ 4 สถานที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร บทที่ 5 บุคคลสำคัญในจังหวัดพิจิตร และบทที่ 6 ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดพิจิตร แต่ละบทมีคำอธิบายศัพท์ มีภาพประกอบเนื้อหา และมีกิจกรรมท้ายบทที่มีการบูรณาการทักษะทางภาษาสอดคล้องกับตัวชี้วัดในวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวการเขียนเป็นแบบสารคดี รูปเล่มหนังสือใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไปขนาด 18.5×26 เซนติเมตร หรือขนาด 8 หน้ายก

1.4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีรายการประเมิน 5 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา ขนาดของเล่มมีความเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน มืองค์ประกอบของหนังสือครบถ้วน ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การพิมพ์ตัวสะกด การันต์ถูกต้อง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

(2) ด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการแบ่งเนื้อหาแต่ละตอนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการจัดลำดับเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย เนื้อหา มีความ

สอดคล้องกับหลักสูตร ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและกิจกรรมทำยบพ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00

(3) ด้านการใช้ภาษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการใช้ภาษาถูกต้องมีความชัดเจนเข้าใจง่าย ใช้คำศัพท์เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 0.67-1.00

(4) ด้านภาพประกอบ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีสีสันสวยงามชัดเจน การจัดวางภาพเหมาะสมกับหนังสือและดึงดูดความสนใจ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 0.67-1.00

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และสามารถทำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 0.67-1.00

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ประเมินโดยแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า โดยมีคุณภาพรวมทุกด้านมีความเหมาะสมมากที่สุด มีรายการประเมิน 5 ด้านดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ นักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ออกแบบปกหนังสือสวยงาม สอดคล้องกับเนื้อหา ขนาดของหนังสือมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

(2) ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและกิจกรรมทำยบพสอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านการใช้ภาษา นักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

(4) ด้านภาพประกอบ นักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีสีสัน

สวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดให้ผู้อ่านเนื้อหาบทเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 โดยมีรายละเอียดดังนี้ หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร ช่วยส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านและการอนุรักษ์ของดีของจังหวัดพิจิตร และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. การอภิปรายผลการสร้างหนังสือ

ผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนสรุปได้ว่าหนังสือมีความเหมาะสมมาก โดยแสดงความคิดเห็นว่า

2.1 ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในด้านเนื้อหาต่าง ๆ คือการออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา รูปเล่มน่าอ่าน ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและการพิมพ์ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แสดงว่าด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนที่เห็นว่าการออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 12-21) ที่กล่าวว่าขนาดของหนังสือควรมีขนาดพอเหมาะหยิบถือได้สะดวกความหนาของหนังสือขึ้นอยู่กับระดับของผู้อ่านและสอดคล้องกับความคิดเห็นของลักขณา รอดสน(2540:10) ที่ว่า ขนาดของตัวหนังสือและลักษณะรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะและหยิบถือได้สะดวก ความหนาขึ้นอยู่กับระดับอายุ

สรุปได้ว่าด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นตามขั้นตอนและได้ทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้หนังสือมีความเหมาะสมมาก

2.2 ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านเนื้อหา คือ การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม ความยาวของบทเรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน เนื้อหาถูกต้องและสอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งยังให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น กิจกรรมทำบทยบที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งแสดงว่าเนื้อหามีความเหมาะสมมาก

ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนที่เห็นว่าเนื้อหาในหนังสือ วรรณพิจิตร ให้ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดพิจิตรทำให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับอดีตและปัจจุบันของจังหวัดพิจิตร เนื้อหามีความเหมาะสม การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นส่งเสริมให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น และกิจกรรมทำบทยบสอดคล้องกับเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของจินตนา ไบกาชุยี (2542: 10-19) ที่กล่าวว่าเนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย การเลือกเนื้อหาต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านและความสนใจในการอ่านของผู้อ่านและจิวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 12-21) ได้กล่าวว่า การเลือกเนื้อหาอาจนำมาได้หลายทางเช่นเนื้อเรื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษาหรือท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถหาเนื้อหาได้จากการศึกษาความสนใจและความต้องการของเด็กวัยต่าง ๆ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องวรรณพิจิตร ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหนังสือที่สร้างขึ้น คือ เพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจประวัติความเป็นมาสภาพทั่วไปของท้องถิ่นในด้านความเชื่อ ประเพณี ภาษาและวรรณกรรม บุคคลและสถานที่สำคัญและผลิตภัณฑ์ในชุมชน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนสร้างนิสัยรักการอ่าน

2.3 ด้านการใช้ภาษา

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นในด้านการใช้ภาษาว่าการใช้ภาษามีความเหมาะสม ถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00

สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนที่เห็นว่าการใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจินตนา ไบกาชุยี (2542: 10-19) ที่กล่าวว่าภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ต้องใช้คำง่ายเหมาะสมกับเนื้อหาเลือกคำได้สั้นกระชับใจความหลีกเลี่ยงคำศัพท์ยาก ๆ หรือคำศัพท์ทางวิชาการ

สรุปได้ว่า ด้านการใช้ภาษาในหนังสือที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นมามีความเหมาะสมกับวัยใช้ภาษาที่เหมาะสม กระชับ เข้าใจง่าย ได้ใจความ เหมาะแก่การนำไปให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่านเพื่อส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน สร้างความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

2.4 ด้านภาพประกอบ

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นว่าภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา มีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนที่เห็นว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของถวัลย์ มาศจรัส (2538: 133-134) ที่กล่าวว่าภาพประกอบต้องได้รับการจัดวางอย่างสมดุล สื่อเรื่องราวได้ตรงเนื้อหา มีสีสันสดใสและแม่นยำ ชวลิต (2546: 3) ที่กล่าวว่าภาพประกอบนั้นจะต้องมีสีสันสวยงาม วาดอย่างประณีต สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ภาพต้องถูกต้องกับขนาดของรูปเล่มและน่าสนใจ

สรุปได้ว่า ด้านภาพประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมมาก เนื่องจากผู้ศึกษาได้ทำการถ่ายภาพจากสถานที่จริง จึงได้ภาพที่ตรงกับเนื้อหาและมีสีสันสวยงามชัดเจน มีการวางตำแหน่งภาพสอดคล้องกับเนื้อหาทำให้เกิดความน่าสนใจในการอ่าน

2.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 1 ที่จัดทำขึ้นมีคุณค่าและประโยชน์ต่อนักเรียนคือทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร ส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความเหมาะสมมาก

สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนที่เห็นว่า หนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร ส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านและอนุรักษ์ของดีที่มีอยู่ในจังหวัดพิจิตร และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของจินตนา ไบกาชุย (2542: 8) ที่กล่าวถึงคุณค่าประโยชน์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กคือ ช่วยให้เด็กได้รับความรู้ ช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้เจริญงอกงาม

ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติและแบบอย่างอันพึงประสงค์ให้เกิดกับเด็ก ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิดนิสัยรักการอ่าน

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิจิตร มีคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้ศึกษาค้นคว้า เนื่องจากจังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีโบราณสถาน โบราณวัตถุและมีความสำคัญในเรื่องประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมาย

2.6 สรุปภาพรวมของหนังสือ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของหนังสือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 สำหรับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของหนังสือมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณพิจิตร ที่สร้างขึ้นมามีความเหมาะสมทั้ง 5 ด้าน โดยมีเนื้อหาที่ใช้เรื่องราวเป็นเรื่องในท้องถิ่น มีการจัดลำดับเนื้อหาเหมาะสม ใช้ภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย มีการอธิบายความหมายของคำศัพท์ในเรื่อง มีภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา ทำให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้อ่านหลายด้าน สามารถนำไปพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท.1.1 ที่กำหนดไว้ว่า “ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการอ่านเพื่อสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่าน” และครอบคลุมตัวชี้วัดชั้นปีทั้ง 9 ตัวชี้วัด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไป

3.1.1 ครูควรศึกษามาตรฐานและสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

3.1.2 ครูควรรวบรวมข้อมูลด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับท้องถิ่นของนักเรียนเช่นวิถีชีวิต ความเชื่อ ความเป็นอยู่ทั้งอดีตและปัจจุบัน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

3.1.3 ครูควรศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลในท้องถิ่นที่มีต่อการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3.1.4 ควรให้มีการส่งเสริมการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องอื่น ๆ และลักษณะอื่น ๆ ที่ทันสมัยเช่นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรักการอ่านมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

3.2.1 ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหนังสือให้เข้าใจชัดเจนเพื่อให้สามารถแนะนำผู้เรียนให้ใช้หนังสือได้อย่างถูกต้อง

3.2.2 การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยอย่างน้อยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2.3 ครูผู้สอนควรเน้นย้ำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมท้ายบทตามที่ระบุไว้ เพื่อตรวจสอบความรู้เบื้องต้นของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.2.4 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการบูรณาการทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การดู การพูด การอ่านและการเขียน ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาและการคิดวิเคราะห์แก่นักเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ (2546) คู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงศึกษาธิการ (2542) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กานต์มณี สักดิ์เจริญ (2546) วิธีการอ่านหนังสือและการอ่านหนังสือให้เก่ง กรมวิชาการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กองทัพ เลือบพินิจกุล (2542) การใช้ภาษาไทย กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- จินตนา ไบกาชุย (2537) แนวการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- _____. (2542) “หลักเกณฑ์ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม” ใน เอกสารประกอบการประชุมการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542) การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน กรุงเทพมหานคร ศิลปบรรณาการ
- _____. (2542) การทำหนังสือสำหรับเด็ก พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร บุรพาสาส์น
- _____. (2545) การอ่านและส่งเสริมการอ่าน กรุงเทพมหานคร บุรพาสาส์น
- ชุตินา สัจจามันท์ และคนอื่น ๆ (2543) การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย สถาบันการศึกษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2546) หนังสือเรียนภาษาไทย ม.1 เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- ถวัลย์ มาศจรัส (2538) เทคนิคและตัวอย่างการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติใหม่
- _____. (2539) การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร ดันอ้อแกรมมี
- _____. (2548) การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร สารอักษร
- เทียมจันทร์ ศรีสังข์ (2542) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องชีวิตมีสีสันที่อัญประเทศสำหรับวิชาท้องถิ่นของเรา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสระแก้ว” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ราชบัณฑิตยสถาน (2546) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กรุงเทพมหานคร นานมีบุคส์พลับลิชเคชั่นส์

- ราตรี ผลโกชน์ (2550) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง มนต์เสน่ห์เทพสถิต สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร-
มหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ลักขณา รอดสน (2540) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง
เรือ...สายน้ำ...และชีวิตชาวปทุมธานี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
จังหวัดปทุมธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วรรณิ โสมประยูร (2544) การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
ไทยวัฒนาพานิช
- สมพร จารุณี (2542) คู่มือการเขียนบันทึคดีและสารคดีสำหรับเด็ก หนังสือชุดความรู้
ภาษาไทยอันดับที่ 4 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร ครูสภาลาดพร้าว
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2548) “พระราชดำรัสเปิดงานสัปดาห์หนังสือ
แห่งชาติ ครั้งที่ 33” สารสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 30 เมษายน 2554 จาก
<http://www.adslthailand.com/forum/viewtopic.php?t=13174>
- สนั่น มีจันทร์ (2537) วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร เท็คโพรโมชันแอนด์
แอดเวอร์ไทซิ่ง
- สาวิตรี สิ้นสันเทศ (2551) “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระภาษาไทยเรื่อง ดำเนินเมือง
ลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี”
สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552)
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สุจริชัย วัฒนชนสรณ์ (2551) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ปากช่องของเรา สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- สุนทรี คุณจักร (ม.ป.ป.) *หนังสือสำหรับเด็ก ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545) *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช*
- _____ (2547) *เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาไทย หน่วยที่ 1-8 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประชาชน*
- สุพรรณณี วราทร (2545) *การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ กรุงเทพมหานคร โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- สุรัตนา พันบพิท (2549) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรียพร ศรีคำธณ (2551) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง บ้านลาดบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุวรรณณี สุนทรารักษ์ (2549) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ญาคำสอนชาวอีสานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสนีย์ วิลาวรรณ (2547) *พัฒนาทักษะทางภาษา เล่ม 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช*
- พงศ์เกษม สนธิไทย (2550) *ภาษาไทย 1 กรุงเทพมหานคร โอเดียนโสตร์*
- ไพพรรณ อินทนิล (2546) *การส่งเสริมการอ่าน กรุงเทพมหานคร ชลบุรีการพิมพ์*
- แม่นมาศ ขวลิต (2546) *การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น*
- เอมอร เนียมน้อย (2551) *พัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธี SQ3R กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น*

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ รศ.ดร.สนม ครูทเมือง

ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สถานที่ทำงาน ภาควิชาภาษาและคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

วุฒิการศึกษา ปริญญาโทการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปริญญาเอก บริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยนเรศวร

สถานที่ติดต่อ ภาควิชาภาษาและคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รหัสไปรษณีย์ 65000

ประสบการณ์หรือความชำนาญ การศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร การบริหารและการพัฒนาการศึกษา การศึกษากับภูมิปัญญาท้องถิ่น การผลิตผลงานทางวิชาการด้านการศึกษา, ภาษาและวัฒนธรรม ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน การศึกษาและวิจัยด้านการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน
2. ชื่อ นางอรสา พันธุ์สด

ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ (ภาษาไทย)

สถานที่ทำงาน โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

สถานที่ติดต่อ บ้านเลขที่ 28/20 ถนนสระหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร 66000

ประสบการณ์หรือความชำนาญ ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม เป็นวิทยากรอบรมครูภาษาไทย เป็นวิทยากรติดตามดูแลครูแกนนำในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 และเขต 2 ผลงานด้านวิชาการ เป็นคณะผู้เขียนหนังสือ ภาษาไทย เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5 E ร่วมกับ สมบัติ กาญจนารักษ์พงศ์ สำนักพิมพ์ธารอักษร

3. ชื่อ นายชินวิทย์ พรมมา
- ตำแหน่ง ครูชำนาญการ
- สถานที่ทำงาน โรงเรียนตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
- วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
- สถานที่ติดต่อ บ้านเลขที่ 34 ซอย 7 ถนนชมรัฐระเวช อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร 66110
- ประสบการณ์หรือความชำนาญ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนตะพานหิน เป็นคณะกรรมการตัดสินผลงานนักเรียนในการประกวดแข่งขันทักษะวิชาภาษาไทยของกลุ่มโรงเรียนและของเขตพื้นที่การศึกษา พิจิตรเขต 2 ผลงานทางด้านวิชาการ ค้นคว้าอิสระระดับการศึกษา มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ในหัวข้อวิเคราะห์การตั้งชื่อหมู่บ้านใน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังห้ว จังหวัดพิจิตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย	+ 1	หมายถึง	เหมาะสม
	0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
	- 1	หมายถึง	ไม่เหมาะสม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	+ 1	0	- 1
ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์			
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ			
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา			
3. การจัดทำรูปเล่มทำให้อ่านง่าย			
4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน			
5. ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน			
6. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน			
7. การพิมพ์ ตัวสะกด การันต์ถูกต้อง			
ด้านที่ 2 เนื้อหา			
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม			
2. ความยาวของบทเรียนเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน			
3. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย			
4. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน			
5. เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร			
6. ความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอ			
7. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น			
8. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา			

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	+ 1	0	- 1
ด้านที่ 3 การใช้ภาษา			
1. การใช้ภาษาถูกต้อง			
2. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน			
3. คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม			
ด้านที่ 4 ภาพประกอบ			
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง			
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ			
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ			
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านเนื้อหาบทเรียน			
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น			
ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ			
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร			
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน			
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีของจังหวัดพิจิตร			
4. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางผนวกที่ 1.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์
โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	1.00	1.00	1.00	1.00
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00
4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน	1.00	1.00	0	0.67
5. ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน	1.00	1.00	1.00	1.00
6. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
7. การพิมพ์ ตัวสะกด การันต์ถูกต้อง	1.00	0	1.00	0.67

จากตารางผนวกที่ 1.1 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร
ในด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 โดยในเรื่องการ
ออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา การจัดทำรูปเล่ม
ให้ดูน่าอ่าน ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน และขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของ
ผู้เรียน มีค่าอยู่ที่ระดับ 1.00 ส่วนเรื่องขนาดของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และการพิมพ์
ตัวสะกดการันต์ถูกต้องมีค่าอยู่ที่ระดับ 0.67

ตารางผนวกที่ 1.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00
2. ความยาวของบทเรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	1.00	1.00	1.00	1.00
4. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
5. เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร	1.00	1.00	1.00	1.00
6. ความถูกต้องของเนื้อหาที่น่าเสนอ	1.00	1.00	1.00	1.00
7. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	1.00	1.00	1.00	1.00
8. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.2 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร ในด้านเนื้อหา มีค่าความสอดคล้องในระดับ 1.00

ตารางผนวกที่ 1.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการใช้ภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. การใช้ภาษาถูกต้อง	1.00	1.00	1.00	1.00
2. การใช้ภาษามีความชัดเจนเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
3. คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.3 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร ในด้านการใช้ภาษามีค่าความสอดคล้องในระดับ 1.00

ตารางผนวกที่ 1.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านภาพประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	1.00	1.00	1.00	1.00
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ	0	1.00	1.00	0.67
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาบทเรียน	1.00	1.00	0	0.67
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.4 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร ในด้านภาพประกอบ มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 โดยเรื่องภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจน น่าสนใจ และภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้นมีค่าอยู่ที่ระดับ 1.00 ส่วนเรื่องการจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือและภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาบทเรียน มีค่าอยู่ที่ระดับ 0.67

ตารางผนวกที่ 1.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ
โดยผู้เชี่ยวชาญ

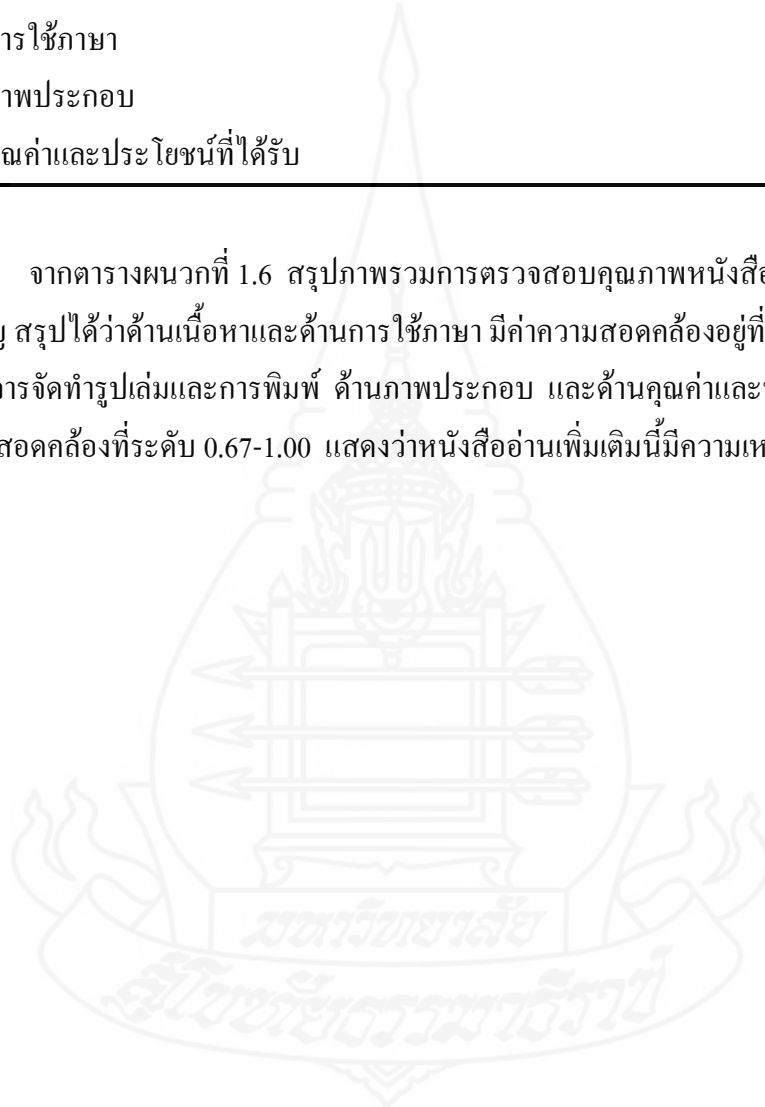
รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและ ภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร	1.00	1.00	1.00	1.00
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัย รักการอ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีของ จังหวัดพิจิตร	1.00	1.00	1.00	1.00
4. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	0	1.00	1.00	0.67
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.5 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร
ในด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 โดยเรื่อง หนังสือนี้
มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรัก หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน
หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีของจังหวัดพิจิตร และนักเรียนสามารถนำความรู้
ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มีค่าอยู่ที่ระดับ 1.00 ส่วนเรื่องหนังสือนี้มีส่วน
ช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีค่าอยู่ที่ระดับ 0.67

ตารางผนวกที่ 1.6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม

รายการประเมิน	ค่า IOC
1. ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์	0.67-1.00
2. ด้านเนื้อหา	1.00
3. ด้านการใช้ภาษา	1.00
4. ด้านภาพประกอบ	0.67-1.00
5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	0.67-1.00

จากตารางผนวกที่ 1.6 สรุปภาพรวมการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม โดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่าด้านเนื้อหาและด้านการใช้ภาษา มีค่าความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ส่วนด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านภาพประกอบ และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าความสอดคล้องที่ระดับ 0.67-1.00 แสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีความเหมาะสม

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เรื่อง วรรณพิจิตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังสำโรงวังห้ว จังหวัดพิจิตร
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

โดย	5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
	4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
	3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
	2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
	1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์					
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ					
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา					
3. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน					
4. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
ด้านที่ 2 เนื้อหา					
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม					
2. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย					
3. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น					
4. กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา					
ด้านที่ 3 การใช้ภาษา					
1. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
2. คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม					

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 4 ภาพประกอบ					
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง					
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ					
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ					
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน					
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น					
ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร					
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีของจังหวัดพิจิตร					
4. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

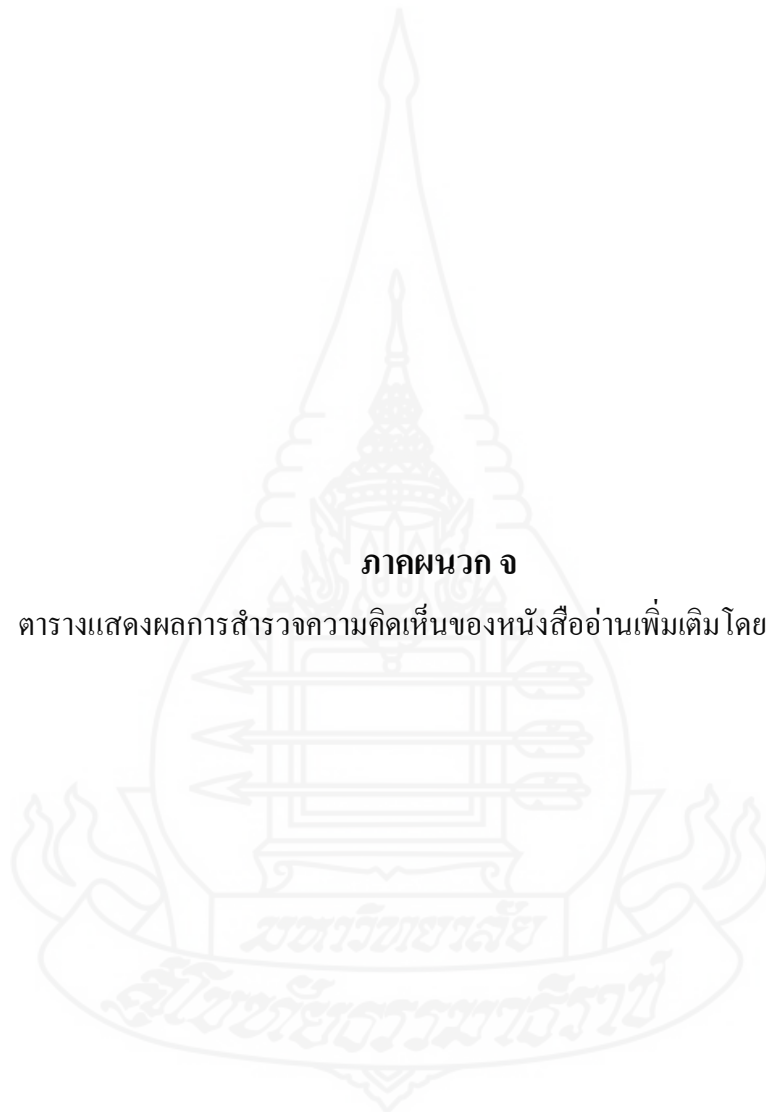
ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก จ

ตารางแสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยนักเรียน

ผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร โดยการสอบถามนักเรียน

ผู้ศึกษาได้ออกแบบสอบถามนักเรียน โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือด้านการจัดทำรูปเล่ม และการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้านภาพประกอบ และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ โดยใช้มาตราส่วน 5 ระดับ และเกณฑ์การตัดสินใจจากคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณพิจิตร โดยการสอบถามนักเรียน
ปรากฏผล ดังนี้

ตารางผนวกที่ 2.1 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านการจัดทำรูปเล่ม และการพิมพ์ โดยนักเรียน

ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.
	5	4	3	2	1		
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	8	2				4.80	0.42
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	6	4				4.60	0.52
3. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของ ผู้เรียน	3	5	2			4.10	0.74
4. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4	6				4.40	0.52
รวม	21	17	2			4.48	0.40

จากตารางผนวกที่ 2.1 นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านการจัดทำรูปเล่ม และการพิมพ์มีความเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.48$) โดยในรายละเอียดพบว่าการออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) รองลงมาได้แก่การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{x} = 4.60$) และรองลงมาอีกได้แก่ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.40$)

ตารางผนวกที่ 2.2 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านเนื้อหา
โดยนักเรียน

ด้านเนื้อหา	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.
	5	4	3	2	1		
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม	5	5				4.50	0.53
2. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	5	5				4.50	0.53
3. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	7	3				4.70	0.48
4. กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา	4	6				4.40	0.52
รวม	21	19				4.53	0.28

จากตารางผนวกที่ 2.2 นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) โดยในรายละเอียดพบว่าเนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) รองลงมาได้แก่การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสมและการเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย ($\bar{x} = 4.50$) และรองลงมาอีกได้แก่กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{x} = 4.40$)

ตารางผนวกที่ 2.3 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านการใช้ภาษา
โดยนักเรียน

ด้านการใช้ภาษา	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.
	5	4	3	2	1		
1. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน	5	5				4.50	0.53
2. คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม	5	5				4.50	0.53
รวม	10	10				4.50	0.41

จากตารางผนวกที่ 2.3 นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.50$) โดยในรายละเอียดพบว่าการใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและ คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม มีความเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.50$)

ตารางผนวกที่ 2.4 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านภาพประกอบ
โดยนักเรียน

ด้านภาพประกอบ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.
	5	4	3	2	1		
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	8	2				4.80	0.42
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ	4	6				4.40	0.52
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ	4	6				4.40	0.52
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่าน เนื้อหาบทเรียน	5	5				4.50	0.53
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา ดียิ่งขึ้น	6	4				4.60	0.52
รวม	27	23				4.54	0.25

จากตารางผนวกที่ 2.4 นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านภาพประกอบ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) โดยในรายละเอียดพบว่าภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) รองลงมาได้แก่ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.60$) และรองลงมาอีกได้แก่ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.60$)

ตารางผนวกที่ 2.5 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ โดยนักเรียน

ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.
	5	4	3	2	1		
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตร	7	3				4.70	0.48
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	5	5				4.50	0.53
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีของจังหวัดพิจิตร	7	3				4.70	0.48
4. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4	6				4.40	0.52
รวม	23	27				4.58	0.29

จากตารางผนวกที่ 2.5 นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$) โดยในรายละเอียดพบว่าหนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดพิจิตรและหนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีของจังหวัดพิจิตรมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) รองลงมาได้แก่หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ($\bar{x} = 4.50$) และรองลงมาอีกได้แก่นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{x} = 4.40$)

ตารางผนวกที่ 2.6 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยรวม
โดยนักเรียน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.
1. ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์	4.48	0.40
2. ด้านเนื้อหา	4.53	0.28
3. ด้านการใช้ภาษา	4.50	0.41
4. ด้านภาพประกอบ	4.54	0.25
5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.58	0.29
รวม	4.52	0.20

จากตารางผนวกที่ 2.6 สรุปได้ว่านักเรียนเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณค่าและประโยชน์แก่นักเรียน ด้านภาพประกอบและ เนื้อหา ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และด้านการใช้ภาษาและการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์อยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยภาพรวมสรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าระดับคะแนนเฉลี่ย 4.52

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางฉวีวรรณ เฝ้าวิทยานนท์
วัน เดือน ปีเกิด	26 พฤศจิกายน 2506
สถานที่เกิด	อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวังสำโรงวังห้ว ตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สำนักงานเขตพื้นที่ มัธยมศึกษาเขต 41
ตำแหน่ง	ครู คศ.2

